

Obrázkové učení

Vybrané kapitoly učiva ZŠ – inspirace nejen pro dobrovolníky

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Obrázkové učení

Vybrané kapitoly učiva ZŠ – inspirace nejen pro dobrovolníky

Karolína Fojtová
Vendula Karasová
Alžběta Stropnická

Člověk v tísni, o.p.s.
2011

Projekt „Pojďte do školy! Podpora vzdělávání a doučování dětí ze sociálně vyloučených domácností“ je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR. Jedná se o projekt s reg. číslem CZ.1.07/1.2.05/01.0009 z operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost (OPVK).

Obrázkové učení.
Vybrané kapitoly učiva ZŠ – inspirace nejen pro dobrovolníky.

Člověk v tísní, o. p. s.
1. vydání, 2011

FOJTOVÁ Karolína, KARASOVÁ Vendula, STROPNICKÁ Alžběta
Ilustrace: Jiřina Bělohradská
Fotografie: Jakub Šmakal
Grafická úprava a obálka: Jana Gösselová
Odborná korektura: Simona Pekárková
Editace: Jakub Šmakal

Elektronicky dostupné: www.clovekvtsni.cz/

ISBN 978-80-87456-16-3

Obsah

Úvod	5
ČJ	
1.1.1 Písmena a hlásky	8
1.1.2 Foto Vymodelovaná písmenka	8
1.1.3 Předloha Písmenka s obrázky	9
1.1.4 Předloha Domino s písmenky	10
1.2.1 Od slabik ke slovům	19
1.2.2 Pracovní list Jak dělají zvířátka	20
1.2.3 Foto Slabiky na bužírce	23
1.2.4 Foto Čtecí harmonika a slova na kroužku	23
1.2.5 Předloha Slož slovo z písmenek	24
1.2.6 Předloha Slož slovo ze slabik	26
1.2.7 Předloha Cvakni kolíček	30
1.2.8 Foto Cvakni kolíček	36
1.2.9 Pracovní list Spoj slabiku, slovo a obrázek	37
1.2.10 Pracovní list Pohraj si se slabikami	38
1.3.1 Slova, slova ve větě, orientace v textu	40
1.3.2 Foto Barevná písmenka na suchý zip	41
1.3.3 Foto Žížalky	41
1.4.1 Návik čtení s porozuměním	42
1.4.2 Pracovní list Malované čtení	43
1.4.3 Pracovní list Čtení s porozuměním	44
1.4.4 Pracovní list Druhy vět	46
1.5.1 Tvrdé a měkké souhlásky	48
1.5.2 Foto Míčky	48
1.6.1 Dlouhé a krátké samohlásky	49
1.6.2 Pracovní list Dlouhé a krátké samohlásky	50
1.7.1 Slova nadřazená a podřazená	52
1.7.2 Pracovní list Nadřazené a podřazené pojmy	53
1.8.1 Slovní druhy	55
1.8.2 Pracovní list Domeček s obrázky	56
1.8.3 Pracovní list Podstatná jména	58
1.8.4 Pracovní list Přídavná jména	60
1.8.5 Pracovní list Slovesa	62
1.8.6 Foto Procvičování předložek v zoo	64
1.8.7 Pracovní list Všechny slovní druhy	65

1.9.1 Shoda přísudku s podmětem	68
1.9.2 Předloha Domino shoda přísudku s podmětem	69
1.10.1 Vyjmenovaná slova	73
1.10.2 Pracovní list Vyjmenovaná slova po S	74
M	
2.1.1 Matematické začátky	78
2.1.2 Pracovní list Kruh	80
2.1.3 Pracovní list Čtverec	81
2.1.4 Pracovní list Číslice s obrázky	82
2.1.5 Pracovní list Šneci lezou všemi směry	83
2.1.6 Pracovní list Doplň počet	84
2.1.7 Foto Krabičky s beruškami	85
2.1.8 Předloha Číselná osa s obrázky	86
2.2.1 Sčítání a odčítání do 10	87
2.2.2 Pracovní list Navlékání korálků	88
2.2.3 Pracovní list Pejsci v domečku	90
2.2.4 Pracovní list Příklad s brouky	91
2.2.5 Pracovní list Malované slovní úlohy	92
2.2.6 Pracovní list Spoj slovní úlohu a obrázek	93
2.3.1 Sčítání a odčítání přes 10	95
2.3.2 Foto Desítky a jednotky	96
2.3.3 Pracovní list Počítáme s domečky	97
2.3.4 Pracovní list Počítáme s obrázky	98
2.3.5 Předloha Barevná tabulka	99
2.3.6 Pracovní list Počítání se šnekem Oskarem	101
2.3.7 Pracovní list Počítání se šnekem Hugem	102
2.4.1 Násobení a dělení	103
2.4.2 Pracovní list Co je násobilka?	104
2.4.3 Pracovní list Násobíme s tabulkou	105
2.4.4 Pracovní list Násobíme se slepicí Žofií	106
2.4.5 Pracovní list Učíme se dělit	107
2.4.6 Pracovní list Dělíme se zbytkem	109
2.4.7 Pracovní list Násobíme se šnekem Bedřichem	110
2.4.8 Předloha Žraločí hra	111
2.4.9 Pracovní list Veselé slovní úlohy	112
2.5.1 Zlomky	113
2.5.2 Pracovní list Co je zlomek?	114
2.5.3 Pracovní list Polovina	116
2.5.4 Pracovní list Čtvrtina	117
Další doporučená literatura	118

Úvod

Vybrané kapitoly učiva ZŠ ve formě pracovních listů a metodických pomůcek, které se Vám právě dostávají do rukou, vznikly jako výstup z projektu OPVK „Pojďte do školy! Podpora vzdělávání a doučování dětí ze sociálně vyloučených domácností“, realizovaného společností Člověk v tísni, o. p. s., v období leden 2009 až prosinec 2011 v Kladně, Neratovicích a Libčicích nad Vltavou.

Hlavním cílem projektu bylo podpořit vzdělávací kariéru dětí, které lze označit za sociálně znevýhodněné. Oproti svým vrstevníkům se tyto děti musí vyrovnávat s objektivně špatnou situací rodiny (nízké finanční příjmy, nekvalitní bydlení, zadlužení rodičů ad.), odlišností kulturního prostředí, absencí předškolního vzdělávání a celkově nízkou hodnotou přisuzovanou vzdělávání.

Pracovní listy a další pomůcky vznikly jako podpůrné metodické materiály pro dobrovolníky, kteří pod vedením koordinátora ze společnosti Člověk v tísni docházeli do sociálně slabých rodin, kde se pravidelně připravovali s dětmi na vyučování. Postupným rozšiřováním a precizováním materiálů vznikl tento soubor, který je určen především pro práci s žáky 1. stupně ZŠ. Lze ho však použít i pro děti starší. Jsme si vědomi, že se nejedná se o komplexní materiál, který obsáhne všechno potřebné učivo. Cílem publikace je nabídnout zájemcům z řad pedagogů, dobrovolníků a pracovníků neziskových organizací zabývajících se oblastí vzdělávání materiály, které jsou jednoduše dostupné i využitelné a zároveň jsou svým zpracováním atraktivní i pro samotné děti.

Do tohoto materiálu se zároveň promítají naše negativní zkušenosti s používáním některých běžných studijních materiálů. Pokusili jsme se tedy vybrat a vytvořit materiály, které jsou pro sociálně znevýhodněné děti v praxi skutečně využitelné. Výběr kapitol z českého jazyka a matematiky proběhl na základě naší víceleté zkušenosti s doučováním sociálně znevýhodněných dětí. Pracovní listy obsahují témata, která u těchto dětí nejčastěji identifikujeme jako problematická. Materiály jsou řazeny podle obtížnosti, rozdíl obtížností mezi jednotlivými listy však není vždy stejný. To vyplývá z primárního cíle nabídnout čtenářům různé zajímavé materiály.

Osoba doučující dítě najde na začátku každé kapitoly úvod ke konkrétní problematice a představení materiálů, pracovních listů, her. Výběr obrázkových motivů souvisí někdy s obohacováním slovní zásoby dětí, můžeme se tedy setkat s obrázky či pojmy, které dítě nebude znát. Vzniká zde prostor pro další rozvoj dítěte. Pracovní listy a pomůcky je možno kombinovat a používat podle individuální potřeby dítěte, dávat je do nových souvislostí. Materiály svou otevřeností a názorností motivují dítě k aktivnímu zapojení do vzdělávacího procesu.

Přejeme Vám příjemnou práci a hodně pedagogických úspěchů.

Jakub Šmakal
(za tým autorů)

1.1.1 Písmena a hlásky

Při nácvičku psaní písmen vždy postupujeme od jednoho písmenka k druhému, dané písmenko procvičujeme tak dlouho, dokud si ho dítě neupevní. V praxi se nám osvědčilo modelování písmenek z plastelíny – dítě si uvědomuje jeho tvar, zapojením hmatu si také písmeno lépe zafixuje. Jako předlohu pro modelování využíváme zalaminované kartičky s předtištěnými písmeny, které mohou být doplněny obrázky věcí začínajících na dané písmeno (viz obrázek 1.1.3) nebo písmenka předepíšeme na větší papír (viz foto 1.1.2). Je dobré vyrobit si kartičky s písmenky ve všech čtyřech podobách (malé a velké tiskací, malé a velké psací). Pokud se dítě učí číst genetickou metodou, procvičujeme napřed jen velká tiskací písmena. Po jejich zvládnutí se učí ostatní typy písma.

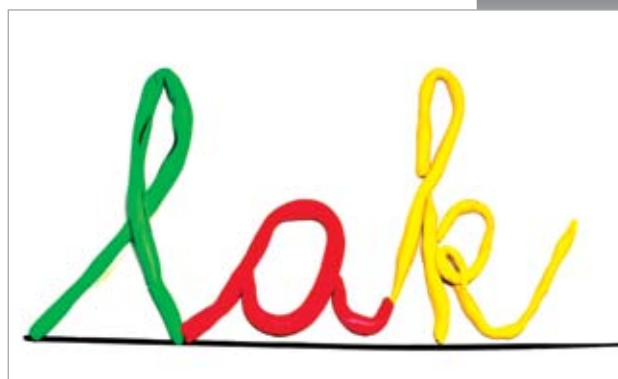
Dalším způsobem, jak písmenka upevnit, je např. psaní písmen prstem do mouky, vyrývání do placky z plastelíny, kreslení písmen na záda a následné vyslovování hlásek, vytváření z provázků, z drátků, čističů na dýmky apod.

Dítě se postupně učí poznat písmenka hned bez rozmýšlení. K tomu můžeme využít tzv. postřehování, kdy dítě necháme písmeno jen krátce zhlédnout a určit, o které písmeno šlo. Písmenům, která se snadněji zaměňují (b-d-p, m-n, a-e), je dobré věnovat zvýšenou pozornost. Využíváme obtahování písmen barvami, kroužkování, podtrhávání, např. „Zakroužkuj písmenko m zeleně a písmeno n žlutě.“ Dítě necháme vysvětlit, v čem se písmena liší, co mu připomínají apod.

Při procvičování písmenek se nám také osvědčilo domino – pracovní list 1.1.4 Při hře vedeme dítě k tomu, aby vyslovovalo, s kterým písmenem právě pracuje („A jako autobus“). Další oblíbenou hrou k procvičování hlásek, je slovní fotbal.

Jakmile se dítě naučí několik prvních písmen, spojuje je do slabik a postupně přidává další písmena, z kterých se učí tvořit nové slabiky.

1.1.2

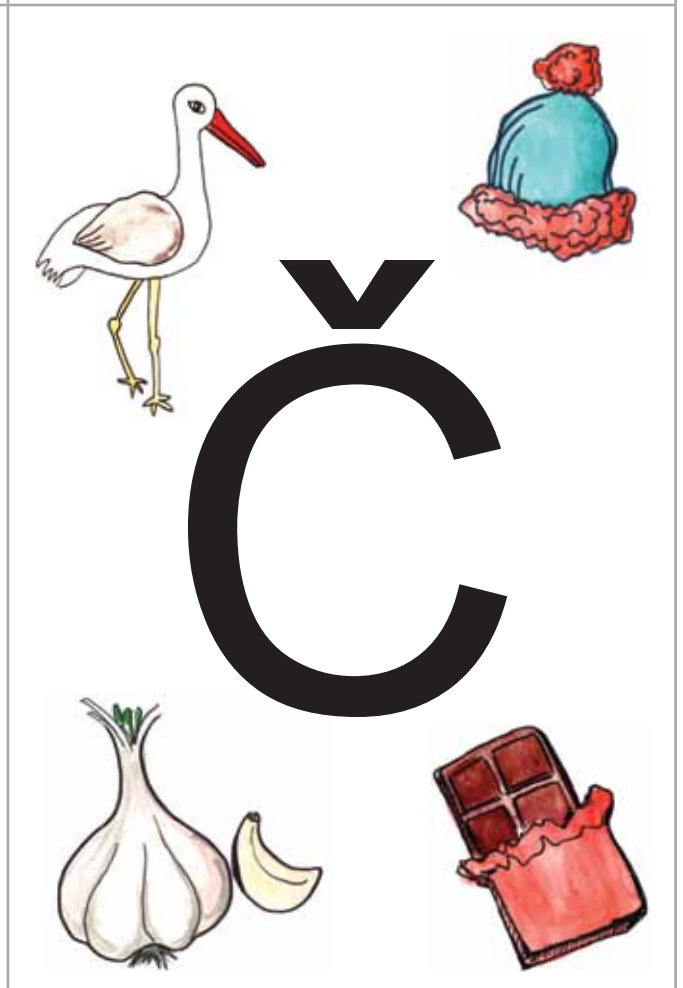
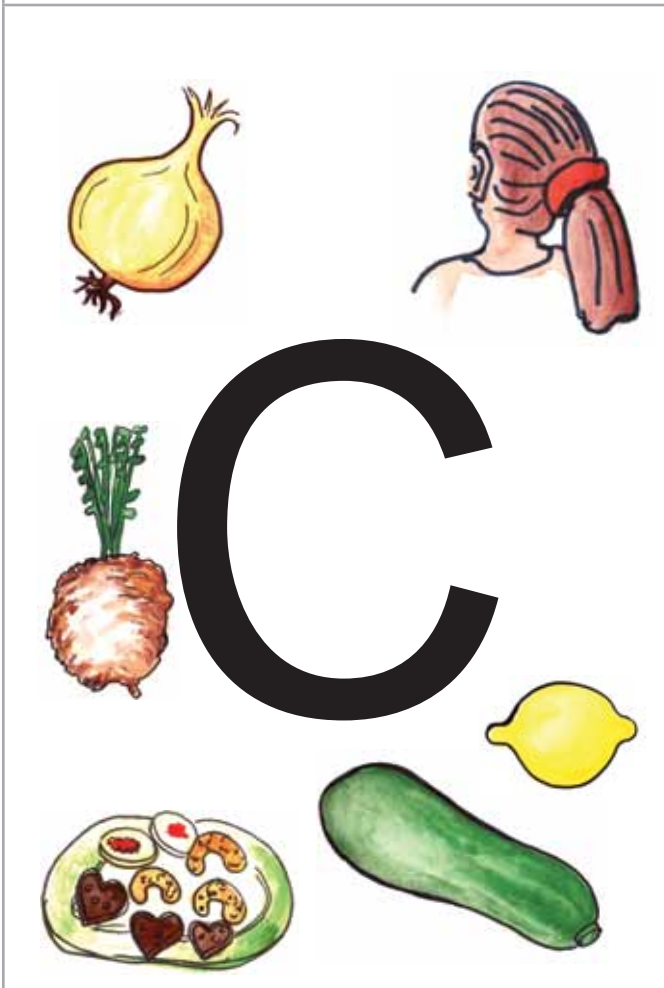
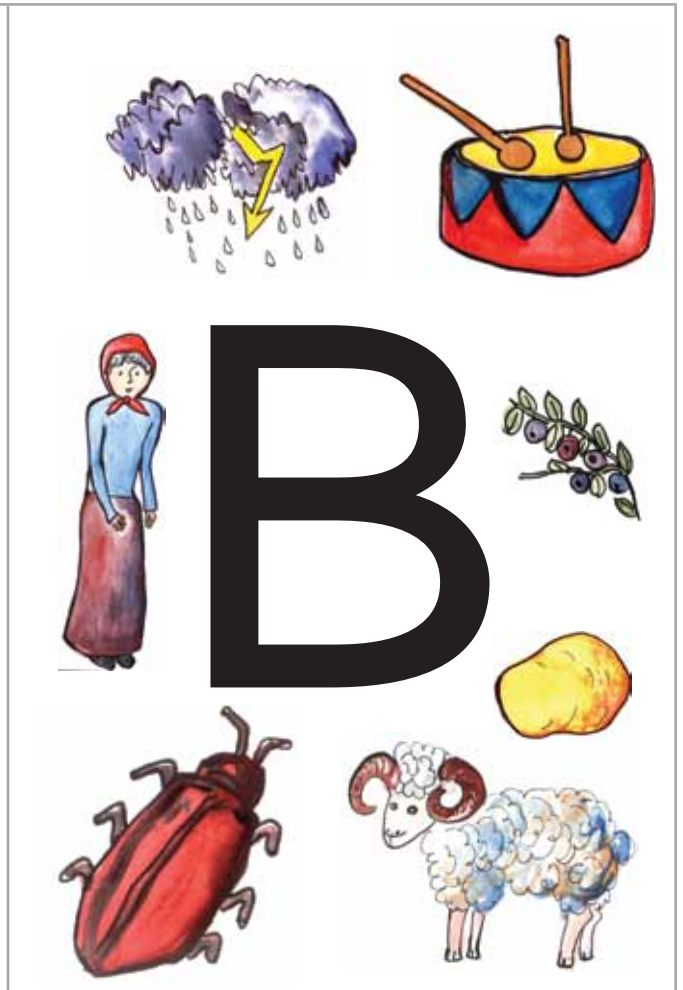
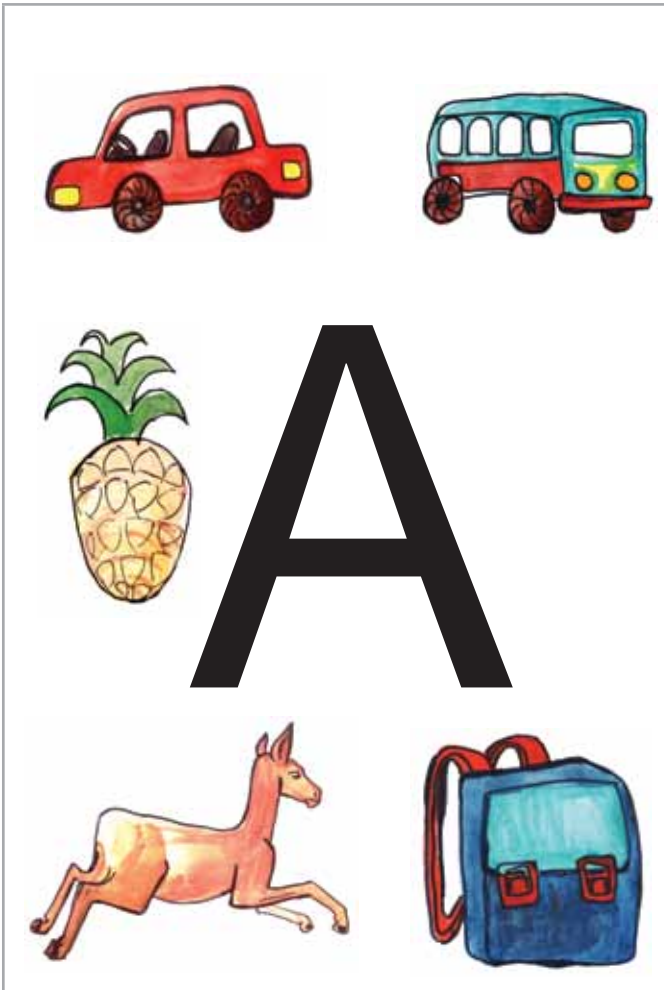

MATERIÁLY:

- 1.1.2 – Foto Vymodelovaná písmenka
- 1.1.3 – Předloha Písmenka s obrázky
- 1.1.4 – Předloha Domino s písmenky

LITERATURA:

- NOVÁK, Josef. *Čtenářské tabulky: Analyticko-syntetická metoda rozvíjení čtenářských dovedností*. Vyd. 1. Havlíčkův Brod: Tobiáš, 2007. ISBN 978-80-7311-093-2
- ZELINKOVÁ, Olga. *Hrajeme si s písmeny-rozlišování hlásek*. Vyd.1. Praha: Dys, 2003. ISBN 80-902065-8-1
- ZELINKOVÁ, Olga. *Rozlišování B-D-P*, Vyd.1. Praha: Dys, 2006. ISBN 80-902065-7-3

A

G

B

H

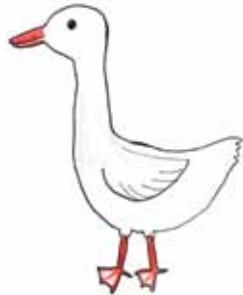
C

CH

D

I

E

J

F

K

L

S

M

T

N

U

O

V

P

X

R

Z

a

g

b

h

c

ch

d

i

e

j

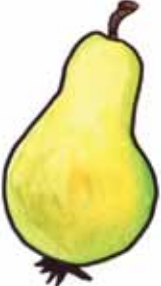

f

k

l		s	
m		t	
n		ú	
o		v	
p		x	
r		z	

a

g

b

h

c

ch

d

i

e

j

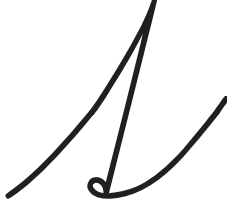

f

k

A

G

B

H

C

Ch

D

J

E

Z

F

K

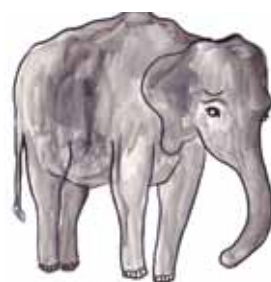

L		J	
M		T	
N		U	
O		V	
P		Y	
R		I	

Ž

Č

ž

č

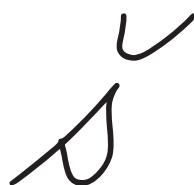
š

š

ř

ř

1.2.1 Od slabik ke slovům

Při nácvičení slabik vždy vycházíme z úrovně, kterou dítě bezpečně zvládá. Začínáme se čtením slabik otevřených (ma, pa, le, so...). Postupně přecházíme k uzavřeným slabikám (les, pes, kos...). Ověřujeme, zda dítě chápe, že slabiky mohou mít i více písmen než dvě.

Slabiku dítěti můžeme vysvětlit jako dvě (a více) písmen, která se drží za ruku: „Já jsem M, ty jsi A, když se chytíme za ruce, už nejsme M a A, ale dohromady MA.“

Při slabikování také můžeme využít pohyb: dítě čte L a zvedá jednu ruku, čte O a zvedá druhou ruku, potom zvedá obě ruce a vyslovuje LO. Další způsob je protahování první hlásky a současné navazování další (mm-a). Stejně jako při procvičování jednotlivých hlásek je možné využít domino (lze ho vyrobit podle vzoru pro hlásky 1.1.4), slovní fotbal na slabiky nebo postřehování.

Na procvičení slabik je také zaměřen pracovní list 1.2.2, který lze rozstříhat na jednotlivé obrázky a písmenka a následně z nich skládat slabiky, jež dítě přiřazuje k obrázkům zvířat. Princip slabiky také vysvětlíme na pomůcce 1.2.3 Ukážeme dítěti dvě samostatná písmenka a vyslovujeme hlásky, potom je spojíme do slabiky, kterou také vyslovíme. Při nácvičení čtení slabik můžeme využívat čtenářské okénko, nebo si dítě pod přečtené slabiky v textu naznačuje obloučky.

Pro děti mající potíže se čtením využíváme pomůcky, které si snadno vyrobíme, např. čtecí harmoniku nebo vějířek slov na kroužku (viz foto 1.2.4). Dítě vidí slovo izolovaně od ostatních, čte jedno písmenko nebo slabiku po druhé, na konci si na obrázku ověří, zda slovo přečetlo správně. S přečtenými slovy pak můžeme dále pracovat - tvořit s nimi věty nebo je třídit podle tematických celků a procvičovat tak nadřazené a podřazené pojmy, kterým se věnujeme v kapitole 1.7.1.

Abychom dětem čtení ztraktivnili, můžeme využít materiál 1.2.5. Dítě vedeme k tomu, aby se zaměřilo na čtení písmenek a neskládalo slovo jen podle obrázku. Na stejném principu je založen i materiál 1.2.6, který je zaměřený na čtení slabik.

Pro nácvičení orientace ve slově využíváme kartičky (cvakni kolíček), jejichž předlohu najdete v materiálu 1.2.7 a na fotografii 1.2.8. Dítě umístí kolíček tam, kde se nachází písmenko z rámečku, a po otočení samo ověří správnost odpovědi. Pokud nahradíte obrázky fotografiemi dítěte, dobrovolníka nebo členů rodiny, bude ho cvičení o to víc bavit.

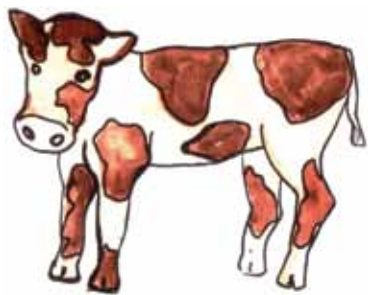
K procvičování slabik můžeme využít i pracovní list 1.2.9. Materiál rozstříháme a dítě spojuje shodné slovo, slabiky a obrázek. Poslední pracovní list této kapitoly (1.2.10) je o něco obtížnější, zaměřený na opakování a rozvoj slovní zásoby dítěte.

MATERIÁLY:

- 1.2.2 – Pracovní list Jak dělají zvířátka
- 1.2.3 – Foto Slabiky na bužírce
- 1.2.4 – Foto Čtecí harmonika a slova na kroužku
- 1.2.5 – Předloha Slož slovo z písmenek
- 1.2.6 – Předloha Slož slovo ze slabik
- 1.2.7 – Předloha Cvakni kolíček
- 1.2.8 – Foto Cvakni kolíček
- 1.2.9 – Pracovní list Spoj slabiku, slovo a obrázek
- 1.2.10 – Pracovní list Pohraj si se slabikami

LITERATURA:

- EMMERLINGOVÁ, Stanislava. *Když dětem nejde čtení 1. Čtení slov s otevřenou slabikou*. Vyd.2. Praha: Portál, 2006. ISBN 978-80-7367-886-9
- EMMERLINGOVÁ, Stanislava. *Když dětem nejde čtení 2. Čtení slov s uzavřenou slabikou*. Vyd.2. Praha: Portál, 2006. ISBN 978-80-7367-933-0
- NOVÁK, Josef. *Čtenářské tabulky: Analyticko-syntetická metoda rozvíjení čtenářských dovedností*. Vyd. 1. Havlíčkův Brod: Tobiáš, 2007. ISBN 978-80-7311-093-2

B

Ů

M

É

H

A

F

B

É

H

Ů

M

Ň

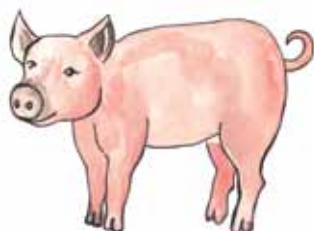
A

U

K

O

CH

R

O

B

R

U

M

P

í

S

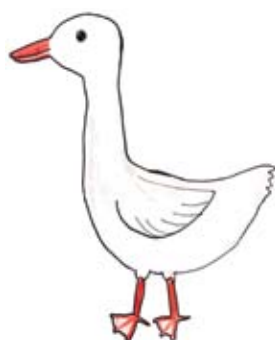
K

P

í

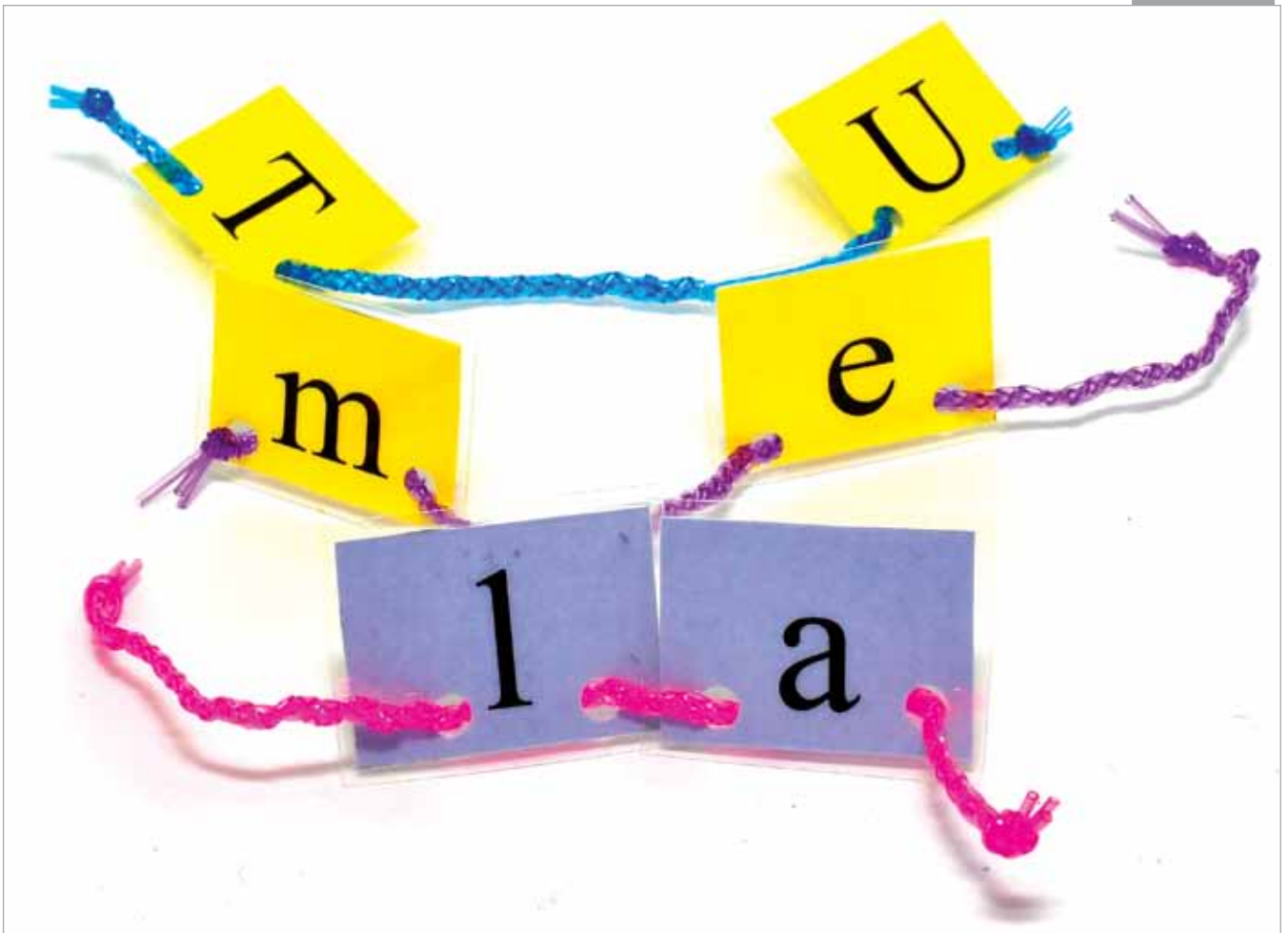
P

G

A

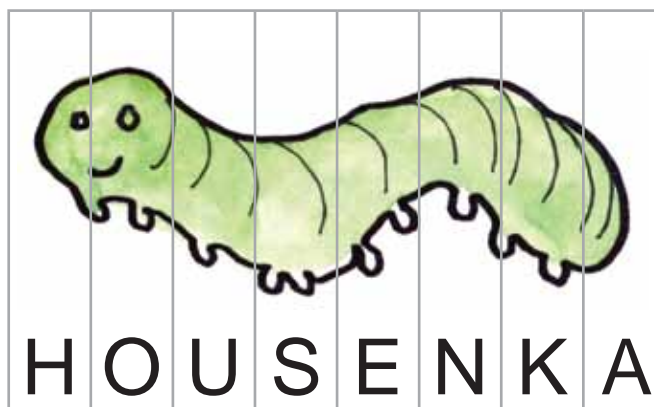
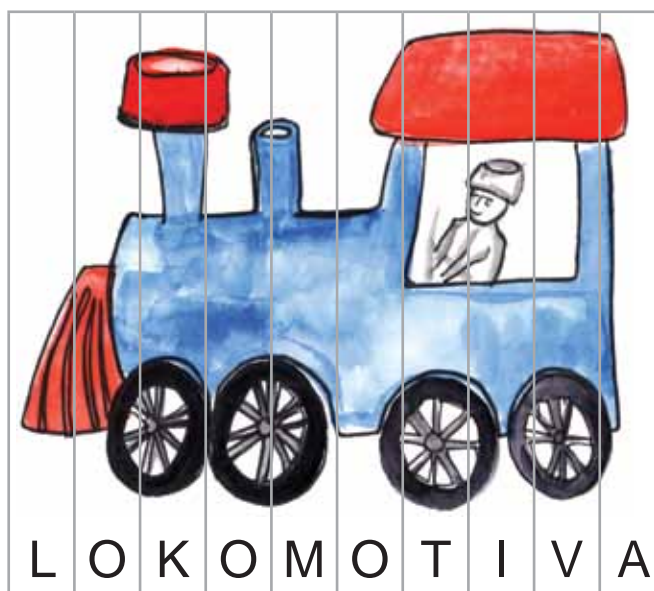
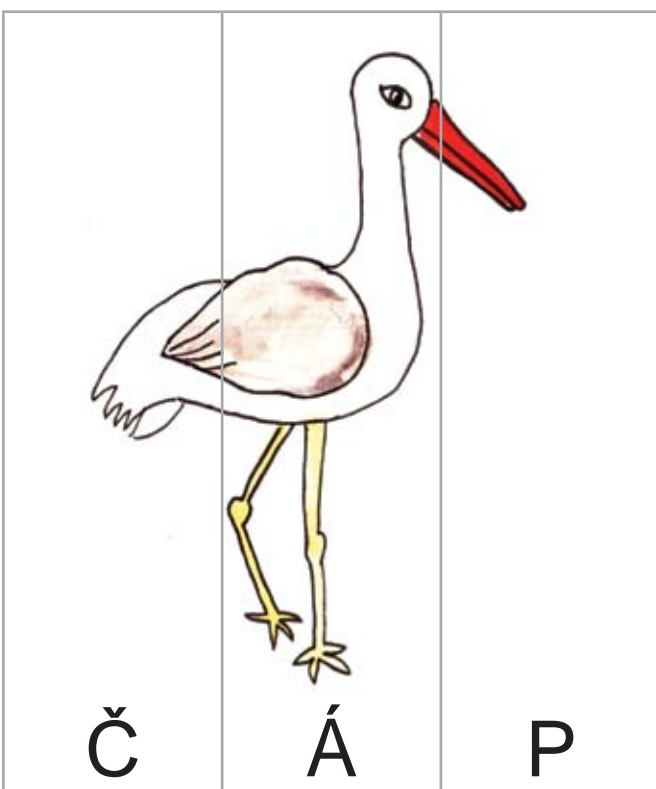
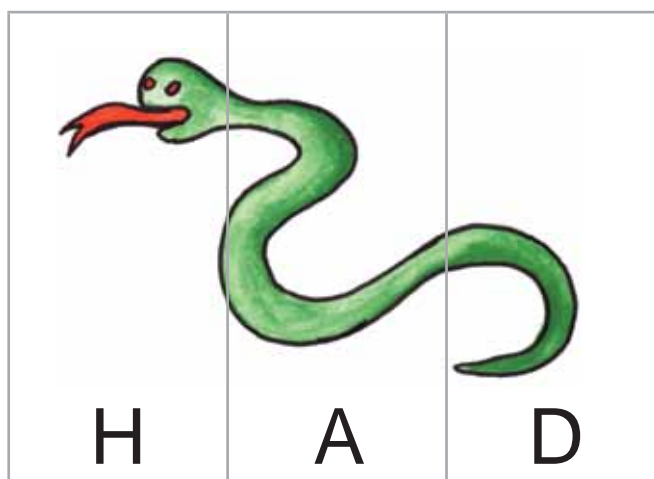
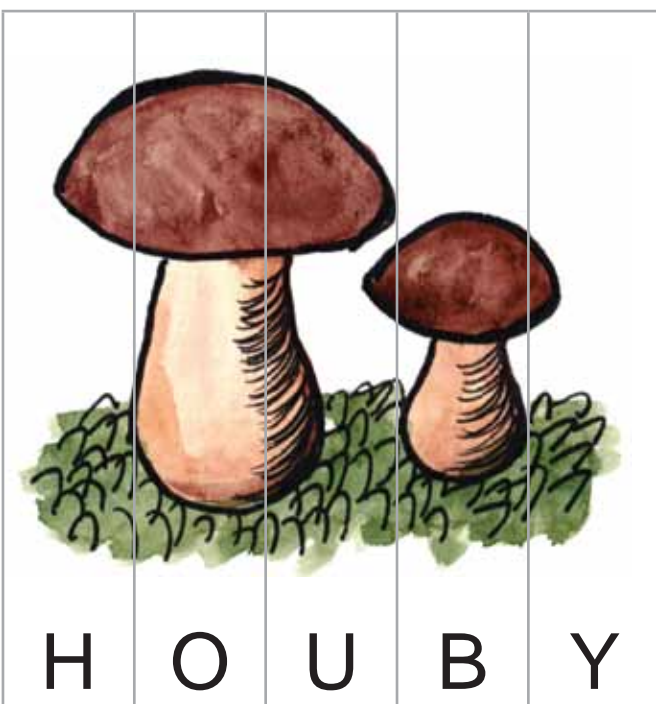
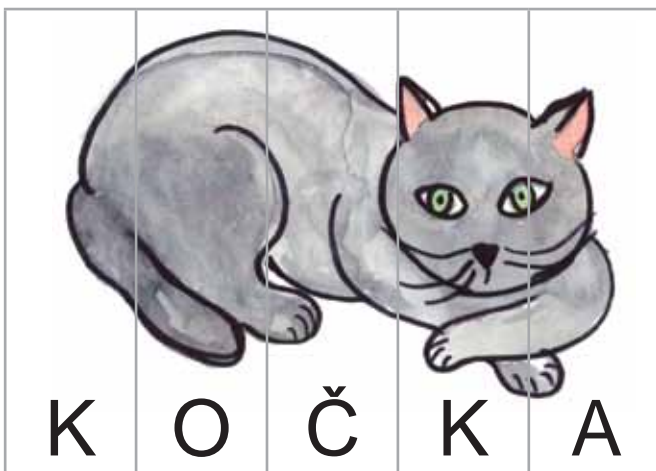
1.2.3

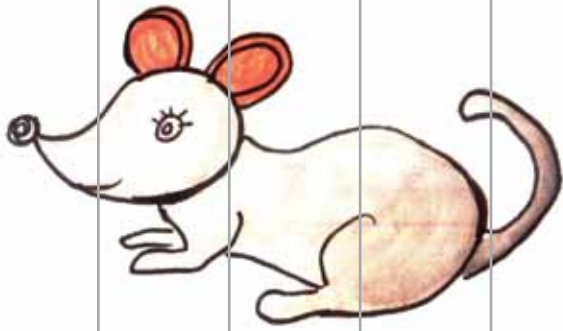

1.2.4

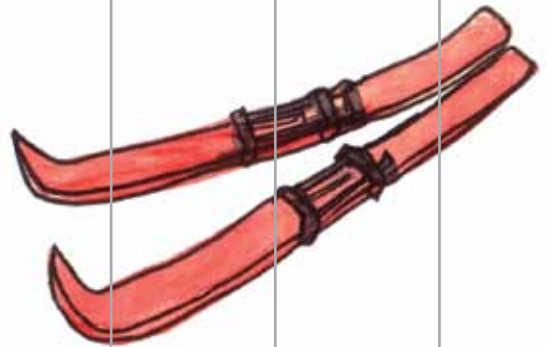

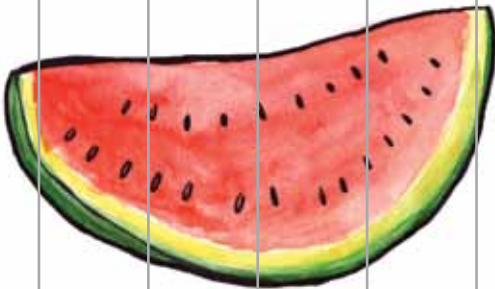

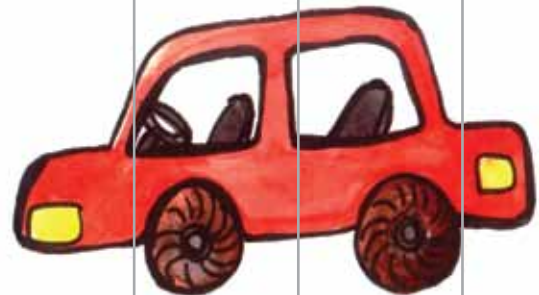
M Y Š K A

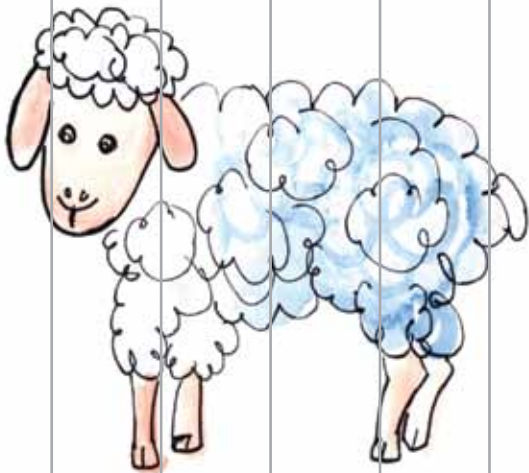
L Y Ž E

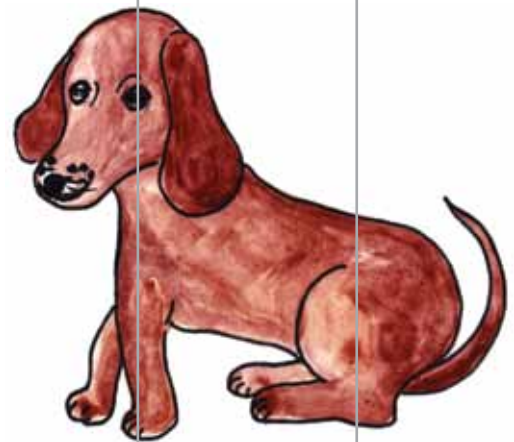
M E L O U N

A U T O

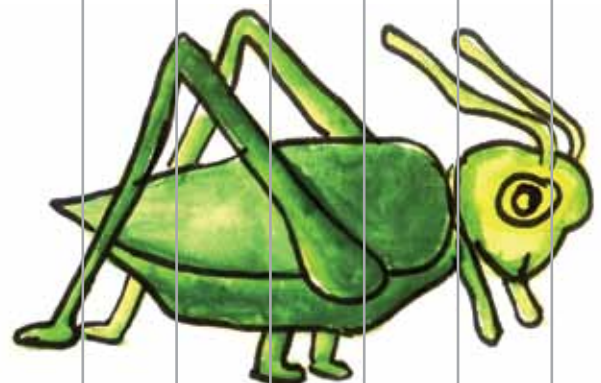
O V E Č K A

P E S

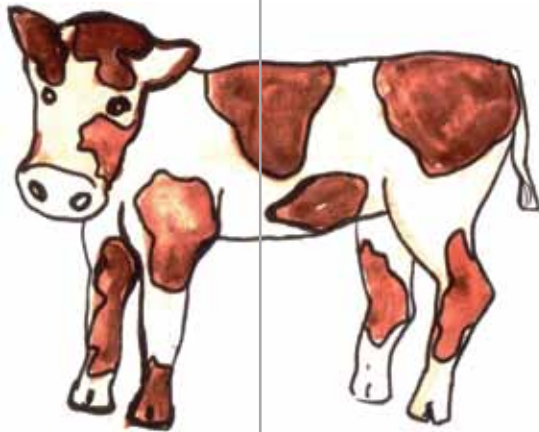

O K O

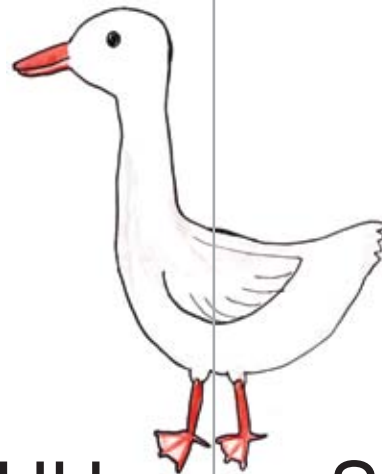
K O B Y L K A

TE

LE

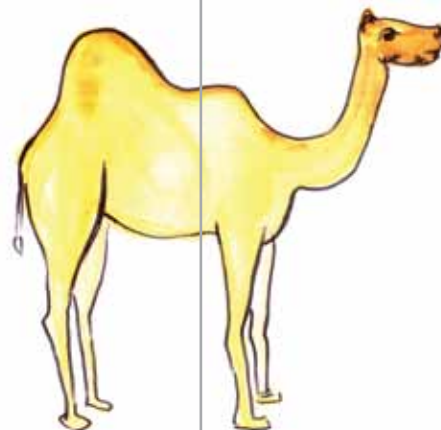
HU

SA

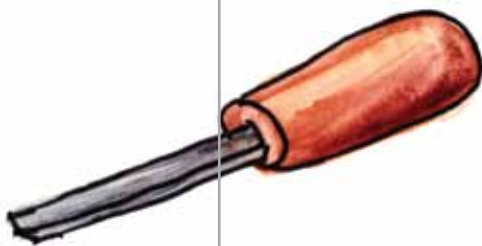
KO

HOUT

VEL

BLOUD

DLÁ

TO

SIR

KY

DORT

MYŠ

HAD

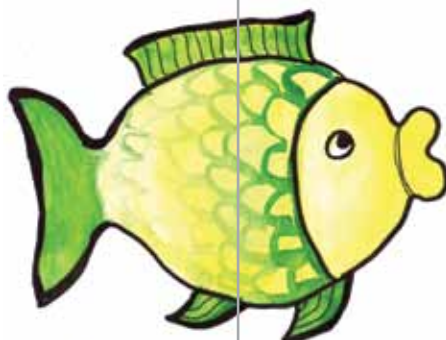
LIST

AU

TO

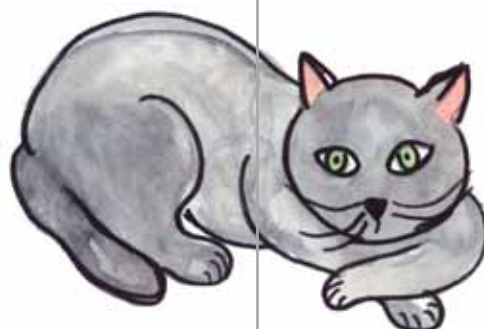
KA

PR

BU

BEN

KOČ

KA

HOU

BY

PEJ

SEK

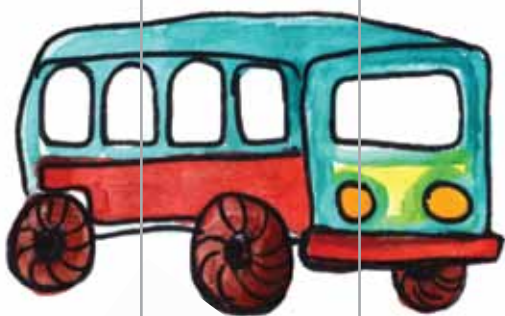
GU

MA

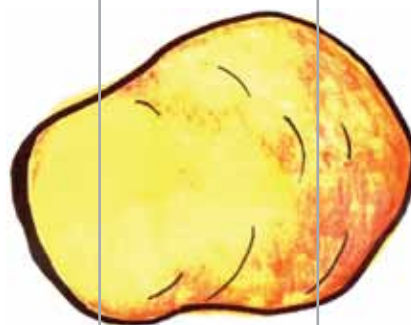

KO

LO

AU TO BUS

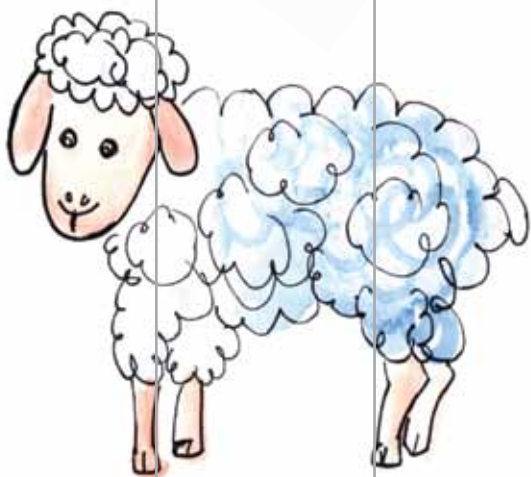
BRAM BO RA

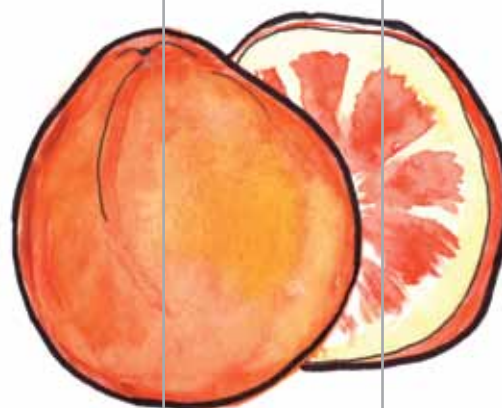
PAS TEL KY

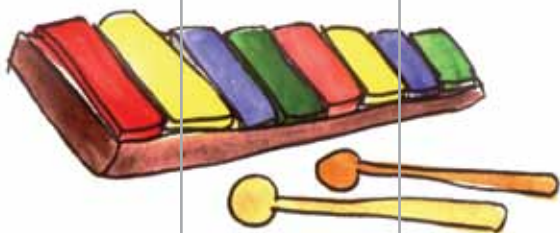
SU ŠEN KA

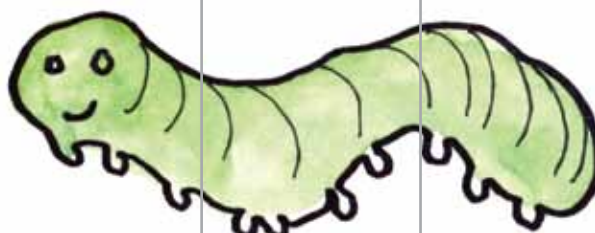
O VEČ KA

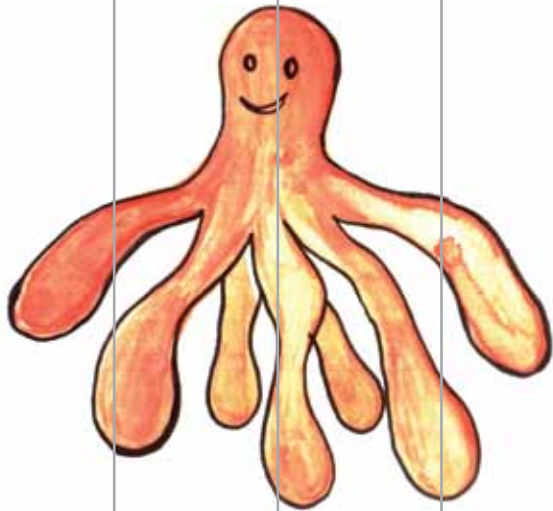
PO ME RANČ

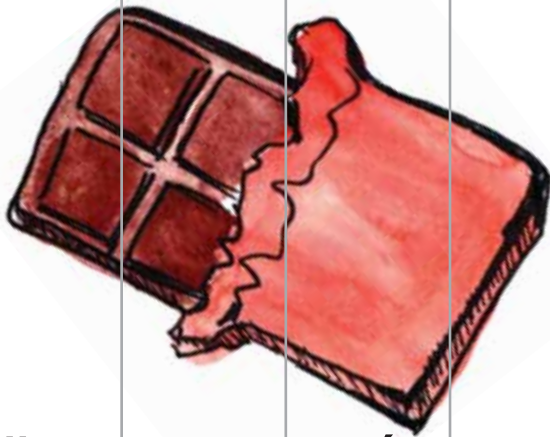
XY LO FON

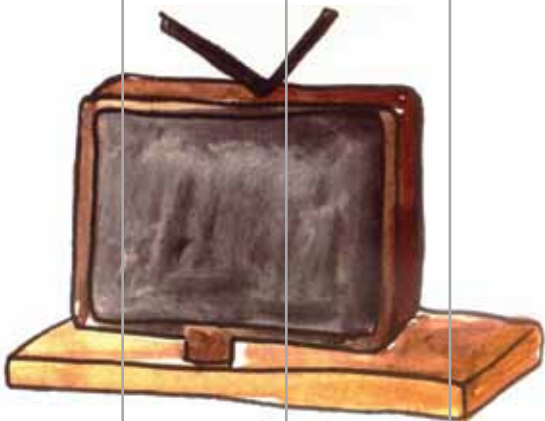
HOU SEN KA

CHO BO TNI CE

ČO KO LÁ DA

TE LE VI ZE

N Ů Ž K Y

N

R A J Č E

J

P E N Á L

L

H O U B Y

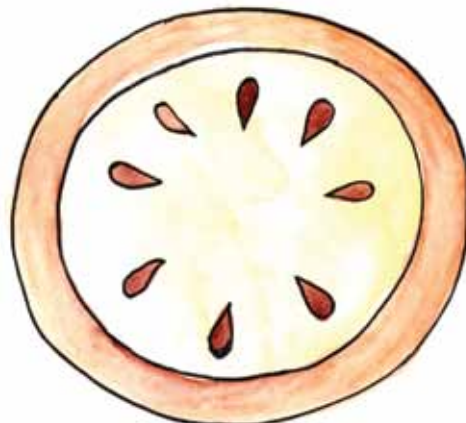
B

B U B E N

N

K O L Á Č

L

N

J

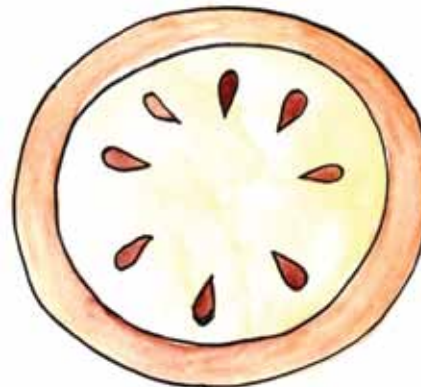
L

B

N

L

A K T O V K A

O

B E R Á N E K

B

M I M I N K O

N

A U T O B U S

S

D Ě D E Č E K

Č

C U K R O V Í

V

O

--	--	--	--	--	--	--	--

B

--	--	--	--	--	--	--	--

N

--	--	--	--	--	--	--	--

S

--	--	--	--	--	--	--	--

Č

--	--	--	--	--	--	--	--

V

--	--	--	--	--	--	--	--

L E T A D L O

T

S Ý K O R K A

O

E S K Y M Á K

Y

X Y L O F O N

N

V E V E R K A

R

B O R Ů V K A

V

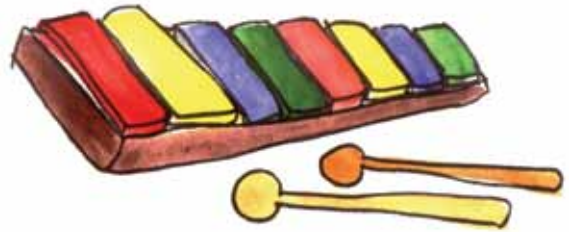
T

O

Y

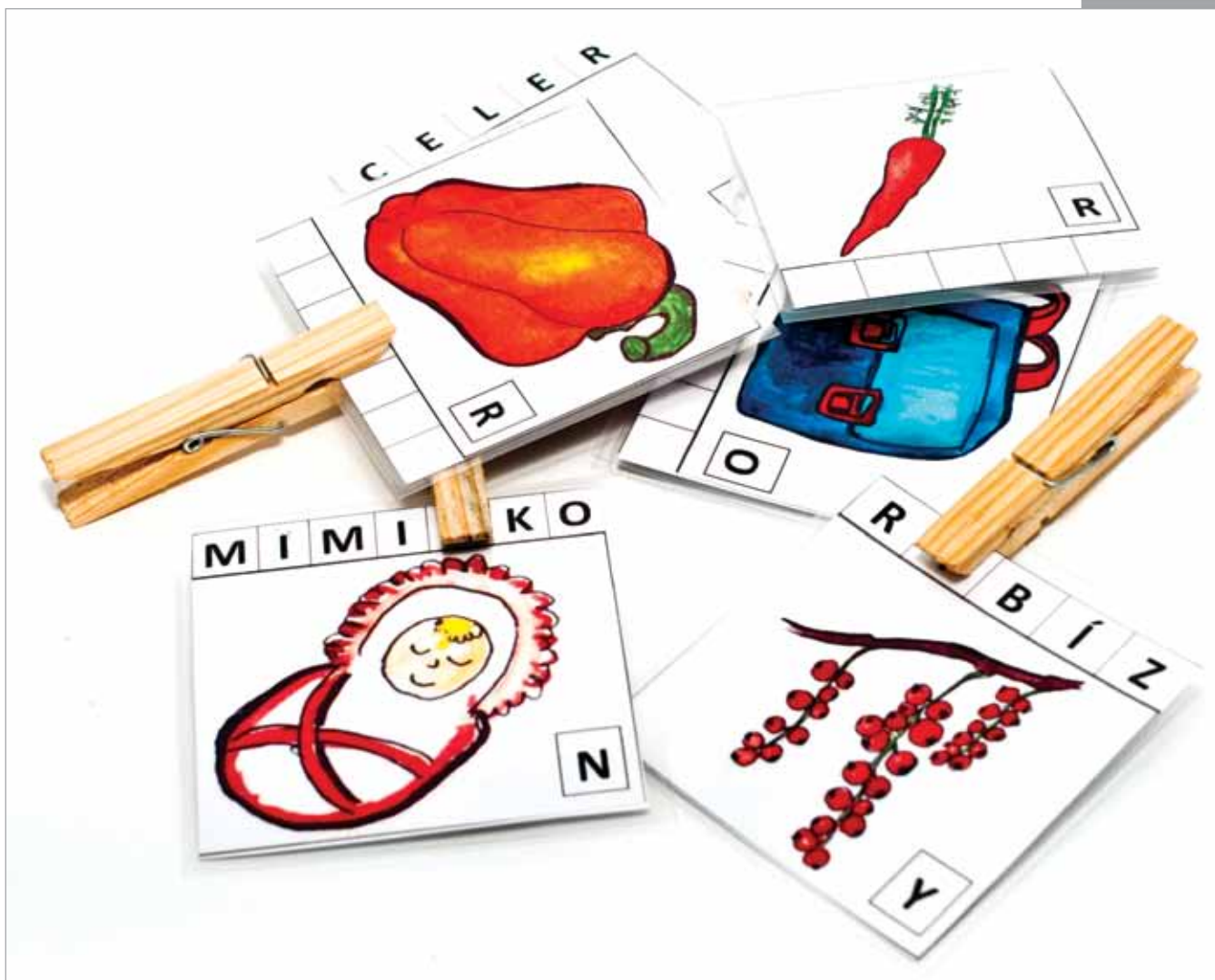
N

R

V

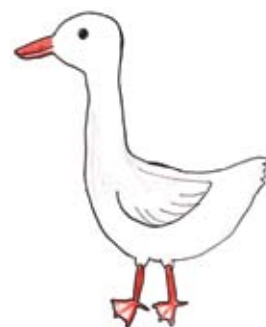
lo

ko lo

no

au to

sa

ko za

ko

ša šek

to

ko

au

hu

hu sa

za

šek

no ty

ty

- 1 Nahlas a po slabikách přečti jednotlivá slova a řekni, co znamenají. Proč myslíš, že jsou vedle sloupečků koza a slepice?

mele

dá**me**

do**me**ček

ko**me**ta

sa**me**ťový

medový

mezera

kolo

kopec

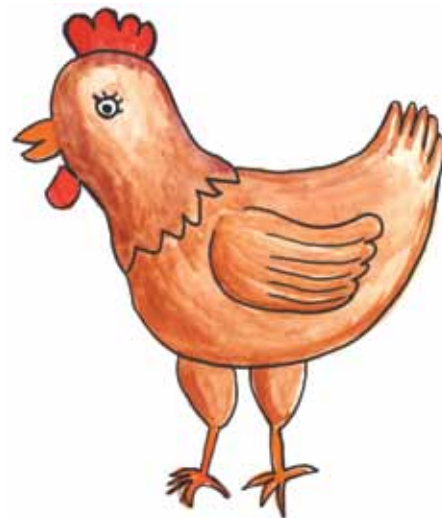
o**ko**lo

Ni**ko**la

kolotoč

la**ko**mý

ma**ko**vý

- 2 Zakroužkuj první slabiku (slova nejprve přečti a na každou slabiku tleskni):

pes

sama

metr

koleno

med

kolo

život

sobota

had

doma

kohout

daleko

stan

má**me**

vlajka

Helena

kos

jáma

prsten

ra**me**no

- 3 Zakroužkuj jednoslabičná slova modře, dvojslabičná červeně, trojslabičná zeleně:

pastelka

hodina

láhev

Fanda

pes

paní

dům

kolotoč

květináč

David

kotě

stan

tužka

stůl

myš

Erika

sešit

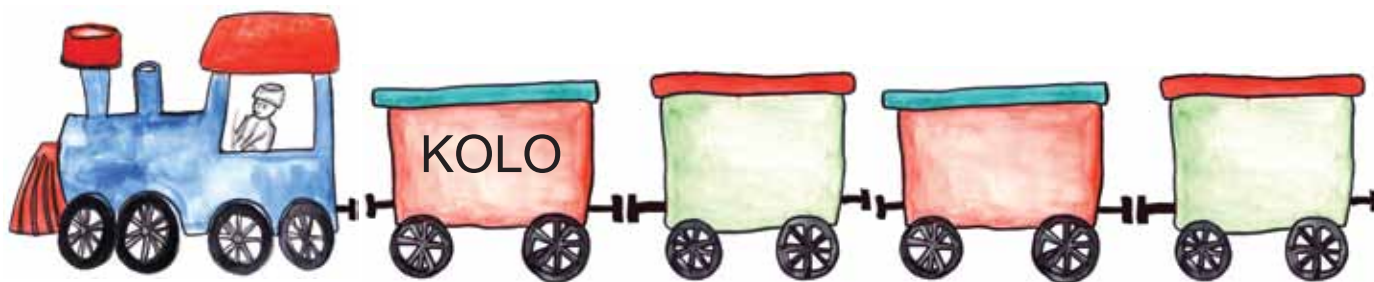
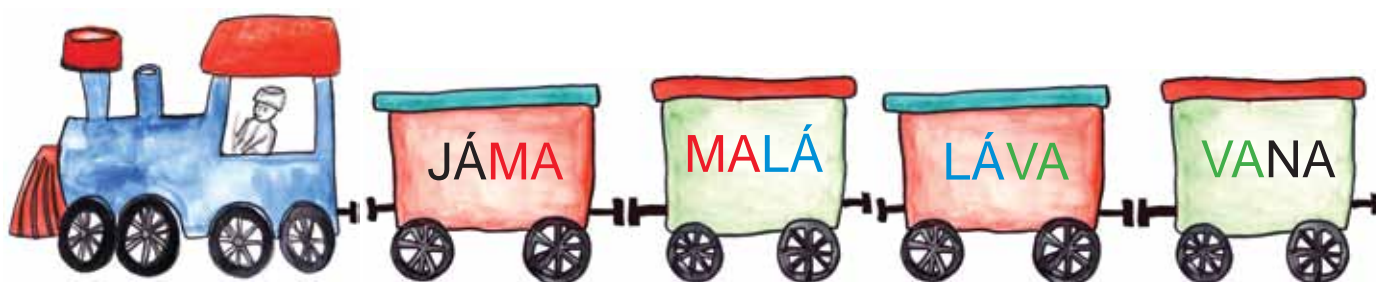
pero

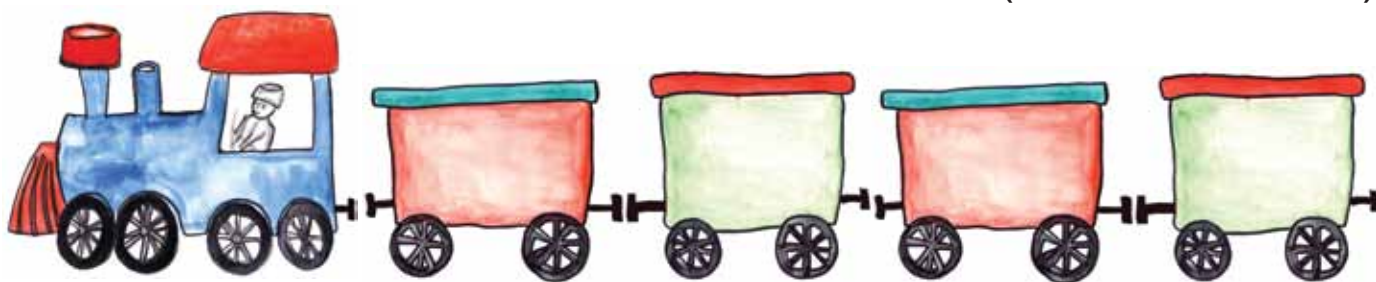
4 Přečti následující slova. Co které slovo znamená? Použij slova správně ve větách.

píše	nese	hodí	myje
napíše	donese	uhodí	umyje
dopíše	přinese	zahodí	vymyje
přepíše	unese	vyhodí	nemyje se
vypíše	odnese	přehodí	smyje

5 Podle vzoru prvního vláčku doplň slabiky tak, aby slova dávala smysl. Můžeš použít nápovědu, nebo zkus slova vymyslet úplně sám/sama:

(víla – loví – lano)

(zelí – pase – lípa – leze)

1.3.1 Slova, slova ve větě, orientace v textu

Čtení nejprve trénujeme na jednodušších textech s krátkými větami, psaných větším písmem. Pokud se v článku nalézají složitější slova, můžeme je procvičit předem. Pro procvičení lepší orientace v textu dáváme dětem úkoly typu: najdi a přečti nejdelší nebo nejkratší slovo ve větě, přečti páté slovo na třetím řádku apod. Učíme je rozkládat věty na slova nebo určovat pořadí slov ve větě. Rozeznávání jednotlivých slov můžeme s dětmi procvičovat například na jednodušších osmisměrkách, kde se dítě naučí najít slovo, které dává smysl, mezi jinak nesourodými písmeny. Děti také zaujmeme pomůckou 1.3.2 vyfotografovanou na následující straně. Jedná se o barevná zalamovaná písmenka na suchý zip, ze kterých děti skládají slova podle vlastní fantazie, vymýšlejí slova začínající a končící na dané písmeno, z písmen zkoušejí vytvořit co nejvíce variant slov apod.

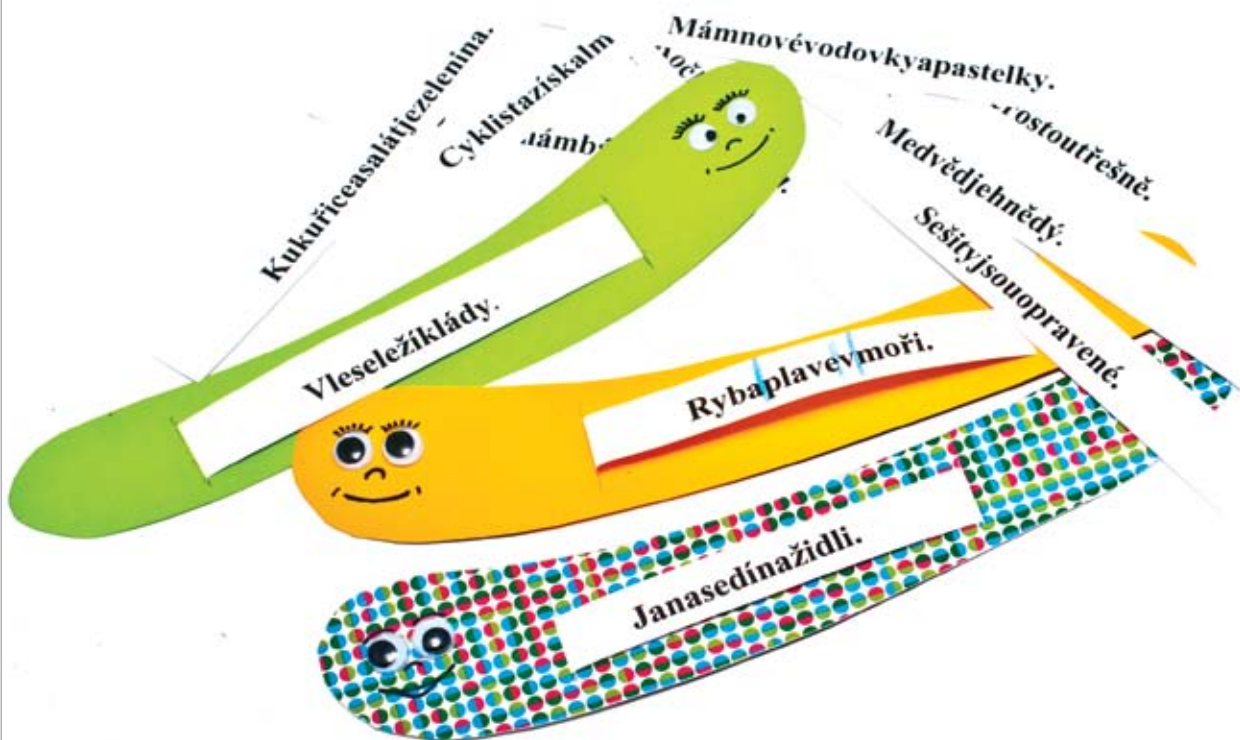
Na fotografii 1.3.3 najdete pomůcku Žížalky, jejichž výroba nezabere moc času, děti ji ocení a budou s ní rády pracovat. S Žížalkami procvičujeme orientaci ve větě a rozlišování jednotlivých slov včetně předložek, jejichž rozeznávání dělá dětem často problémy. Je vhodné úkol uvést krátkým příběhem, např.: „Žížalka Máša a žížalák Oskar závodili, kdo je rychlejší. Při rychlém lezení se věty na jejich zádech slily do jednoho dlouhého nesrozumitelného slova. Dokážeš žížalkám pomoci a slova správně oddělit čárami, aby věta dávala smysl?“ Žížalky můžeme stejným způsobem využít i při výuce cizího jazyka.

MATERIÁLY:

1.3.2 – Foto Barevná písmenka na suchý zip
1.3.3 – Foto Žížalky

LITERATURA:

- MICHALOVÁ, Zdena. *Čítanka pro dyslektiky II.* Vyd. 2. Havlíčkův Brod: Tobiáš, 1997. ISBN 80-85808-51-X
- TREUOVÁ, Hana. *Pracovní sešit pro nápravu vývojových poruch učení v českém jazyce II.* Vyd.2. Havlíčkův Brod: Tobiáš, 2001. ISBN 80-7311-002-4

1.4.1 Nácvik čtení s porozuměním

Při nácviku čtení nejprve zjišťujeme, jakou metodou se dítě učí číst, a z toho vycházíme také při domácí přípravě. V českých školách se většinou používá analyticko-syntetická metoda, kterou se učila číst většina z nás. Je založená na počátečním spojování hlásek do slabik a následném čtení celých slov. Druhá metoda se nazývá genetická. Děti se učí číst velká tiskací písmena, která spojují rovnou do slov. V prvním pololetí první třídy se také zaměřují jen na psaní hůlkovým písmem, s psacím písmem začínají až v druhém pololetí.

Pracovní list 1.4.2 Malované čtení můžeme využít k nácviku čtení i psaní. Ověřujeme si, zda dítě nezapomíná na velké písmeno na začátku věty a tečku na konci, zda rozlišuje předložky. Zároveň si procvičí měkké a tvrdé souhlásky.

Také u větších dětí zjišťujeme, jestli rozumějí čtenému textu. V naší praxi se setkáváme s dětmi, kterým čtení s porozuměním působí obtíže ještě na začátku druhého stupně základní školy. Logicky pak selhávají v celé řadě dalších předmětů, protože si nedokáží správně přečíst zadání úkolu, neporozumějí slovní úloze, nedokáží odlišit podstatné informace od nepodstatných při čtení delšího textu. Tuto schopnost můžeme rozvíjet pomocí následujících úkolů: dítě přiřazuje kartičky se slovy nebo jednoduchými větami k odpovídajícím obrázkům, čte věty s pokyny, které následně vykonává, doplňuje do textu chybějící slova, případně škrtná slova, která tam nepatří, z rozstříhaných slov skládá smysluplné věty, domýšlí nedokončený text a podobně. Čtení s porozuměním si dítě procvičí pomocí pracovních listů 1.4.3 a 1.4.4. Cvičení 1.4.4 je zároveň zaměřeno na druhy vět.

Osvědčila se nám také uvedená literatura.

MATERIÁLY:

- 1.4.2 – Pracovní list Malované čtení
- 1.4.3 – Pracovní list Čtení s porozuměním
- 1.4.4 – Pracovní list Druhy vět

LITERATURA:

- EMMERLINGOVÁ, Stanislava. *Když dětem nejde čtení 3. Čtení slov se shluky souhlásek*. Vyd.1. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-245-4
- MARTÍNEK, Zdeněk. *Cvičné texty pro pomalejší čtenáře*. Vyd.1. Benešov: Blug, 2006. ISBN 80-7274-948-X
- NOVÁKOVÁ, Iva. *Víš, co čteš? Luštění s nácvikem pozorného čtení*. Vyd.1. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-751-0
- ŠUP, Rudolf. *Učíme se číst s porozuměním pro žáky 2. až 5. Ročníku základní a obecné školy*. Vyd.1. Praha: Edit, 2005. ISBN 80-238-8070-5
- ŠUP, Rudolf. *Učíme se číst s porozuměním pro 5. ročník základní školy*. Vyd.1. Praha: Edit, 2009. ISBN 80-238-6078-X

plave v

.

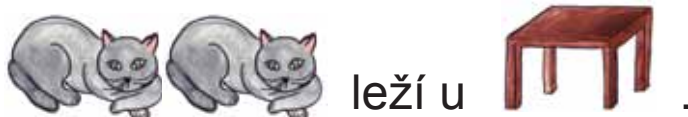

v

leží

.

leží u

.

a

mají

.

Mláďatům

se říká hříbata.

a

jsou rodiče jehněte.

1 Pozorně přečti celou větu a spoj ji s obrázkem:

Ivanka seděla na židli a poslouchala pohádku.

Prádlo na šňůře bylo za chvíli suché.

Na xylofon už umím zahrát písničku Skákal pes.

Tomáš má moc rád dobrodružné příběhy.

Sestřička v zavinovačce hned usnula.

Petr si v létě užíval koupání.

2 K obrázkům vymysli jednoduché věty:

_____

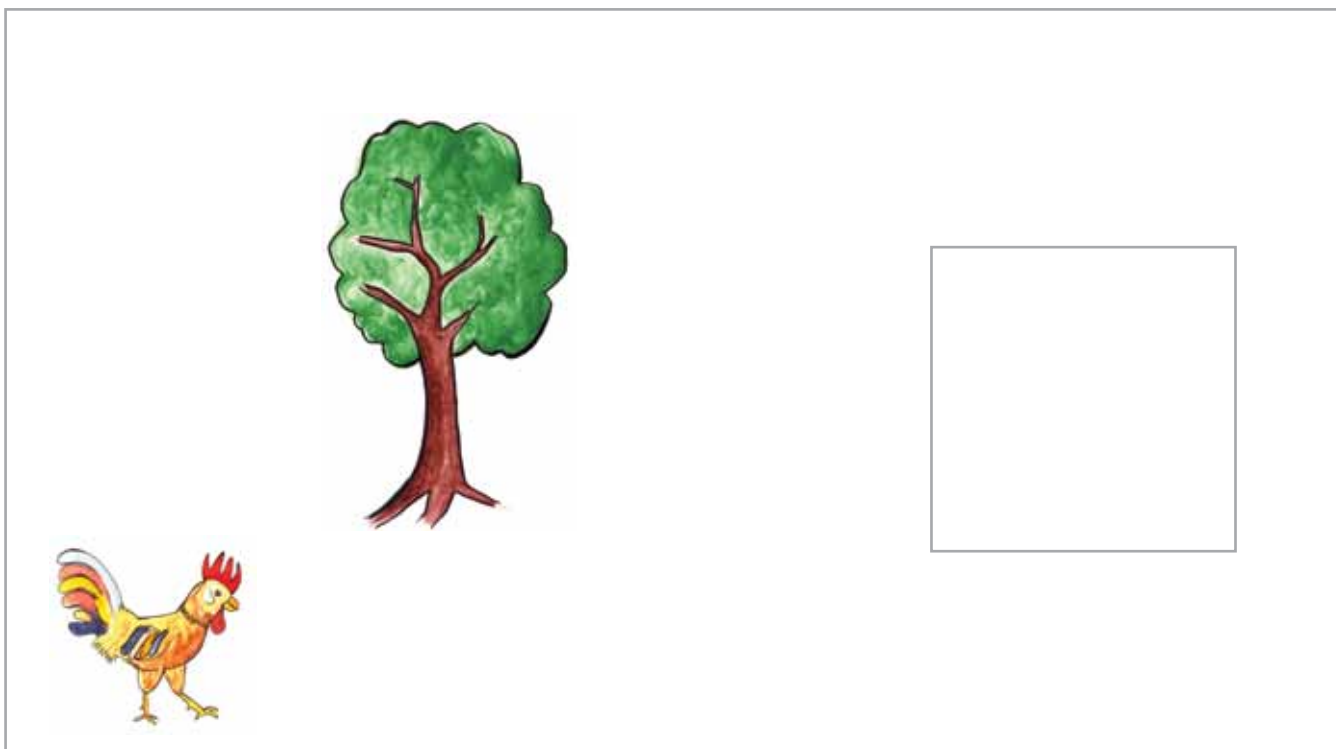

_____

_____

3 Maluj podle návodu:

1. Vedle stromu na obrázku namaluj ještě jeden o trochu větší.
2. Ze čtverce v pravém rohu udělej domeček – domaluj dveře, okna a střechu.
3. Vezmi si žlutou pastelku.
4. Do levého horního rohu namaluj sluníčko.
5. Modrou pastelkou nakresli na obloze mráčky.
6. Vedle kohoutka namaluj slepičku s kuřaty.
7. Dokresli obrázek tak, aby se ti líbil.

4 Dopiš věty tak, aby dávaly smysl:

měla _____

S maminkou a tatínkem jsme _____

Ve škole mě baví _____

Tenhle je _____

1 Za věty správně doplň tečku, vykřičník nebo otazník.

si na zahradě zahrabal

___

Koupíš mi

___

Nejez to

Máš rád

a

___

,

a

jsou ptáci

___

Najdi ten

___

Půjčíš mi

___

Z

se vylíhne

___

2 Oznamovací věty podtrhni zeleně, rozkazovací červeně a tázací fialově.

3 Dopiš věty.

1. Za větou **oznamovací** píšeme _____

2. Za větou **rozkazovací** píšeme _____

3. Za větou **tázací** píšeme _____

4 Vymysli a napiš věty podle zadání.

Napiš větu **tázací**:

Napiš větu **oznamovací**:

Napiš větu **rozkazovací**:

1.5.1 Tvrdé a měkké souhlásky

Dětem, kterým dělá potíže rozlišování měkkých a tvrdých souhlásek, mohou pomoci hry a cvičení na rozvoj sluchové percepce. Učíme děti zaměřit pozornost na sluchové vjemy, rozlišovat jednotlivé zvuky, jejich intenzitu, délku, kvalitu... Postačí jednoduchá cvičení: vypravování pohádky, kterou dítě může doplňovat, poznávání zvuků, hry s píšťalkou, kdy dítě opakuje jednoduché tóny...

K lepšímu zapamatování mohou napomoci i říkanky: „Hy, chy, ky, ry, dy, ty, ny píšeme vždy tvrdé Y, ži, ši, či, ci, ji, ři, di, ti, ni, píšeme vždy měkké I.“

Jako pomůcka k nácvičku měkkých a tvrdých souhlásek se nám osvědčily měkké a tvrdé míčky (viz foto 1.5.2). Žlutý míček je tvrdý „tenisák“, modrý je měkký míč na líný tenis. Slabiky můžeme napsat lihovou fixou nebo konturovací barvou na sklo. Další variantou jsou dřevěné a molitanové kostky.

Tvrký míček je popsán tvrdými slabikami, měkký měkkými. Řekneme slovo s měkkou nebo tvrdou slabikou, dítě ho zopakuje a zmáčkne příslušný míček. Správné rozlišování měkkých a tvrdých souhlásek se díky zapojení více smyslů lépe upevňuje. Velmi dobré zkušenosti máme také s pracovními listy uvedenými v doporučené literatuře.

1.5.2

MATERIÁLY:

1.5.2 – Foto Míčky

LITERATURA:

- ZELINKOVÁ, Olga. *Pavučina: soubor cvičení sluchového vnímání: cvičení sluchového vnímání a rozlišování délky samohlásek, slabik dy-di, ty-ti, ny-ni a sykavek*. Vyd. 1. Havlíčkův Brod: Tobiáš, 2010. ISBN 978-80-7311-111-3
- ZELINKOVÁ, Olga. *Rozlišování slabik dy-di, ty-ti, ny-ni, rozlišování sykavek*. Vyd. 1. Praha: Dys, 2003. ISBN 80-902065-3-0

1.6.1 Dlouhé a krátké samohlásky

Při nácviu správného rozlišování dlouhých a krátkých samohlásek můžeme využít cvičení na rozvoj sluchové percepce, popsaná v předchozí kapitole. Jako výborná pomůcka se osvědčila píšťalka nebo bzučák, bzučák má jasnější tón, píšťalka je zase finančně dostupnější a pro dítě atraktivnější. Podle našeho vzoru nebo podle slov, která má napsaná před sebou, dítě vypískává nebo vypípává dlouhé a krátké slabiky. Při práci s dítětem je třeba dostatečně výrazně artikulovat a zdůrazňovat délku samohlásek.

Dítě, které má s rozlišováním délky samohlásek problémy, vedeme k tomu, aby před napsáním slovo polohlasně, ale správně vyslovilo. Krátké a dlouhé samohlásky může dítě také barevně rozlišovat, např. červeně podtrhávat/kroužkovat dlouhé slabiky, modře zvýrazňovat krátké. Při procvičování tohoto pravopisného jevu můžete využít pracovní list 1.6.2.

MATERIÁLY:

1.6.2 – Pracovní list Dlouhé a krátké samohlásky

LITERATURA:

- ZELINKOVÁ, Olga. *Rozlišování krátkých a dlouhých samohlásek*, Vyd.1. Praha: Dys, 1996. ISBN 80-902065-1-4

1 Podtrhni slovo, které je napsané správně:

káva – kava

líný – líny

nevadi – nevadí

lipa – lípa

klič – klíč

párek – parek

salám – salam

rohlik – rohlík

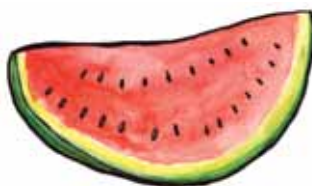
tulipán – tulipan

vítr – vitr

misa – mísa

vice – více

2 Napiš, co je na obrázcích:

3 Vyber tři slova z předchozího cvičení a použij je ve větách:

---

4 Podtrhni slovo, které je napsané správně:

Větvička pod praskla – prasklá.

 Micka spála – spala na zápraží.

Irenka jedlá – jedla .

Kolik – kolík peněz stál tvůj nový ?

 jsme mýlí – myli v

Ta světla – světlá se mi líbí.

 se boji – bojí našeho .

Druhý – druhy byl obydlený.

5 Jaký význam má slovo z dvojice, které zůstalo nepodtržené?
Zkus vymyslet větu, do které se hodí.

1.7.1. Slova nadřazená a podřazená

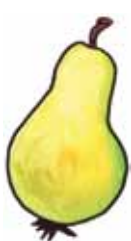
Děti se sociálním znevýhodněním mívají problémy se slovní zásobou, často neznají názvy zvířat nebo věcí, které jsou pro nás běžné, protože se s jejich pojmenováním neseškávají. S tím také souvisí neznalost nadřazených pojmů. Téměř každé dítě ale dobře zná nadřazený pojem „hračky“, se kterým přichází do styku od útlého věku. Na tomto příkladu proto můžeme vysvětlit, co nadřazený a podřazený pojem znamená. Pojmy můžeme procvičovat i formou hry. Na stůl rozložíme fotografie nebo obrázky různých druhů ovoce, zeleniny, oblečení, nábytku, dopravních prostředků, školních potřeb, zvířat apod. Dítě obrázky rozřadí podle kategorií a zkusí každou skupinu pojmenovat. Nadřazený pojem pak může napsat na kartičku a umístit nad skupinu obrázků. Další variantou této hry je vyhledávání, co nepatří do řady a proč. Vhodnou hrou na procvičení tohoto jevu je také loto, které si můžeme vyrobit.

Na následující stránce najdeme pracovní list 1.7.2, s jehož pomocí můžeme slova nadřazená a podřazená procvičit. S dítětem také hledáme konkrétní příklady těchto pojmů doma nebo na ulici.

MATERIÁLY:

1.7.2 – Pracovní list Nadřazené
a podřazené pojmy

1 Najdi trojice obrázků, které mají něco společného. Zakroužkuj každou trojici jinou barvou (modrou, zelenou, červenou). Dokázal/a bys vymyslet název pro každou skupinu a zapsat ho do barvené bubliny?

Názevům, které jsi pro jednotlivé trojice vymyslel/a, se říká **SLOVA NADŘÁZENÁ**. Slovům ve trojici se říká slova podřazená.

2 Zkus doplnit správně tabulky.

**SLOVO
NADŘÁZENÉ**

DOPRAVNÍ
PROSTŘEDKY

SLOVO PODŘÁZENÉ

SLOVO PODŘÁZENÉ

SLOVO PODŘÁZENÉ

SLOVO NADŘAZENÉ

ROSTLINY

[Empty dashed box for subword]

[Empty dashed box for subword]

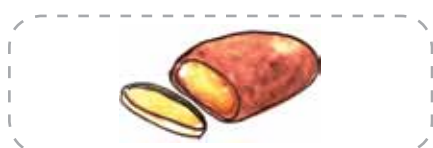
[Empty dashed box for subword]

SLOVO PODŘAZENÉ

SLOVO PODŘAZENÉ

SLOVO PODŘAZENÉ

SLOVO NADŘAZENÉ

[Empty dashed box for subword]

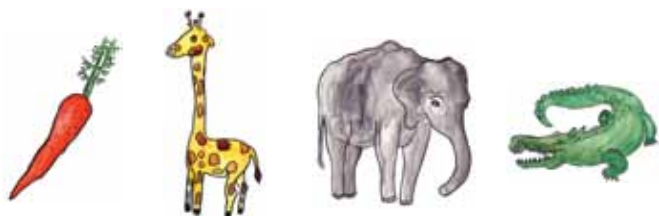
[Empty dashed box for subword]

SLOVO PODŘAZENÉ

SLOVO PODŘAZENÉ

SLOVO PODŘAZENÉ

3 Škrtni, který obrázek do řady **nepatří**. Ke zbývajícím napiš slovo **nadřazené**.

_____

_____

_____

1.8.1 Slovní druhy

Se základními slovními druhy se dítě setkává již v druhé třídě. Začínáme podstatnými jmény, která jsou nejkonkrétnější. Hledáme je na příkladech, jež máme kolem sebe. K procvičení můžeme využít pracovní list 1.8.2 Domeček, do kterého dítě lepí přiložené obrázky nebo vlastní kresby a fotografie znázorňující podstatná jména. O něco náročnější je pracovní list 1.8.3.

Přídavná jména si můžeme zopakovat s pracovním listem 1.8.4. I v tomto případě nejdříve využijeme předměty, které máme kolem sebe, a popisujeme je (jaký je banán, židle, tatínek...). Stejně je tomu i u procvičování sloves (co dělá maminka, sestra, pes...). K procvičení sloves můžeme využít pracovní list 1.8.5.

Na upevnění předložek a předložkových vazeb je zaměřena pomůcka na fotografii 1.8.6, kterou se můžete inspirovat. Na pozadí obrázku (v našem případě je námětem zoo, ale může to být např. škola, město, vesnice, obchod apod.) dítě podle našich pokynů umísťuje postavičky zvířátek (dej krokodýla do výběhu v levém horním rohu, do klece vedle žirafy apod.). Druhou variantou je, že zvířátka jsou již rozmístěná a dítě popisuje nebo vybírá z předepsaných odpovědí, kde se postavičky nacházejí (v kleci, na pravé zdi...). Cvičení je zaměřené také na pravolevou orientaci nebo rozvoj zrakového vnímání. Těžší variantou je aktivní doplňování předložek dítětem do vět např. Kočka leží u/ na/ pod/ k/ vedle stolu. K procvičení slovních druhů nám poslouží také hra, při které si dítě vylosuje jedno písmeno abecedy a vymyslí podstatné jméno, přídavné jméno, sloveso a příslovce, případně další slovní druh začínající tímto písmenem. Všechny slovní druhy zopakujeme s materiálem 1.8.7. Slova, která jsou v pracovním listě použita, můžeme samozřejmě obměnit, doplnit obrázky apod.

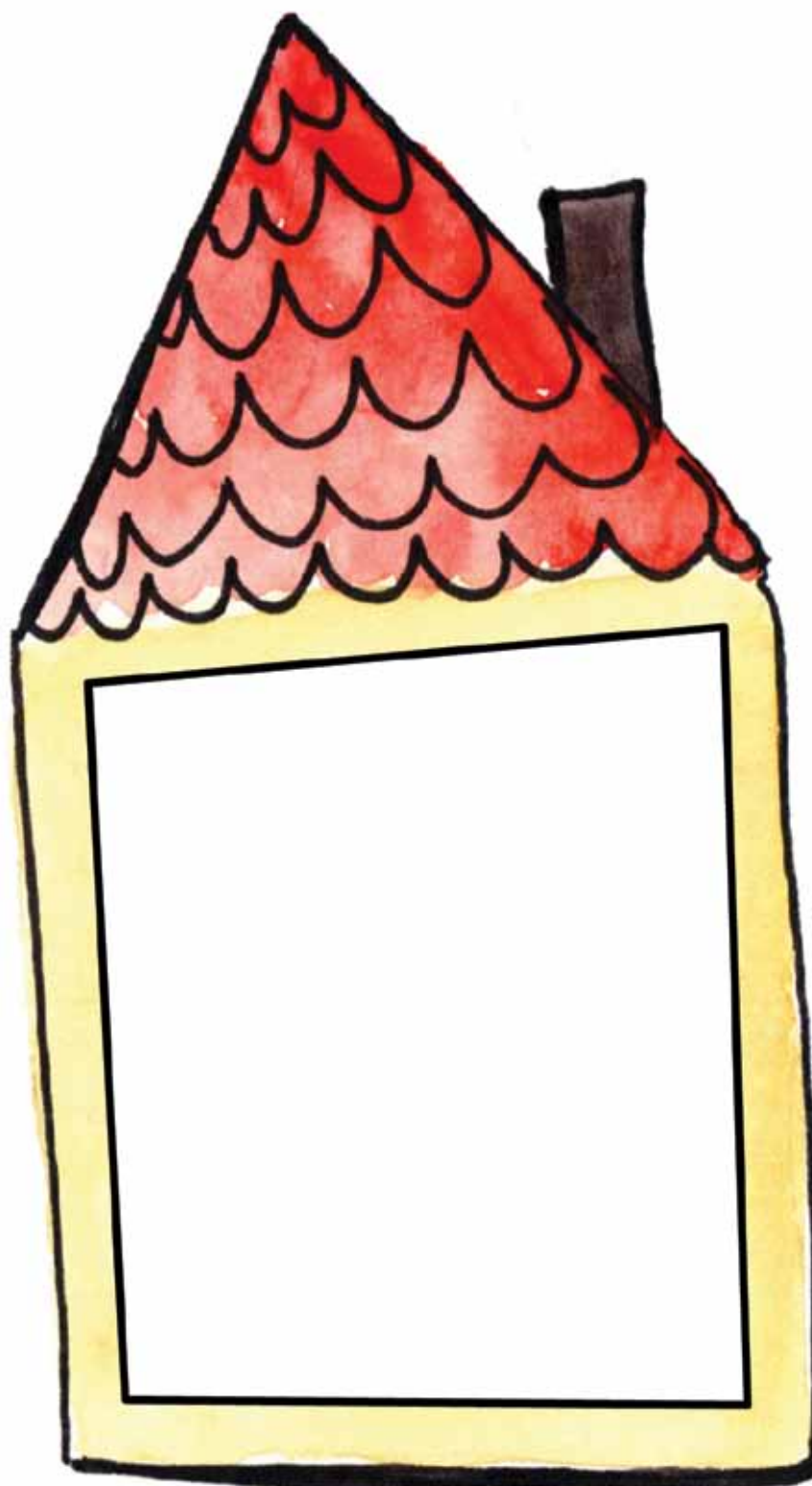
MATERIÁLY:

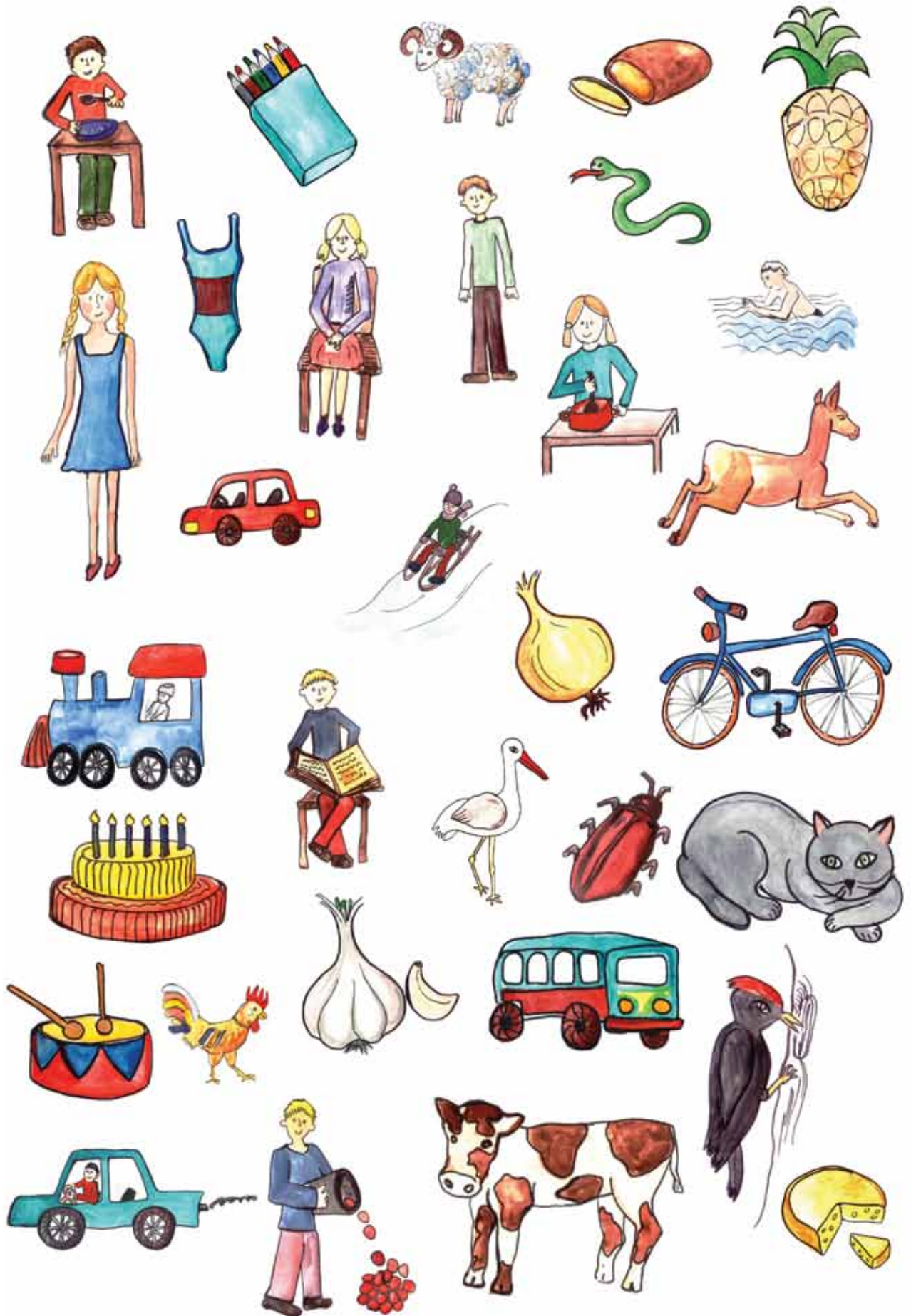
- 1.8.2 – Pracovní list Domeček s obrázky
- 1.8.3 – Pracovní list Podstatná jména
- 1.8.4 – Pracovní list Přídavná jména
- 1.8.5 – Pracovní list Slovesa
- 1.8.6 – Foto Procvičování předložek v zoo
- 1.8.7 – Pracovní list Všechny slovní druhy

LITERATURA:

- BIČÍKOVÁ, Vladimíra. *Pavučinka: soubor pravopisných cvičení s logickým vyvozováním. Podstatná jména*. Havlíčkův Brod: Tobíáš, 2005. ISBN 80-7311-059-8
- BIČÍKOVÁ, Vladimíra. *Pavučinka: soubor pravopisných cvičení s logickým vyvozováním. Přídavná jména a zájmena, číslovky, slovesa, příslovce a předložky*. Havlíčkův Brod: Tobíáš, 2006. ISBN 80-7311-090-3
- BLUMENTRITTOVÁ, Vlasta. *Procvičujeme druhy slov*. Praha: Blug, 2005. ISBN 80-7274-955-2

Podstatná jména

1 Napiš, co je na obrázku.

2 Zakroužkuj osoby **modře**, zvířata **červeně** a věci **zeleně**.

3 Použij malovaná slova do vět ve správném tvaru.

Květák a _____ jsou zelenina.

_____ se vyhřívá na slunci.

_____ nepadá daleko od stromu.

O Vánocích jíme _____.

_____ a _____ jsou nebezpečná zvířata.

Často navštěvujeme naši _____.

Emil je hodný _____.

O prázdninách poletíme _____.

4 V každé větě najdeš dvě podstatná jména, podtrhni je a věty přepiš.

Rybník byl plný .

 rostou na stromě.

 loví myši.

1 Doplň k obrázkům **přídavná jména** (ptáme se na ně **jaký?**, **který?**, **čí?**).

Jaký je dědeček?

_____ hodný _____

_____ starý _____

_____ Petrův _____

Jaké je jablko?

_____

_____

_____

Jaká je čokoláda?

_____

_____

_____

2 Vybarvi a vyzdob obrázky čepic. Potom napiš, jaké jsou. Použij **přídavná jména**.

3 Doplň do příběhu vhodná **přídavná jména**.

U nás na zahradě stojí _____ .

Vedle toho stromu spí naše . Je _____

a _____ . Mám ji moc rád, ale až budu velký,

chtěl bych mít raději . Chtěl bych, aby byl

_____ , _____ a _____ . Bydleli

bychom spolu ve _____ . Měli bychom

_____ _____ zahradu, kde bychom si hráli

s _____ a bylo by nám fajn!

1 Zakroužkuj obrázky, které znázorňují slovesa.

2 Popiš, co dělají děti na obrázcích, které jsi zakroužkoval/a.

SLOVESA označují činnosti. Říkají nám, že se něco děje.

Mohou označovat, že něco dělají nejen lidé, ale i zvířata nebo věci.

3 Napiš, co mohou dělat lidé, zvířata nebo věci na obrázcích. Použij k tomu **slovesa**.

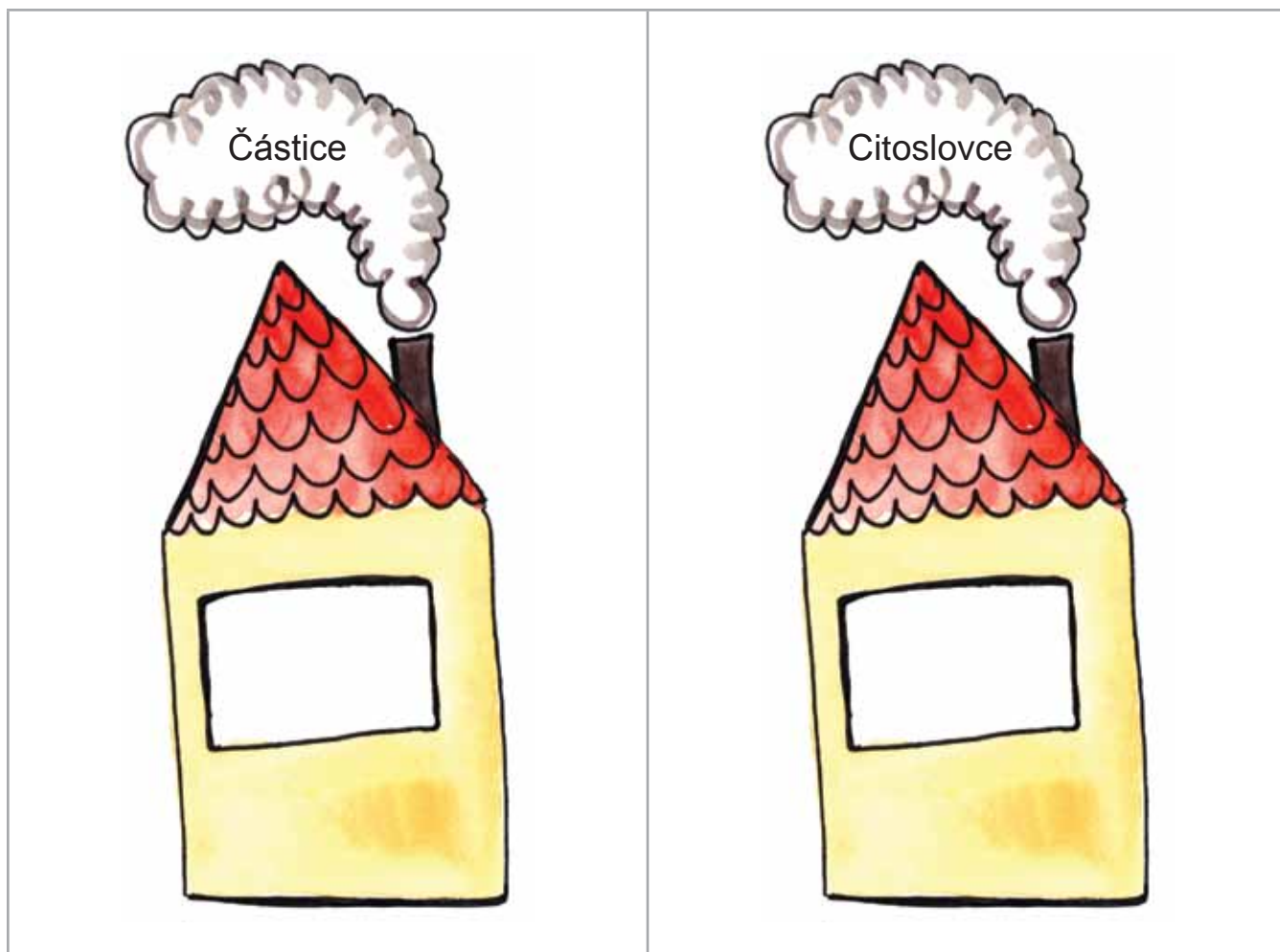

Vystřihni slova a dej je do správných domečků podle toho, o jaký slovní druh se jedná. Potom zkus vymyslet příběh, ve kterém použiješ co nejvíc vystřižených slov.

haf	čtyři	Jáchym	jejich
pejsek	nad	hodně	mourovatá
štěkat	ať	hop	a
chlupatý	první	aby	krásně
psí	venku	kdo	hádat se
kořata	hloupě	mít	kéž
ten	ale	žbluňk	kamarádi

1.9.1 Shoda přísudku s podmětem

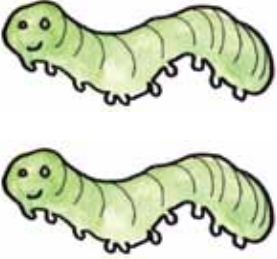

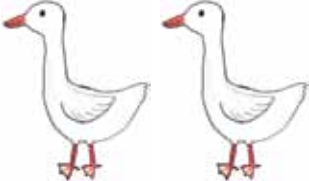

Než začneme procvičovat shodu přísudku s podmětem, ověřujeme, zda dítě ovládá předchozí učivo, především jestli umí určit rody a vzory podstatných jmen. Tyto znalosti s dítětem procvičíme a zopakujeme. U dětí, se kterými pracujeme, se opakovaně setkáváme s problémem, že správně neurčí rod a vzor, protože slovo neumějí správně skloňovat a někdy nedokážou ani určit rod. Z tohoto důvodu je potřeba rozvíjet slovní zásobu čtením, předčítáním, různými hrami se slovy.

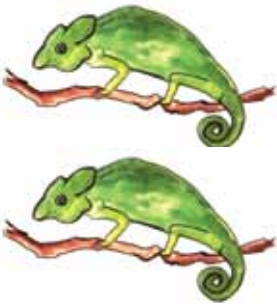
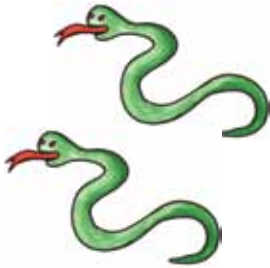

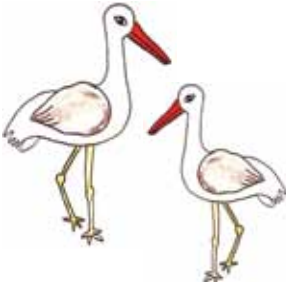

K procvičení shody přísudku s podmětem můžete využít domino 1.9.2, které poskytuje velké množství možností i prostor pro povídání. Domino vytiskneme na čtvrtku a rozstříháme, případně zalaminujeme.

MATERIÁLY:

1.9.2 – Předloha Domino shoda přísudku s podmětem

	<p>SE KOUPALI</p>		<p>TELEFO- NOVALY</p>
	<p>VAŘILY OBĚD</p>		<p>SPALY</p>
	<p>PSALI DOMÁCÍ ÚKOLY</p>		<p>STAVĚLY SNĚHU- LÁKA</p>
	<p>KRESLILY</p>		<p>LEŽELI</p>
	<p>ŠLY SPÁT</p>		<p>LETĚLI</p>
	<p>JELI NA VÝLET</p>		<p>PLAVALI</p>

	LOVILI MOUCHY		TANČILI
	SKÁKALY		ČETLY ČASOPIS
	ZLOBILI		POSLOU- CHALY
	CVIČILY		VEČE- ŘELI
	SI HRÁLY		ŠLI NA PROCHÁ- ZKU
	SE SPOLU KAMA- RÁDILI		SI PEKLI BUŘTY

HRÁLI
KARTY

ZDOBILY
VÁNOČNÍ
CUKROVÍ

UKLÍZELY
KUCHYNI

ŠLY NA
KOUPA-
LIŠTĚ

SE SMÁLI

CHTĚLI
JÍT DO
KINA

NAKUPO-
VALI

CHOVALY
MIMINKO

VENČILY
PSA

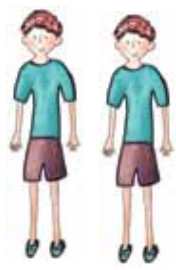
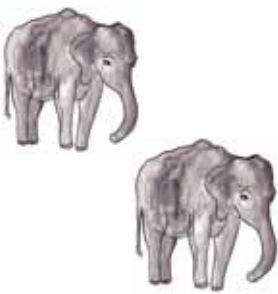

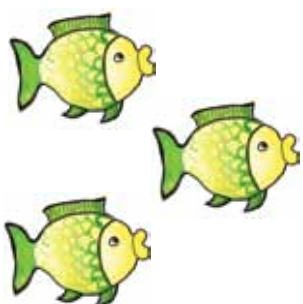
SE BÁLI
BOUŘKY

SE UČILY
LYŽOVAT

VIDĚLI
VELKOU
ROPU-
CHU

	HRÁLI FOTBAL		SE MĚLI RÁDI
	MALO- VALY OBRÁZKY		HLEDALI HOUBY
	SE MRAČILI		POUŠ- TĚLI DRAKY
	HRÁLY NA HOUSLE		CHYTALI RYBY
	ŘVALI		JELI NA TÁBOR
	SE OPALO- VALY		SE MĚLY RÁDY

1.10.1 Vyjmenovaná slova

S vyjmenovanými slovy se děti většinou poprvé setkávají ve třetí třídě. Jedná se o velmi obtížnou látku, která jim dělá často problémy. Před nácvičkou vyjmenovaných slov si zopakujeme druhy souhlásek (měkké, tvrdé, obojetné). Řada dětí nerozumí významům některých vyjmenovaných slov, proto je raději projdeme jedno po druhém, neznámá slova vysvětlíme, případně dítě necháme, aby si k nim namalovalo obrázky. Děti mají zvládnout vyjmenovaná slova zpaměti v pořadí, v jakém jsou v učebnici. Pomoci může také karta vyjmenovaných slov prodávaná v knihkupectví, která slouží k lepšímu přehledu a orientaci. Nejprve děti učíme znát pravopis vyjmenovaných slov a jejich běžně používané tvary, později se zabýváme pravopisem slov příbuzných.

Pro inspiraci přikládáme pracovní list 1.10.2 zaměřený na vyjmenovaná slova po S. Podobné pracovní listy si můžeme vytvořit i k nácvičce slov s ostatními obojetnými souhláskami. Jednou z variant jsou také vystřížené kartičky s obrázky. Dítě je řadí podle toho, ke kterému písmenu patří, používá je ve větách, vymýšlí slova příbuzná apod.

MATERIÁLY:

1.10.2 – Pracovní list Vyjmenovaná slova po S

LITERATURA:

- BIČÍKOVÁ, Vladimíra. *Pavučina: soubor pravopisných cvičení s logickým vyvozáním. Vyjmenovaná slova*. Havlíčkův Brod: Tobíáš, 2006. ISBN 80-7311-076-8

1 Zakroužkuj vyjmenovaná slova po S.

2 Napiš vyjmenovaná slova po S, která mezi obrázky chybějí.

---

3 Doplň řadu vyjmenovaných slov tak, jak jdou po sobě.

<hr/>		<hr/>	
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>		

4 Přiřaď k vyjmenovaným slovům slova příbuzná.
(sychravo, syslík, syčení, zásyp, synovec, nasytit, syrovátka, vysychání, sýkorčí, sýčkovat, syrovinka)

			
<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>
			
<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>
			
<hr/>	<hr/>	<hr/>	

2.1.1 Matematické začátky

Předpokladem pro vytvoření matematické představy je rozvinutí mnoha dalších dovedností. Jednou z nich je rozvoj jemné i hrubé motoriky. Předškolní dítě musí mít reálné zkušenosti s konkrétními předměty, musí je správně uchopovat a rozlišovat hmatem jejich tvary, velikost i množství. Je potřebné, aby tato činnost předcházela a později i doplňovala práci s pracovními listy a obrázky.

Při učení s dětmi jsme v naší praxi velmi často naráželi na problémy s prostorovou orientací. Dítě si tyto zkušenosti osvojuje běžným pohybem. Seznamuje se tak s pojmy souvisejícími s uspořádáním v prostoru, např. nahoře, dole, vpředu, vzadu, vpravo, vlevo; pod, nad, mezi, před, za, hned před, hned za, první, poslední, předposlední, prostřední; odhadování vzdálenosti a velikosti se dítě nemůže učit teoreticky. Orientace v prostoru je důležitá pro orientaci v číselných řadách a je i východiskem pro geometrii a aritmetiku. Souvislost nacházíme i při vnímání času a časové posloupnosti, tedy co je dříve, co později.

Rozvoj řeči, porozumění slovům a jejich významům má také zásadní podíl na rozvoji matematických dovedností. Abstraktnímu myšlení a představám o množství musí předcházet plné chápání a používání pojmů při porovnávání, řazení a třídění.

Úroveň rozvoje zrakového vnímání má při učení také svůj vliv. Dítě musí správně rozlišovat detaily obrázků, poznávat části a celky a určovat polohu předmětu. V této souvislosti je třeba také zmínit rozvoj sluchového a rytmického vnímání, které u dětí můžeme podporovat pohybovými aktivitami spojenými s říkankami a písničkami.

Děti by již před nástupem do základní školy měly bez obtíží rozlišovat základní geometrické tvary, a proto můžeme první dva pracovní listy (2.1.2 a 2.1.3) zařadit do tzv. předmatematického období. S dítětem postupujeme podle zadání, případně jej můžeme doplnit o obtahování tvaru pastelkami nebo plastelínou. Na pracovních listech znázorňujeme pro ukázkou jen kruh a čtverec, je vhodné, když si, ve spolupráci s dítětem, vytvoříme i materiály k procvičení dalších tvarů. Dítě učíme vnímat tvary také v každém předmětu v jeho okolí.

K práci s pracovním listem 2.1.4 budeme potřebovat plastelínu. Dítě vymodeluje přímo na pracovním listě čísla, která jsou zde vyjádřena číslicí i počtem obrázků. Kartičky s jednotlivými čísly si můžeme vyrobit sami, ideálně samo dítě. Na čistý arch papíru nalepíme nebo nakreslíme obrázky v počtu podle námi zvolené číslice. Každá samostatná práce, například právě tvorba kartiček, je pro dítě zábavná, ale zároveň časově náročná a do jisté míry únavná. Vždy individuálně zvažujeme, zda aktivitu zařadit.

Prostorovou orientaci procvičíme hrami, při nichž dítě pokládá svou oblíbenou hračku podle našeho zadání (polož medvídko na polici vlevo od televize, na stůl, pod židli...) nebo se necháme od dítěte navádět např. od okna ke dveřím. Možností, jak procvičovat pojmy vpravo, vlevo, nahoře a dole, je celá řada, pro začátek můžete využít pracovní list 2.1.5.

Pracovní list 2.1.6 nám slouží při procvičování určení počtu. Do prázdných okének v obrázku dítě udělá tolik čárek, kolikrát je daný obrázek použit. Například vedle slunce bude pouze jedna čárka. V tomto cvičení ještě nepoužíváme číslice.

Učivo prvních tříd základních škol je náročné a při vyučování se postupuje rychle. Předpokladem školní úspěšnosti je, že dítě prošlo předškolní výchovou a má tedy dobře zvládnuté předmatematické období. V naší praxi se však setkáváme s opakem. Děti, které se v našich programech doučují, někdy v první třídě právě proto selhávají. Často jim uniká i význam čísel. Dříve než s nimi začneme pobírat sčítání a odčítání, musíme se ujistit, že rozumějí a chápou, co číslo znamená, a správně přiřazují číslice k hodnotám. V tom nám mohou pomoci například barevné krabičky, které jsou vyfotografovány na pracovním listě 2.1.7. Dítě si takovou pomůcku v ideálním případě vytvoří samo, nebo použijeme papírové sáčky, které barevně označíme daným číslem, nebo jen list papíru, pod který určitý počet předmětů schováváme. Můžeme

také vytvořit kartičky s čísly a několik hromádek s různým počtem barevných pastelek. Dítěti dáme za úkol jednotlivé hromádky a kartičky spojovat.

Pokud dítě, se kterým pracujeme, již bezpečně chápe pojmy čísla a jejich hodnoty, může je i správně zařazovat na číselné ose. Zde se opět vracíme k výše uvedenému textu o celkových předpokladech ke správné matematické představě. K procvičování a upevňování znalosti číselné osy můžeme použít pracovní list 2.1.8, nebo si jej opět sami vytvořit. Posun na číselné ose můžeme znázornit například na zvířátkách – vajíčko – kuřátko – slepička. Vystřižené obrázky na číselnou osu lepíme ve směru zleva doprava.

U dětí jsou také velmi oblíbené obrázkové spojovačky, které využijeme k procvičení číselných řad. Najdeme je v mnoha pracovních listech pro mladší školáky. Náročnějším úkolem je procvičení obrácené číselné řady tak, že dítě spojuje čísla od největšího k nejmenšímu.

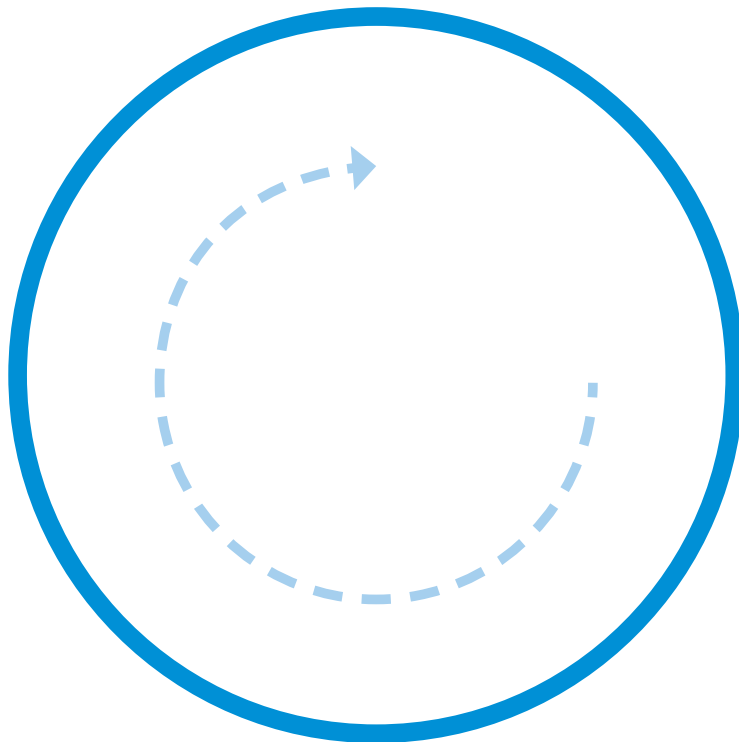
MATERIÁLY:

- 2.1.2 – Pracovní list Kruh
- 2.1.3 – Pracovní list Čtverec
- 2.1.4 – Pracovní list Číslíce s obrázky
- 2.1.5 – Pracovní list Šneci lezou všemi směry
- 2.1.6 – Pracovní list Dopln počet
- 2.1.7 – Foto Krabičky s beruškami
- 2.1.8 – Předloha Číselná osa s obrázky

LITERATURA:

- BEDNÁŘOVÁ, Jiřina. *Počítání soba Boba 2. díl*. Vyd.1. Brno: Computer Press, 2007. ISBN 978-80-251-1493-3
- BEDNÁŘOVÁ, Jiřina. - ŠMARDOVÁ, Vlasta. *Školní zralost: co by mělo umět dítě před vstupem do školy*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2010. ISBN 9788025125694.
- KRAPP, Christiane. *Počítáme s pastelkou*. Vyd.1. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-165-4
- MICHALOVÁ, Zdena. *Rozvoj početních představ II*. Vyd.1. Brno: TOBIÁŠ, 2002. ISBN 80-7311-004-0

KRUH

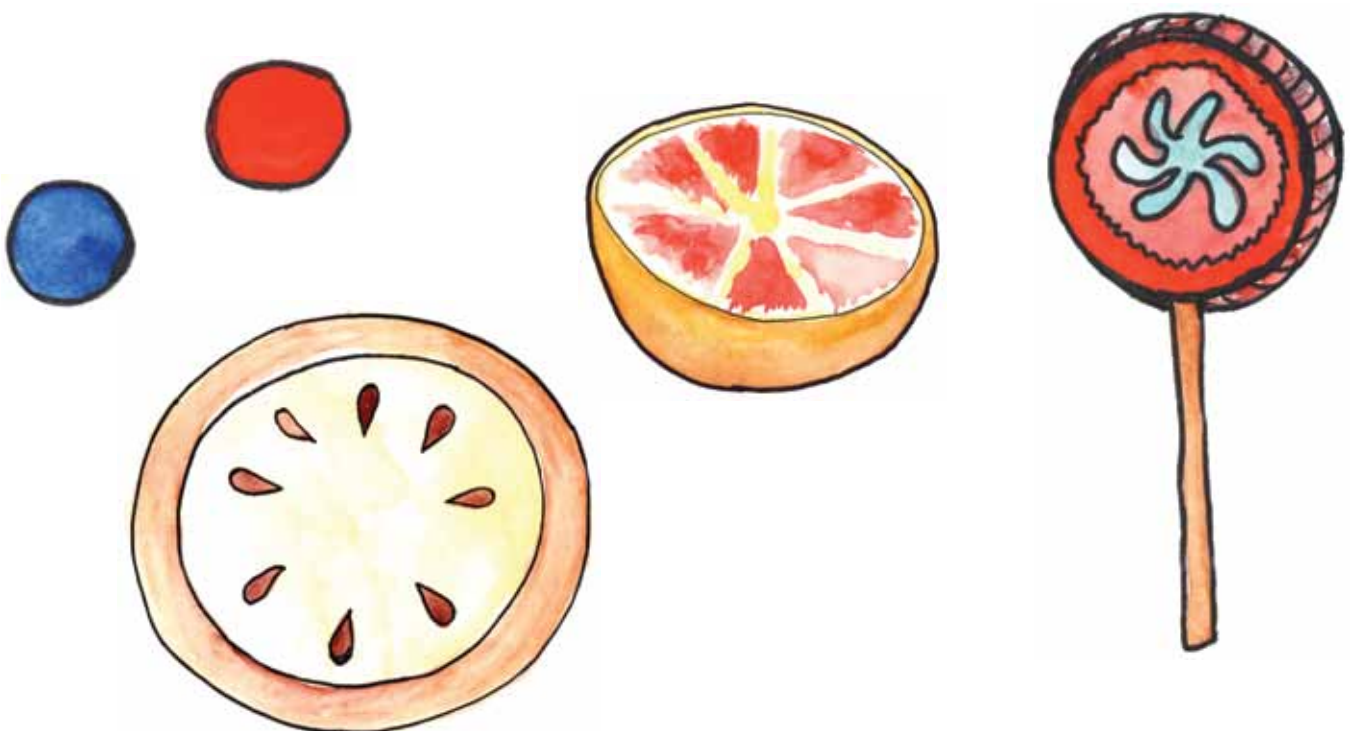

Podle směru zelené šipky **kruh obtahuj prstíčkem**, můžeš přidávat rychlost, zapojit více prstíčků.

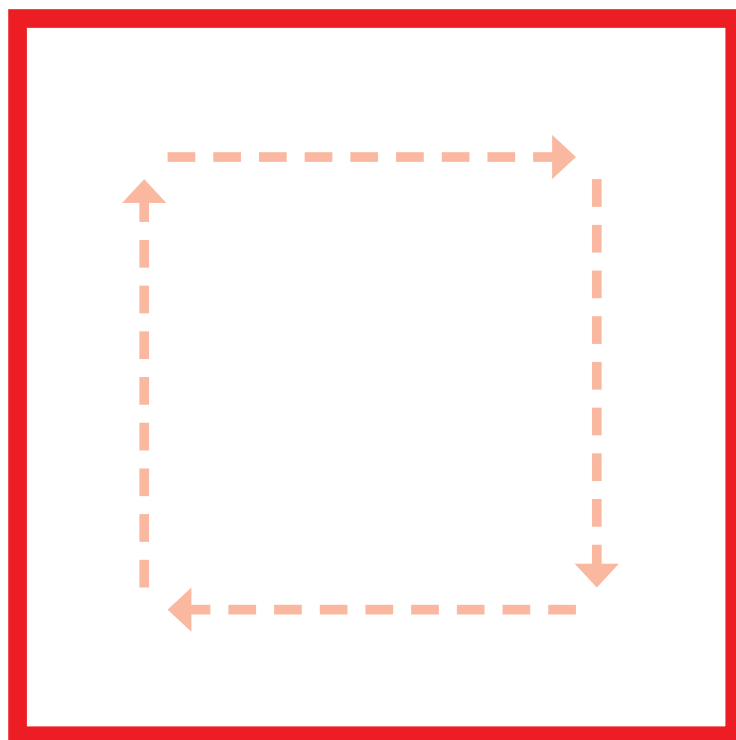
Stalo se ti, že jsi při obtahování někde naboural?

Znáš ve svém okolí věci, které mají také tvar kruhu?

Pojmenuj obrázky, které zde vidíš, a pověz, co mají s kruhem společného.

ČTVEREC

Po směru šedých šipek **obtahuj prstíčkem čtverec**, vyzkoušej, jaké je píchnout se o jeho rohy.

Při obtahování čtverce můžeš použít hrací figurku.

Čtverec můžeš obtáhnout pastelkami, nebo vytvořit z modelíny.

Je obtahování stejně jednoduché jako u kruhu?

Kolikrát musíš při obtahování odbočit?

Spočítáš, kolik hran/rohů čtverec má?

Pojmenuj obrázky a pověz, co mají společného se čtvercem.

Najdi ve svém okolí další předměty, které připomínají čtverec.

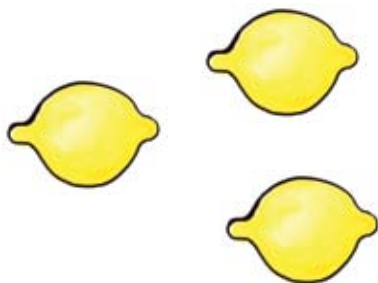

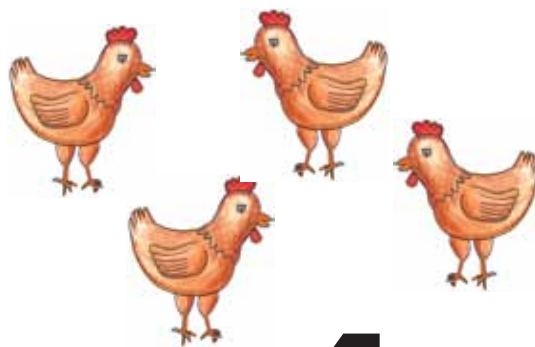
1

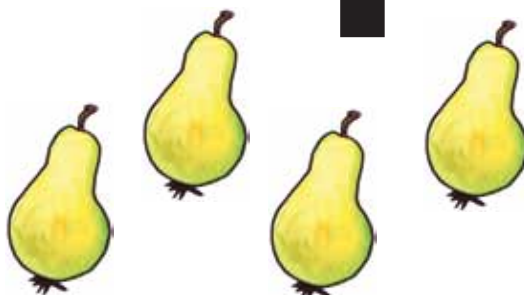
2

3

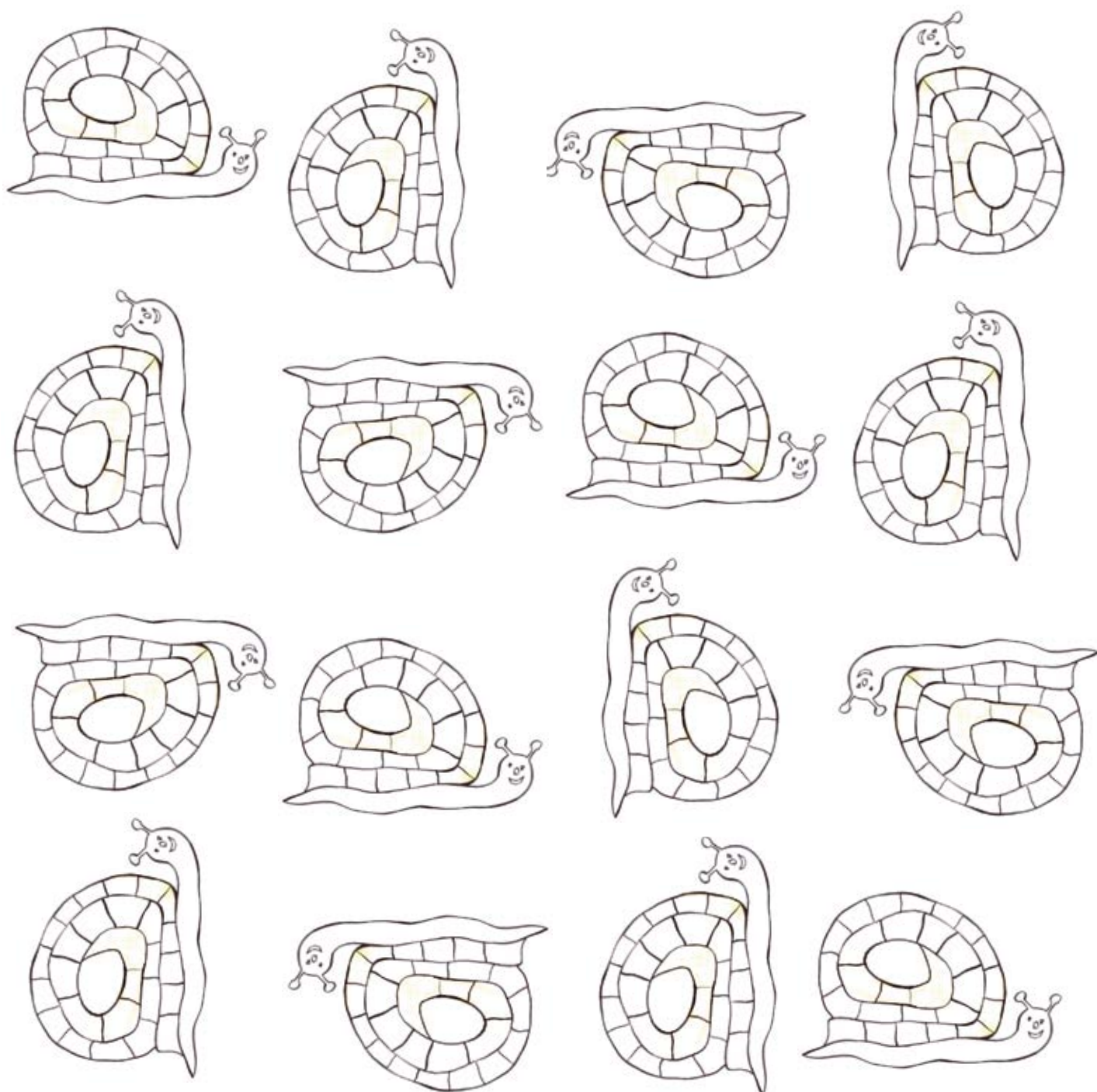
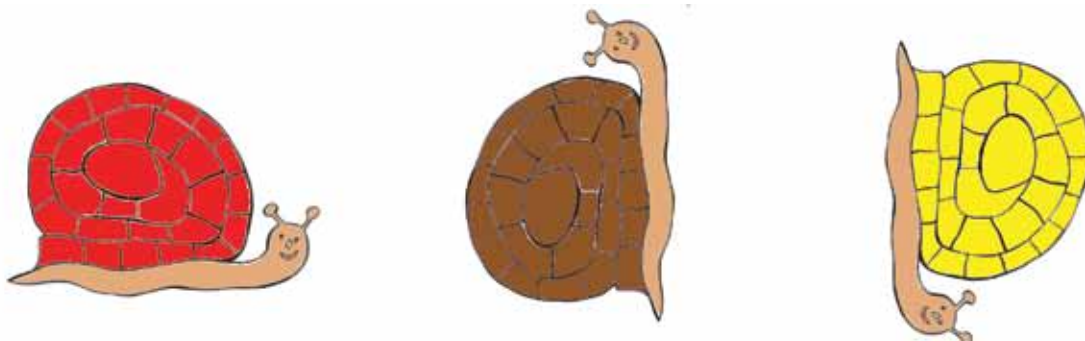

4

Vybarvi šnečkům domky podle předlohy. Šneci, kteří lezou do strany, mají červený domek, šneci, kteří lezou nahoru, mají hnědý domek a šneci, kteří lezou dolů, mají žlutý domek.

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20

2.2.1 Sčítání a odčítání do 10

Po úspěšném zvládnutí předmatematických představ můžeme přistoupit k samotnému počítání na prvním a druhém pracovním listě 2.2.2. Začínáme s počítáním do pěti. Pracovní list navazuje na materiál 2.1.6. z minulé kapitoly. Korálky stejných barev doplníme na šňůrce tak, aby jejich počet souhlasil s číslem. Dítě by se nemělo nechat zmást změnou pořadí a stále hlídat stejnou barvu korálků na jedné šňůrce.

Dále se v naší příručce věnujeme porozumění porovnávání, které můžeme v zadání vyjádřit výrazem o x méně, o x více. V případě, že v takovém zadání nebudeme vyžadovat zapisování číslic, je možné využít tento materiál již při rozvoji matematických představ. My jsme v tomto případě zvolili formu s číslicemi, což odpovídá znalostem v této kapitole. Následující pracovní list 2.2.3 je tedy určen k procvičení těchto úkolů hravou a aktivnější formou, než kterou nabízejí běžné učebnice. Na kraji listu jsou připravené obrázky k vystřížení, které pak dítě podle návodu použije při počítání.

Procvičování matematiky často nebývá pro dítě zábavné. Po delší době strávené při počítání klasických příkladů dítěti klesá pozornost a hůře se soustředí. Další pracovní list 2.2.4 se v prvním příkladu snaží dítě více upoutat. Počítání konkrétních obrázků je názornější a pro děti srozumitelnější. Vždy se nám také nabízí možnost nechat dítě, ať si příklady vytváří samo. Druhé cvičení na stejné straně už pracuje s číslicemi a je o poznání náročnější. V běžné posloupnosti učiva jsou od sebe tyto příklady velmi vzdáleny (začátek a konec první třídy), a proto musíme zvážit vhodnost užití obou příkladů. Počítání zpestřuje změnou chybějícího čísla. Ne vždy musí dítě počítat výsledek za znaménkem rovná se, ale v příkladu by mělo umět doplnit i jeden ze sčítanců. Počítání takových příkladů je opět náročnější, a proto se nepozastavujeme nad pomalým tempem počítání. V poslední úloze jsme využili obrázkové čtení, které by mělo dítěti pomoci lépe porozumět zadání a správně vytvořit příklad.

Slovní úlohy vyžadují přečtení a porozumění čtenému textu, proto jsou velmi náročné. Problémem se pro dítě stává především samotné slovní zadání. Porozumění textu slovní úlohy je základem pro použití správného matematického postupu. Při procvičování slovních úloh si můžeme pomoci obrázkovým znázorněním, tak jako v pracovním listě 2.2.5. Postupujeme od nejjednoduššího zadání ke složitějšímu. V prvním příkladu je již vše spočteno a dítě si jen ověřuje správnost slovního zadání, obrázkového znázornění i příkladu samotného. Naopak poslední pracovní list již vyžaduje celé sestavení příkladu, ale stále dítě podporuje obrázkovým zadáním. Procvičování slovních úloh by mělo dále pokračovat tak, že z dalších zadání již samo vytváří obrázek i příklad.

Kapitolu sčítání a odčítání v oboru do 10 jsme zakončili pracovními listy 2.2.6. V úlohách na prvním listě jsme se snažili dětem přiblížit slovní úlohy zadáními, která jsou pro ně srozumitelná a blízká. Dítě by mělo pochopit, že slovní úlohy bude počítat v mnoha reálných situacích svého života, tedy že je pro ně matematika prakticky využitelná. Správné porozumění ve spojení slovní úlohy, obrázku a příkladu procvičíme tak, že jednotlivé prvky promícháme (můžeme je i vystříhat z pracovního listu) a necháme dítě, aby je seřadilo správně. Druhý list je pro děti velmi zábavný a podporuje jejich fantazii, ale opět je již značně náročný. Hned v druhém příkladu je znázorněn pouze obrázek a příklad, zadání slovní úlohy musí dítě vytvořit samo. Poslední zadání v pracovním listě je zobrazeno pouze příkladem, což nabízí možnost vymyslet jak zadání úlohy, tak i malování obrázku. Dítěti ponecháme k vypracování více času a nevyžadujeme po něm stejně náročná zadání, jako jsou ta předtížená.

MATERIÁLY:

- 2.2.2 – Pracovní list Navlékání korálků
- 2.2.3 – Pracovní list Pejsci v domečku
- 2.2.4 – Pracovní list Příklady s brouky
- 2.2.5 – Pracovní list Malované slovní úlohy
- 2.2.6 – Pracovní list Spoj slovní úlohu a obrázek

LITERATURA:

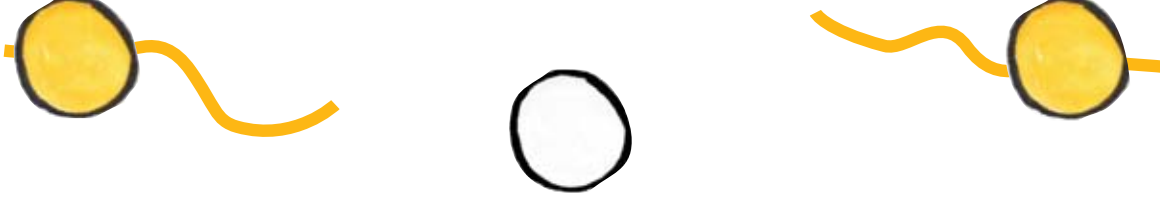
- MICHALOVÁ, Zdena. Rozvoj početních představ III. Vyd.1. Brno: TOBIÁŠ, 2003. ISBN 80-7311-019-9

Navlékni na šňůrku správný počet korálků a vybarvi všechny korálky na jedné šňůrce stejnou barvou.

3

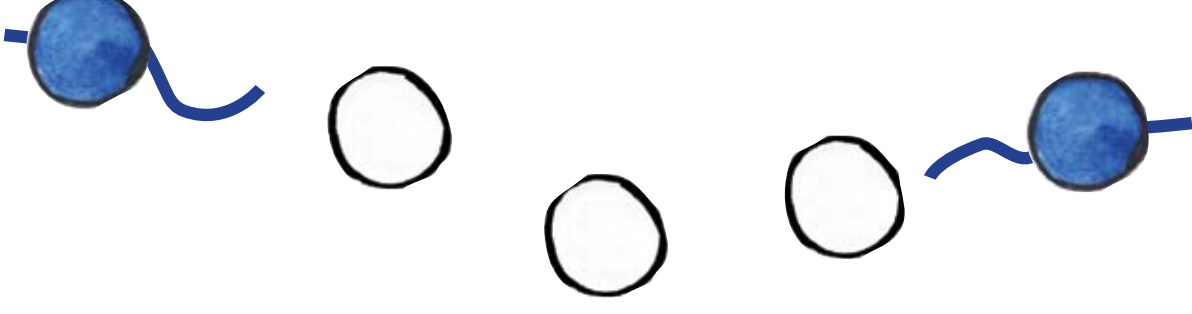
3

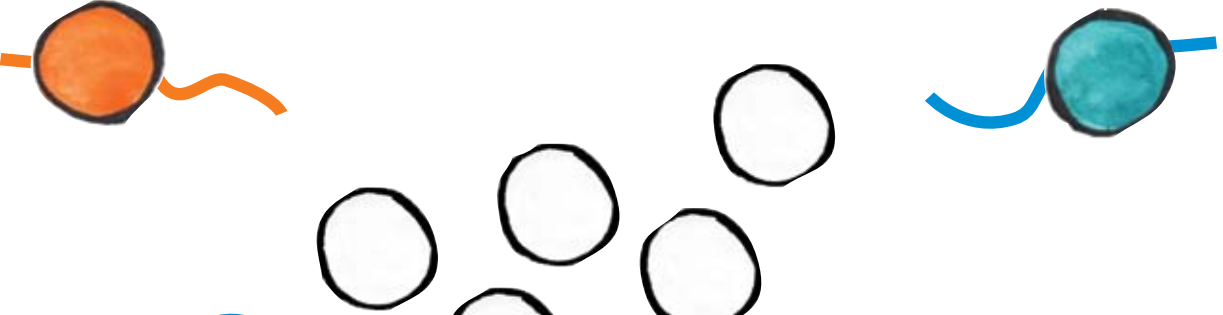
4

5

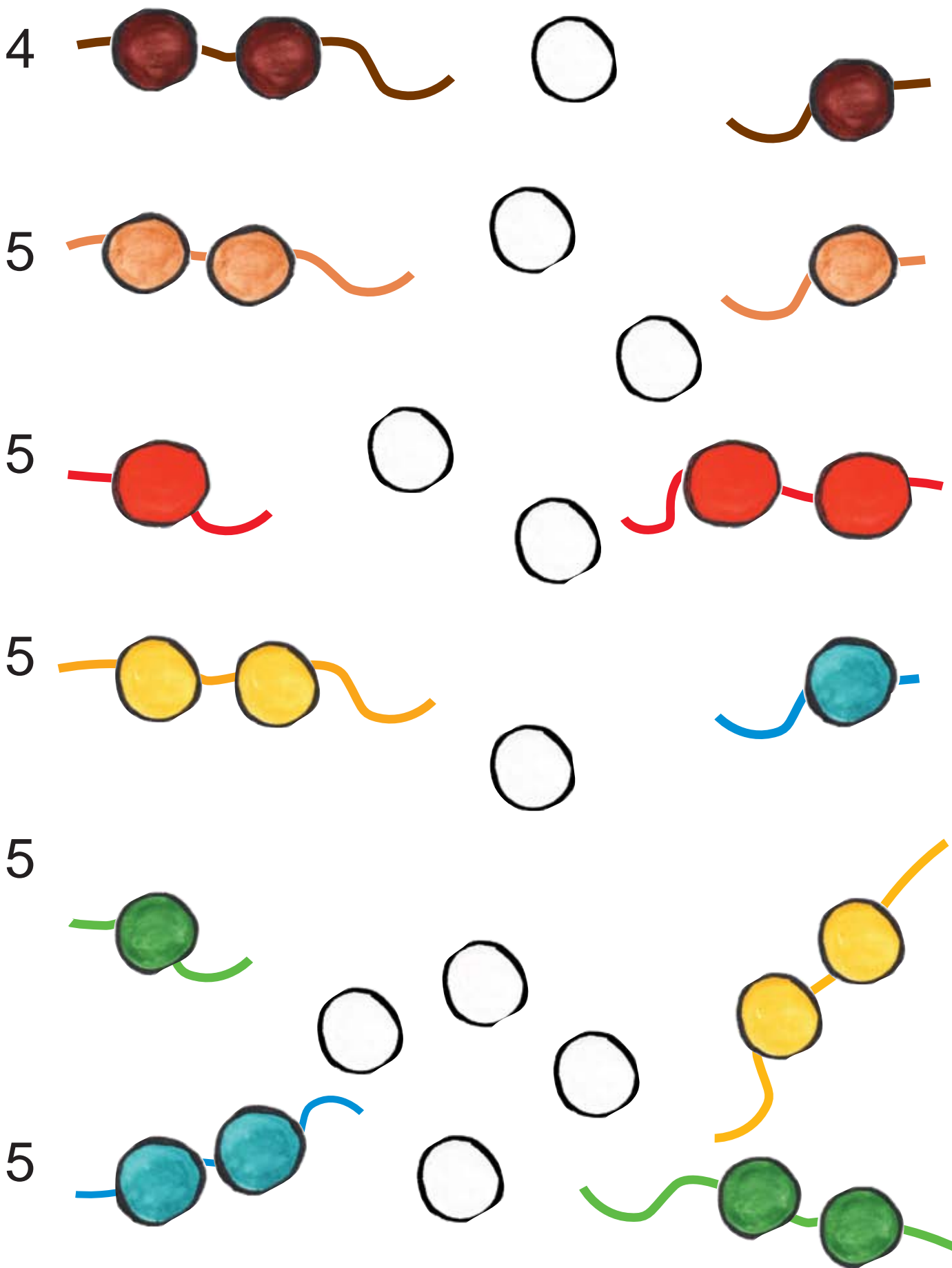
5

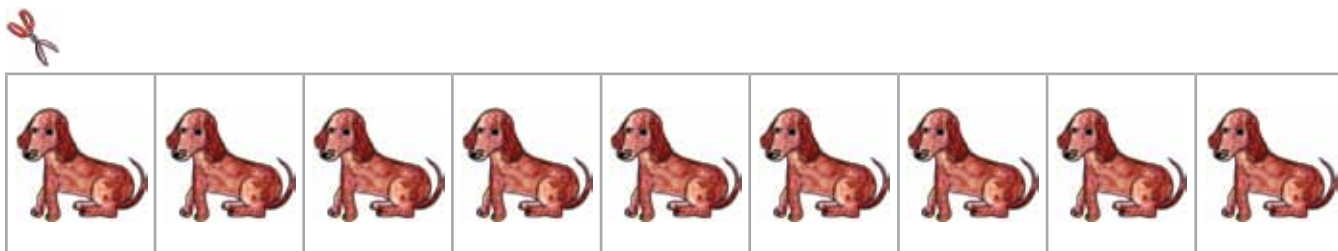
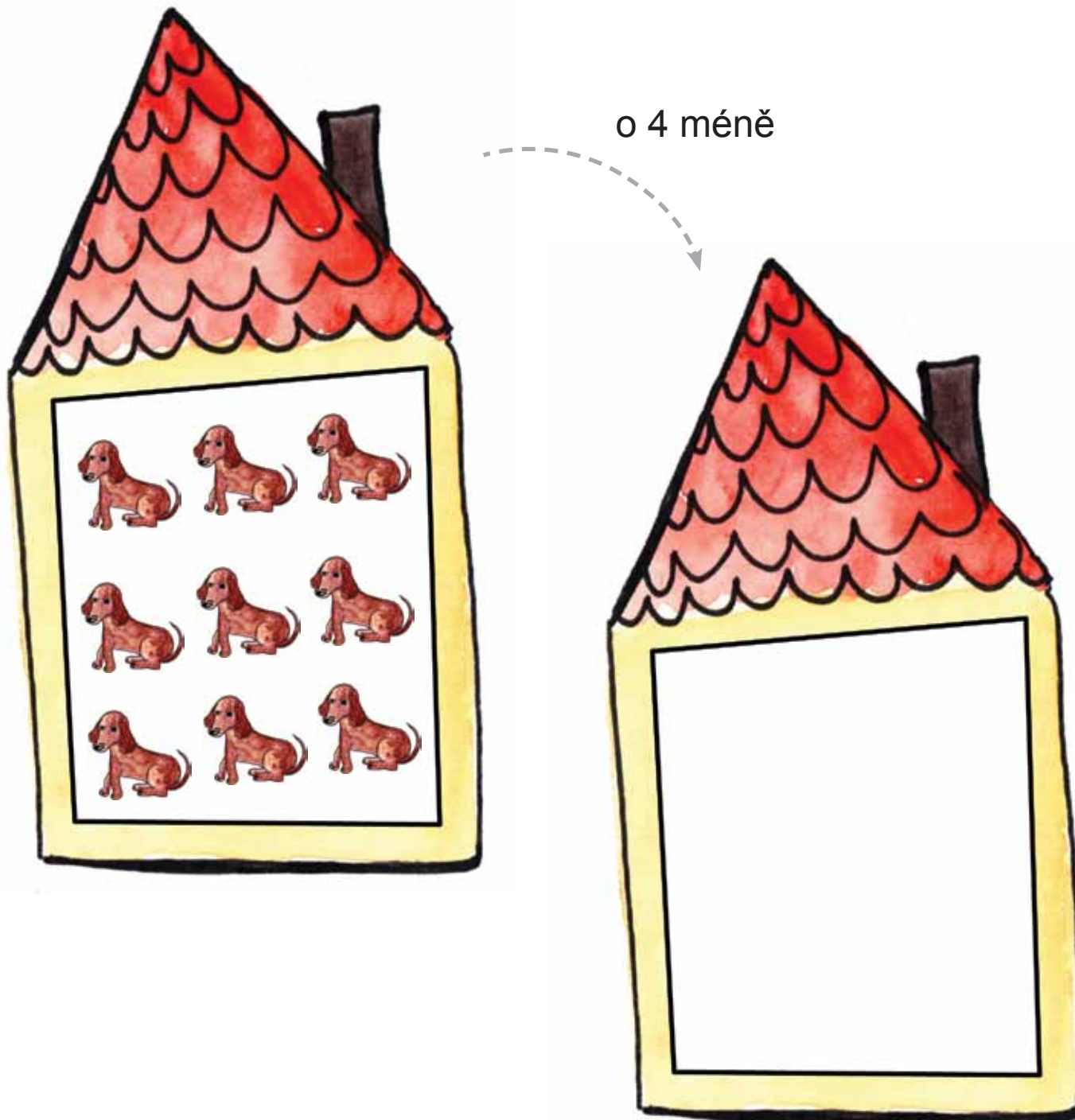
5

V prvním domečku bydlelo 9 pejsků. V druhém domečku bydlelo o 4 pejsky méně než v prvním. Kolik pejsků bydlelo v druhém domku?
 Vystřihni obrázky a nalep do druhého domečku správný počet pejsků.

1 Spočítej, kolik je v každém řádku dohromady broučků a kobylek:

		+		=
		+		=
		+		=
		+		=
		+		=

2 Doplň bez chyby:

$9 + 1 = \underline{\quad}$	$5 + \underline{\quad} = 10$	$10 - 5 = \underline{\quad}$	$10 - \underline{\quad} = 3$
$5 + 5 = \underline{\quad}$	$7 + \underline{\quad} = 10$	$10 - 6 = \underline{\quad}$	$10 - \underline{\quad} = 6$
$7 + 3 = \underline{\quad}$	$10 + \underline{\quad} = 10$	$10 - 7 = \underline{\quad}$	$10 - \underline{\quad} = 8$
$2 + 8 = \underline{\quad}$	$2 + \underline{\quad} = 10$	$10 - 3 = \underline{\quad}$	$10 - \underline{\quad} = 4$
$6 + 4 = \underline{\quad}$	$6 + \underline{\quad} = 10$	$10 - 1 = \underline{\quad}$	$10 - \underline{\quad} = 5$

3 Vypočítej:

Děti byly s paní učitelkou v zoo. Viděly tam dva

tři

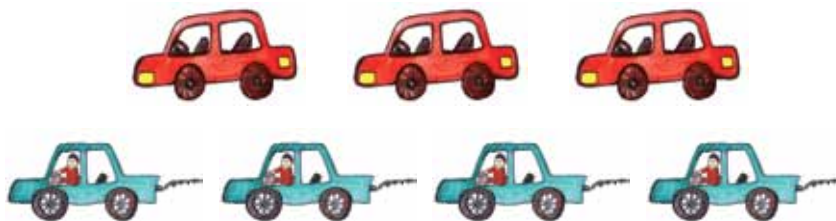
a tři

. Kolik zvířat dohromady děti viděly?

1

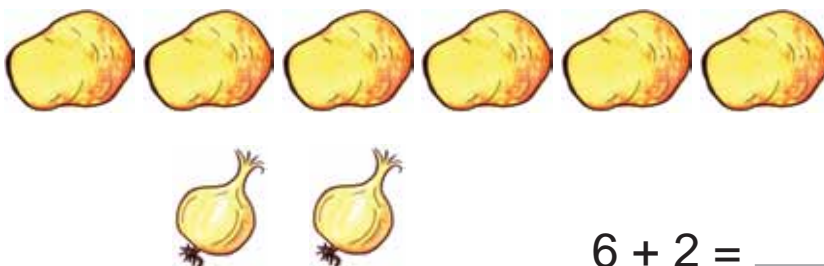
Po silnici jedou tři červená auta a čtyři modrá. Kolik aut jede po silnici dohromady?

$$3 + 4 = 7$$

2

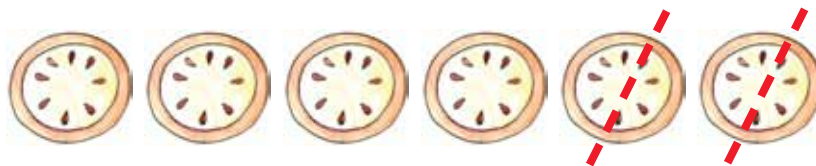
Maminka dala do polévky šest brambor a dvě cibule. Kolik kusů zeleniny dala maminka do polévky?

$$6 + 2 = \underline{\quad}$$

3

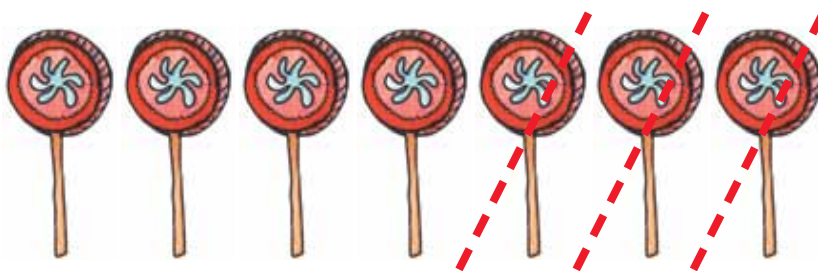
Jana dostala ke svačině šest koláčů. Ještě před školou dva snědla. Kolik koláčů měla Jana ke svačině?

$$6 - 2 = \underline{\quad}$$

4

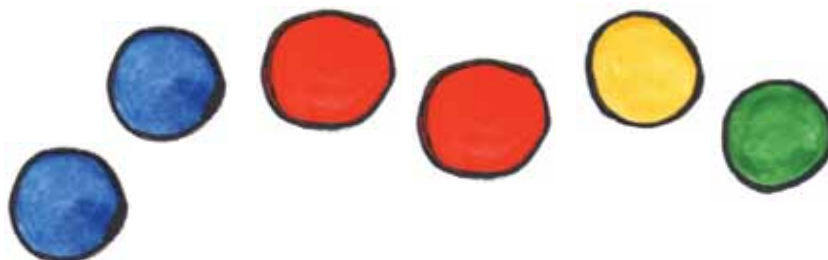
Iva dostala k svátku sedm lízátek. Podělila se s kamarádkou a tři jí dala. Kolik lízátek Petře zůstalo?

$$7 - 3 = \underline{\quad}$$

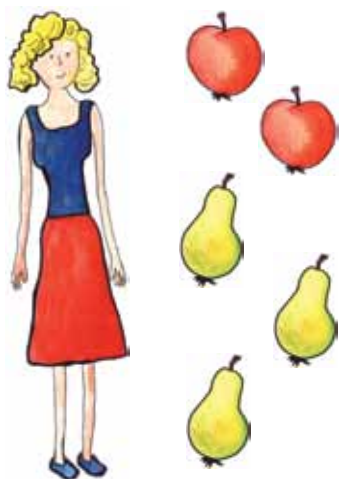
5

Holčička navlékla na řetízek dva modré korálky, dva červené korálky, jeden žlutý korálek a jeden zelený korálek. Kolik jich na řetízku měla?

$$2 + 2 + 1 + 1 = \underline{\quad}$$

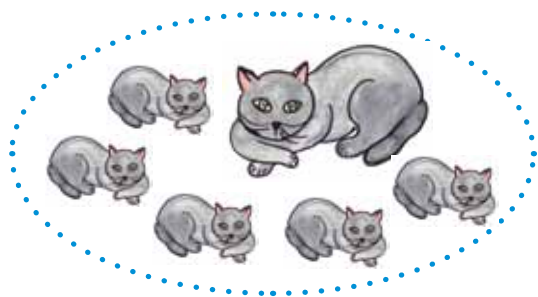
Pomocí příkladů můžeme zapsat věci, které se nám stávají a které jsou kolem nás. Např. když maminka přinese domů **dvě jablka a tři hrušky** a my chceme vědět, kolik kousků ovoce vlastně máme. Můžeme si napsat příklad $2 + 3 =$ a spočítat, že máme 5 kusů ovoce.

Maminka přinesla domů
dvě jablka a tři hrušky.
Kolik kusů ovoce doma máme?

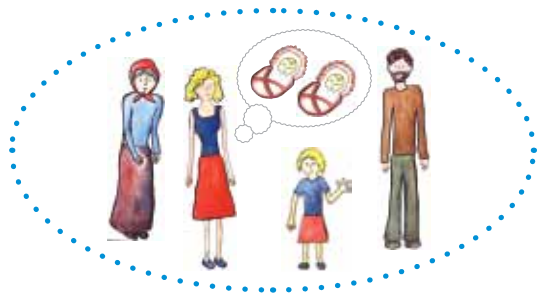
$$2 + 3 = \underline{\quad}$$

Zkuste také spojit čarou příběh, obrázek a příklad, které k sobě patří

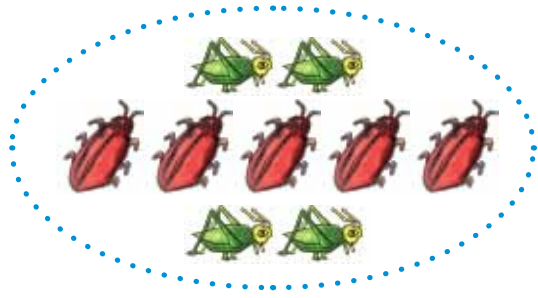
Na zahradě jsem viděl
4 kobylinky a 5 brouků.
Kolik zvířátek jsem na
zahradě viděl?

$$4 + 2 = \underline{\quad}$$

Naší kočce se narodilo
pět koťat. Kolik máme teď
doma koček?

$$5 + 4 = \underline{\quad}$$

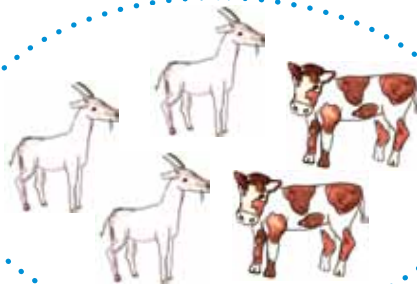
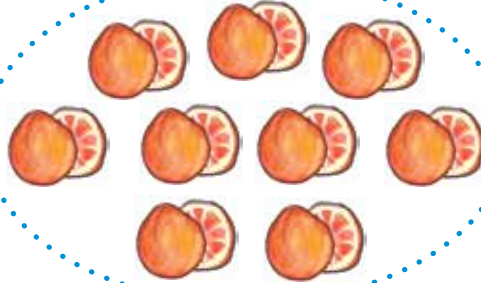
Bydlím s mámou, tátou
a babičkou. Na jaře se
mamince narodí dvojčata.
Kolik nás potom doma
bude?

$$1 + 5 = \underline{\quad}$$

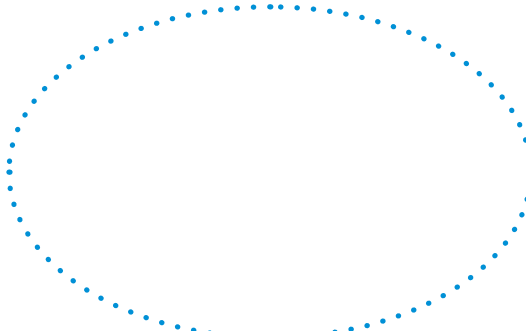
Výborně! Teď zkus sám/sama vymyslet a doplnit k příkladům příběhy, příklady nebo obrázky.

K Mikuláši jsem dostal 9 pomerančů. Bohužel se mi 4 zkazily a musel jsem je vyhodit. Kolik pomerančů mi zbylo?

$$3 + 2 = \underline{\quad}$$

Maminka mi přinesla čtyři bonbony a sestra přinesla 5 žvýkaček. Kolik sladkostí máme se sestrou dohromady?

$$4 + 2 = \underline{\quad}$$

2.3.1 Sčítání a odčítání přes 10

Nyní se dostáváme k počítání s vyššími čísly a k přechodu přes desítky. Materiálů na procvičování tohoto učiva je opravdu mnoho, jsou k dohledání na internetu, v učebnicích i pracovních sešitech, které děti ve škole používají. Nám při vytváření následujících materiálů šlo především o zpestření a oživení strohých matematických příkladů.

Na fotografii 2.3.2 najdete několik variant, jak děti seznámit s pojmem desítky a jednotky. Zdánlivě nesourodé věci mají všechny něco společného: komínky z kostiček lega, kolečka na čističích dýmky, dřevěné kostičky i vlaječky zapíchané v modelíně – všechno jsou to desítky. Možností, jak znázornit další příklady desítek je celá řada. Desítky můžeme rozkládat na jednotky a skládat zase zpátky, využívat je při počítání různých příkladů včetně těch, kde trénujeme obtížný přechod přes desítku.

První pracovní list 2.3.3 je zajímavý svou barevností a děti umí upoutat. Domečky se staly vděčnou pomůckou. V pozdějším učivu jsou také využitelné k násobilce a dělení.

Slovní úloha na pracovním listě 2.3.4 navádí pozornost dítěte k obrázku. V první fázi této úlohy musí dítě obrázek podle zadání správně domalovat. Potom přistoupíme k počítání slovní úlohy. V pracovním listě se dále dostáváme ke slovní úloze s vláčky, která je velmi názorná. Do každého z vagónů můžeme doplnit libovolný počet zboží (např. pytlů brambor), které vláček po své cestě nabírá, nebo je naopak při houpavé cestě po kolejích ztrácí. Vymyšlení zadání k jednotlivým úlohám je zcela na naší fantazii. Všechny děti zajisté ocení poutavý a zábavný příběh, který je více motivuje k poznání výsledku.

Při hledání vhodných pomůcek k procvičování matematiky pro nás byl velkou inspirací vzdělávací systém Marie Montessori. Tabulku na první straně pracovních listů 2.3.5 používáme k procvičování početních operací do sta. Dítě si nejprve z druhé stránky pracovního listu vystřihne jednotlivé barevné dílky, které představují počet od jedné do deseti (můžeme je nakopírovat, abychom jich měli více od jednoho čísla, pro lepší manipulaci doporučujeme kopírovat na čtvrtky). Nejprve dítě dává do tabulky vždy dva dílky tak, aby byl součet deset. Žádný dílek tedy nesmí přesahovat tabulku, a zároveň v daném řádku tabulky nesmí zůstat prázdné místo. Také můžeme cvičit rozklady menších čísel např. na dílky představujícím sedmičku má dítě za úkol umístit dva menší ($1 + 6$, $2 + 5$, $3 + 4$).

Po seznámení s tabulkou a barevnými dílky cvičíme přechody přes desítku. Dítě vkládá do tabulky jednotlivé dílky podle zadání např. $7 + 5$. Ověřuje si tím, že dílek o dva čtverečky přesahuje tabulku. Tabulku také využíváme k počítání příkladů typu „Kolik zbývá do?“ Jednotlivé dílky do tabulky vložíme tak, abychom zaplnili např. 13 políček, a dítě správným dílkem doplní do 20. S tabulkou lze pracovat i bez použití barevných dílků. Úkolem dítěte je ukázat např. políčko 34. Dítě si musí odpočítat tři desítky a čtyři jednotky, aby správné políčko našlo. Další využití tabulky závisí na naší kreativitě.

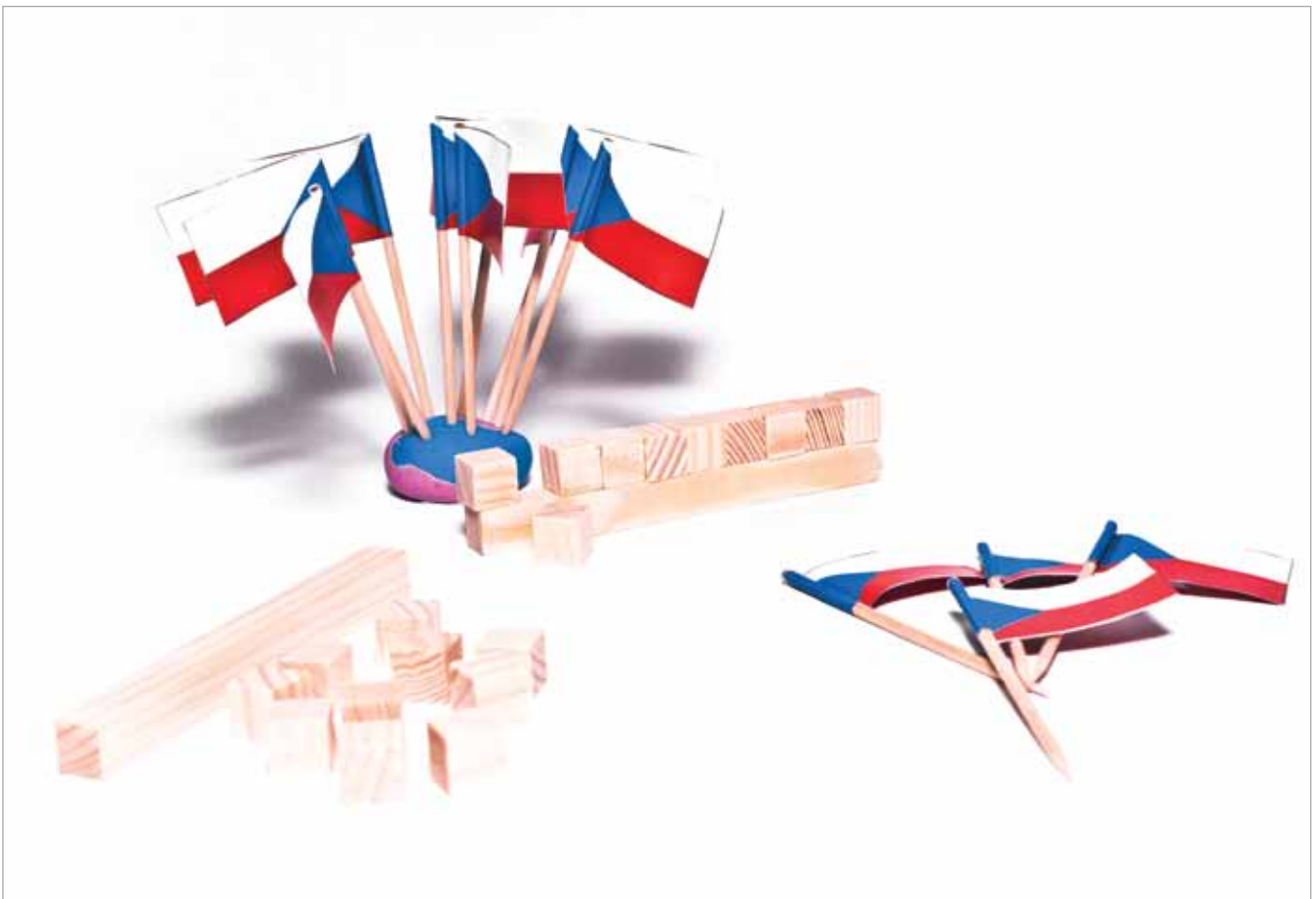
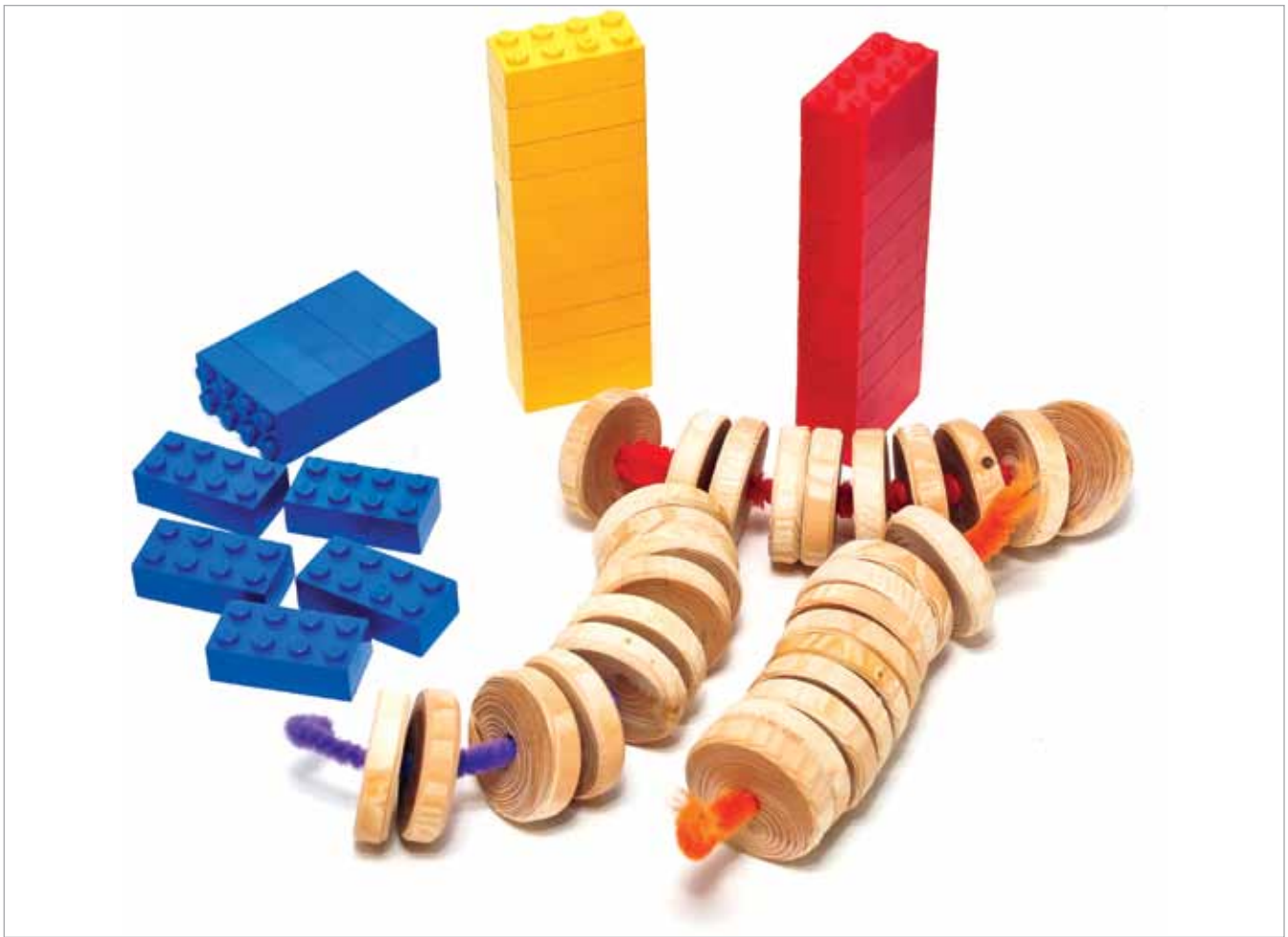
Na závěr této kapitoly přikládáme pracovní listy 2.3.6 a 2.3.7 se šnekem. Příklad samotný je náročný a prověřuje míru zdatnosti dítěte v této oblasti. V postupu doporučujeme vpisování dílčích výsledků přímo do obrázku. Správnost postupu i výsledku si můžeme zkontrolovat zpětným počítáním.

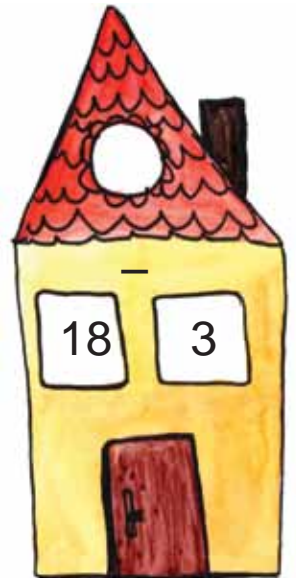
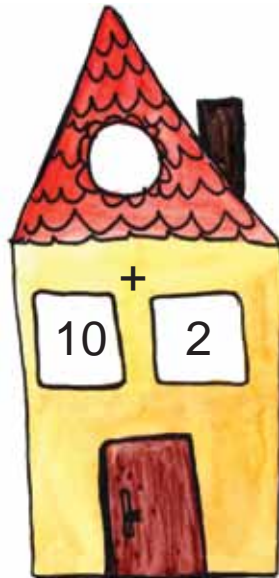
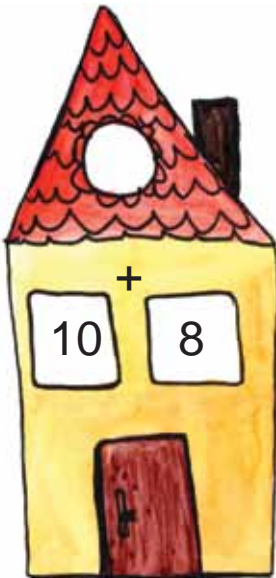
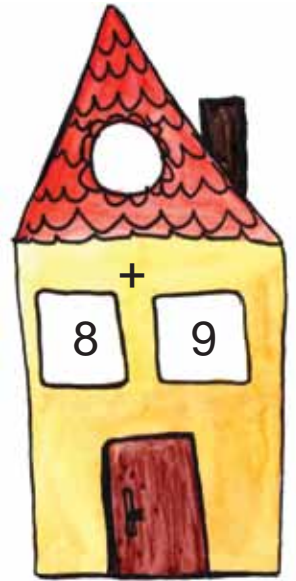
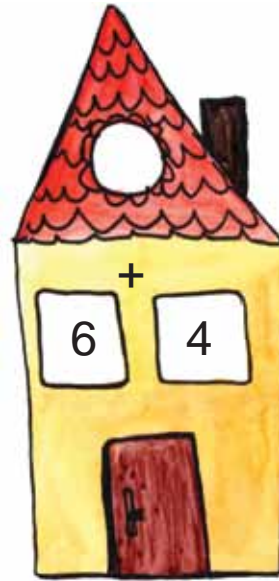
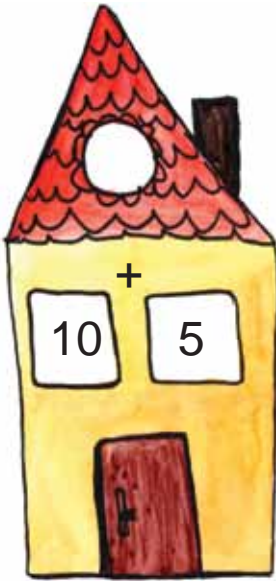
MATERIÁLY:

- 2.3.2 – Foto Desítky a jednotky
- 2.3.3 – Pracovní list Počítáme s domečky
- 2.3.4 – Pracovní list Počítáme s obrázky
- 2.3.5 – Předloha Barevná tabulka
- 2.3.6 – Pracovní list Počítání se šnekem Oskarem
- 2.3.7 – Pracovní list Počítání se šnekem Hugem

LITERATURA:

- MICHALOVÁ, Zdena. *Rozvoj početních představ III.* Vyd. 1. Brno: TOBIÁŠ, 2003. ISBN 80-7311-019-9

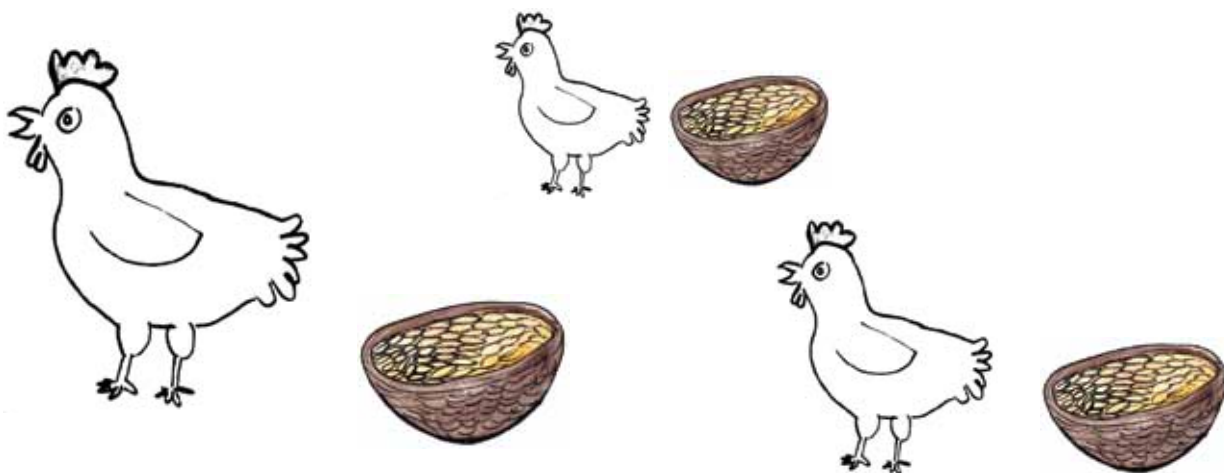

1 Na dvorku běhaly 3 slepičky. Největší slepička byla červená, menší slepička hnědá a nejmenší slepička žlutá. Červená slepička snesla do svého košíčku 7 vajíček, hnědá slepička snesla 3 vajíčka a žlutá slepička snesla 2 vajíčka.

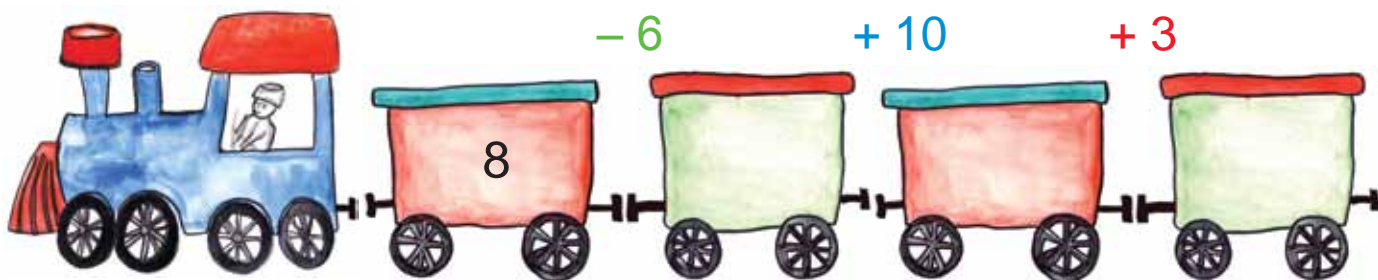
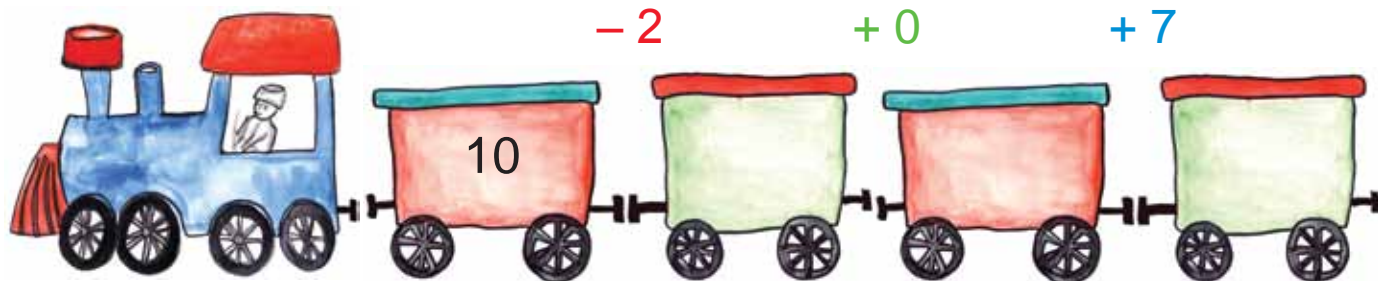
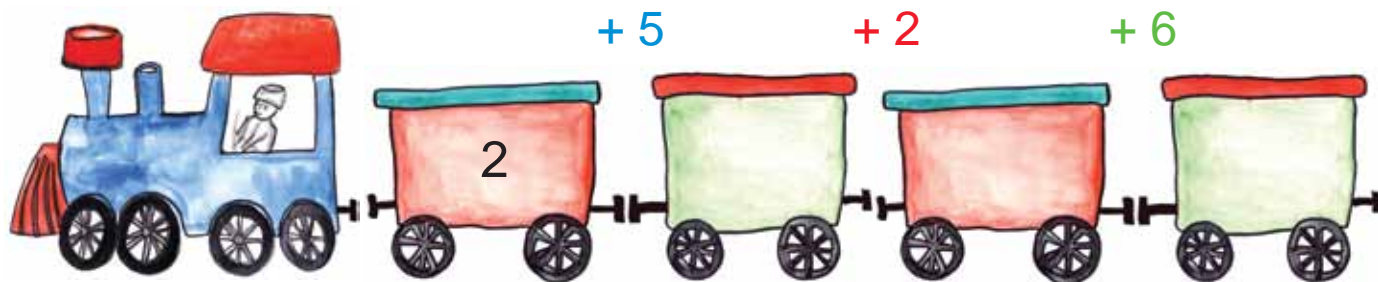
a) Vybarvi správně slepičky a namaluj jim do košíčků správný počet vajíček.

b) Kolik vajíček dohromady slepičky snesly?

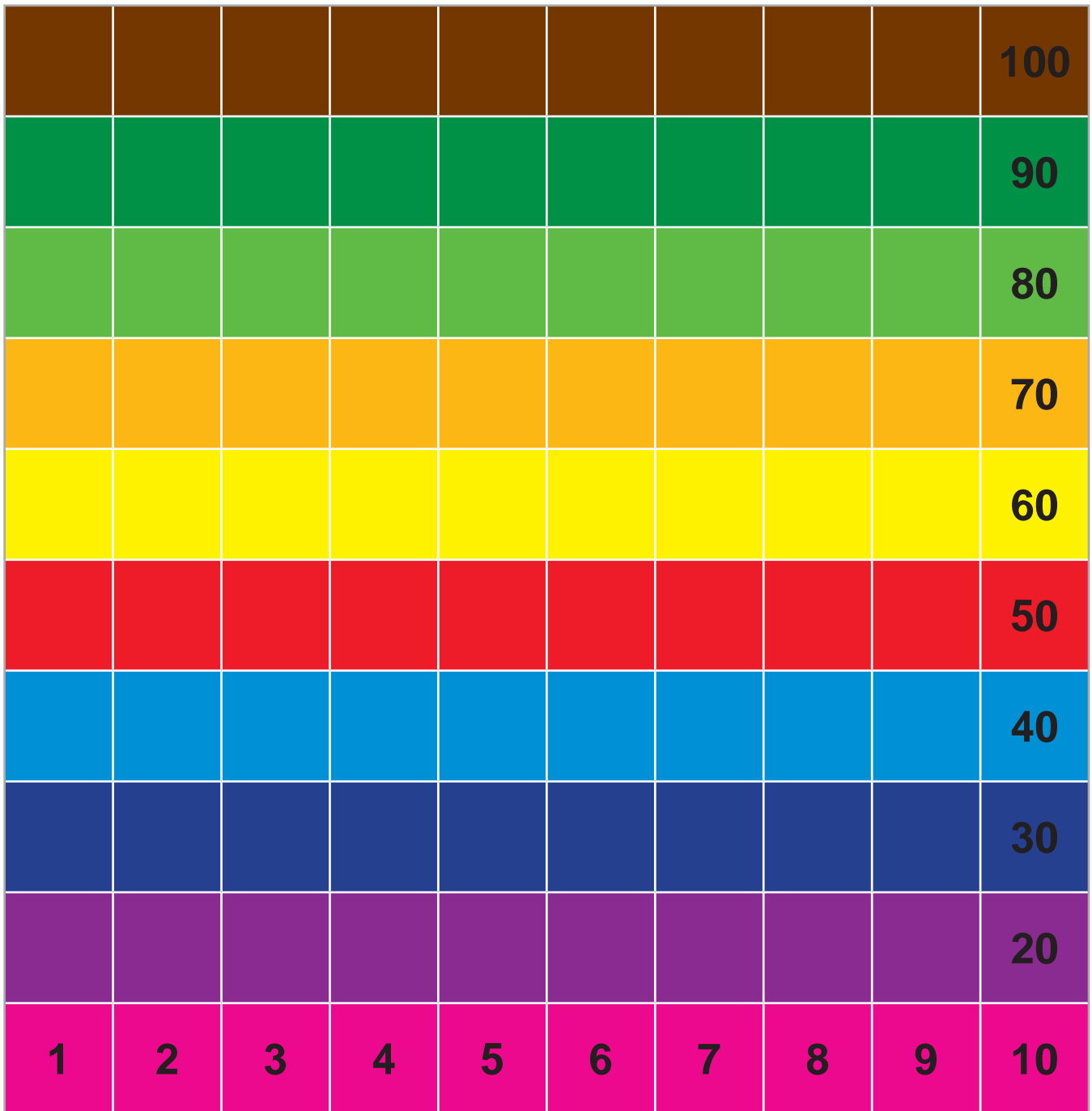
c) Farmářka potřebuje do koláčů 15 vajíček – kolik vajíček musí ještě dokoupit?

2 Počítej bez chyby. Když se ti to povede, budou v posledních vagonech stejná čísla.

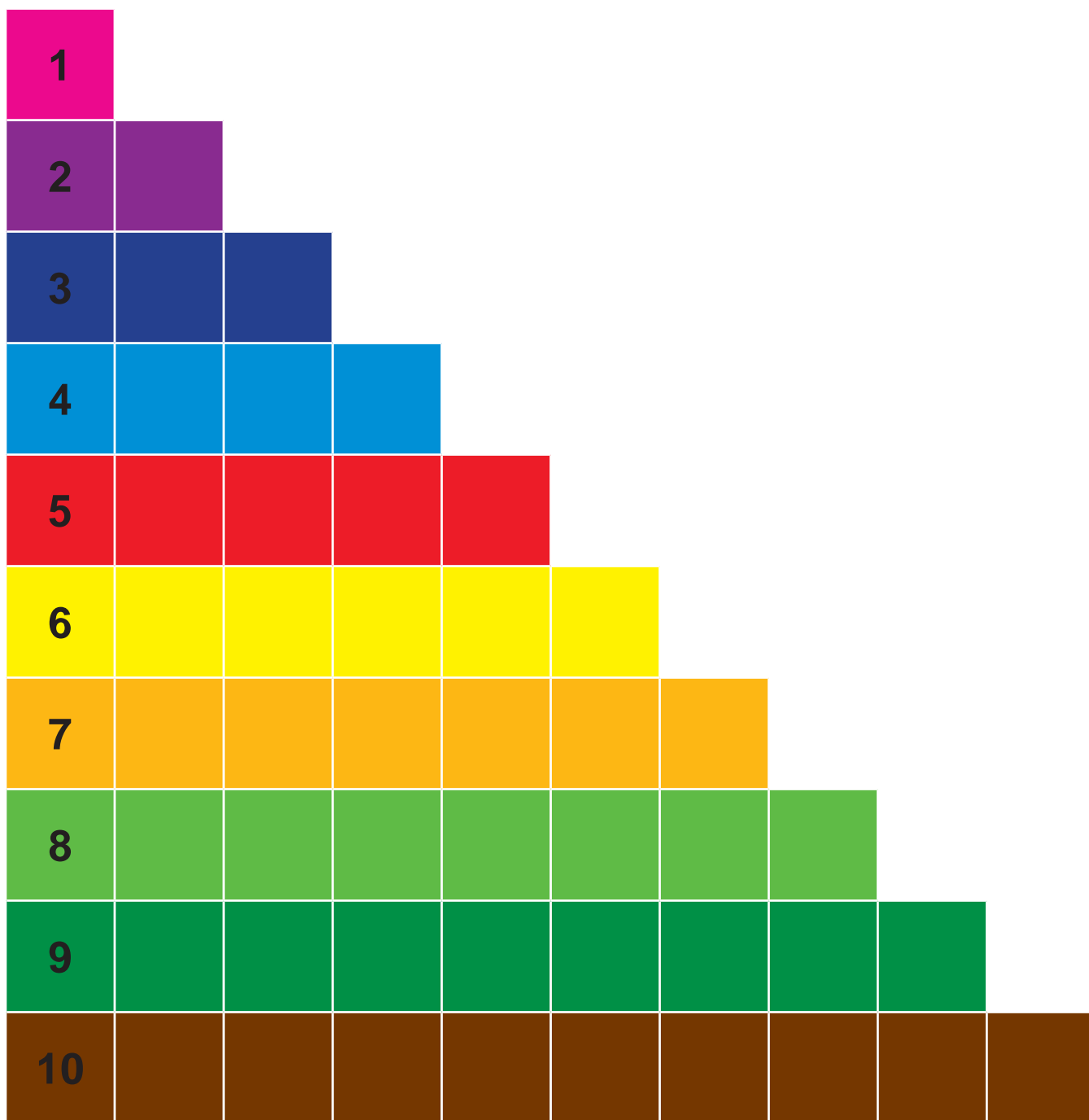

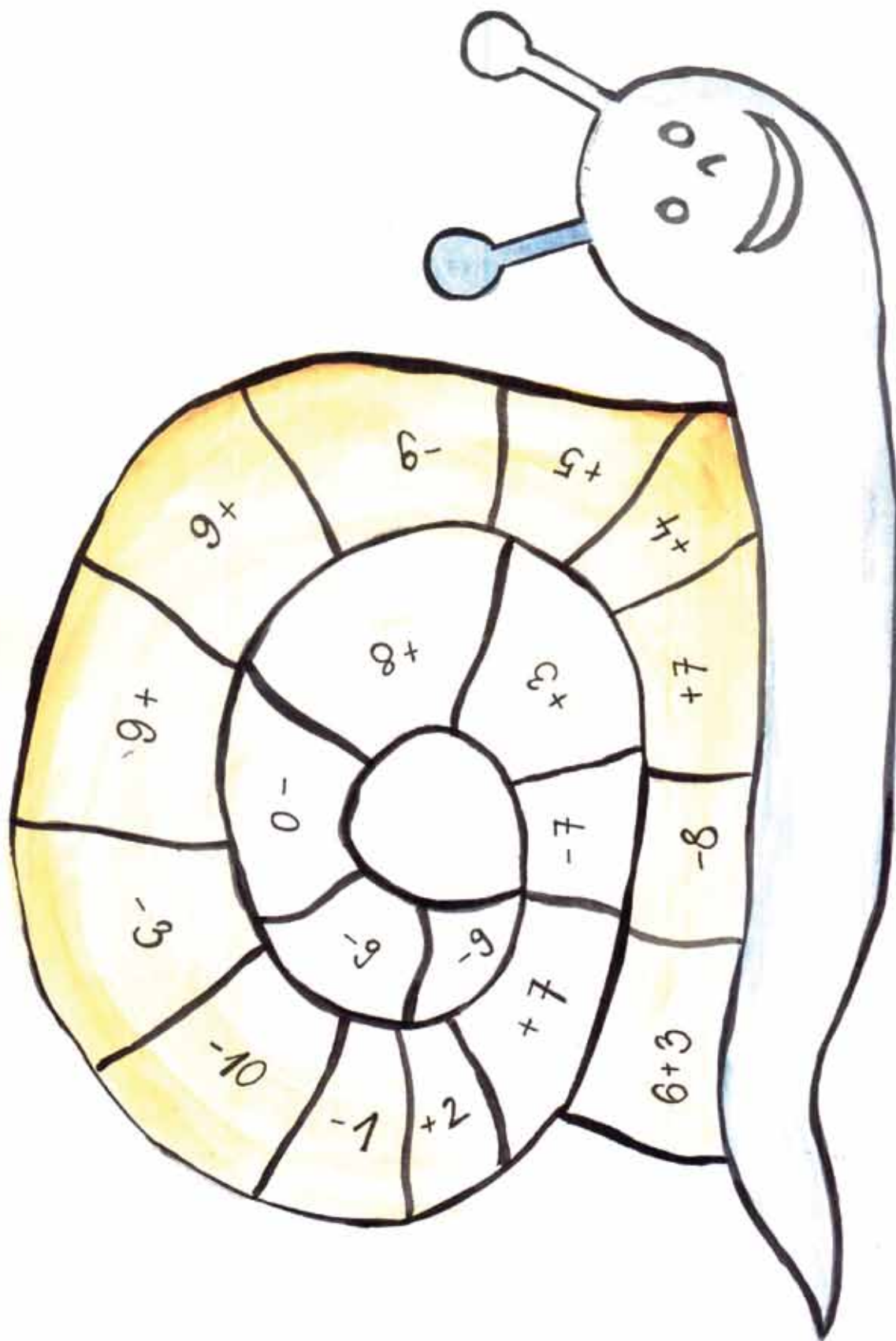

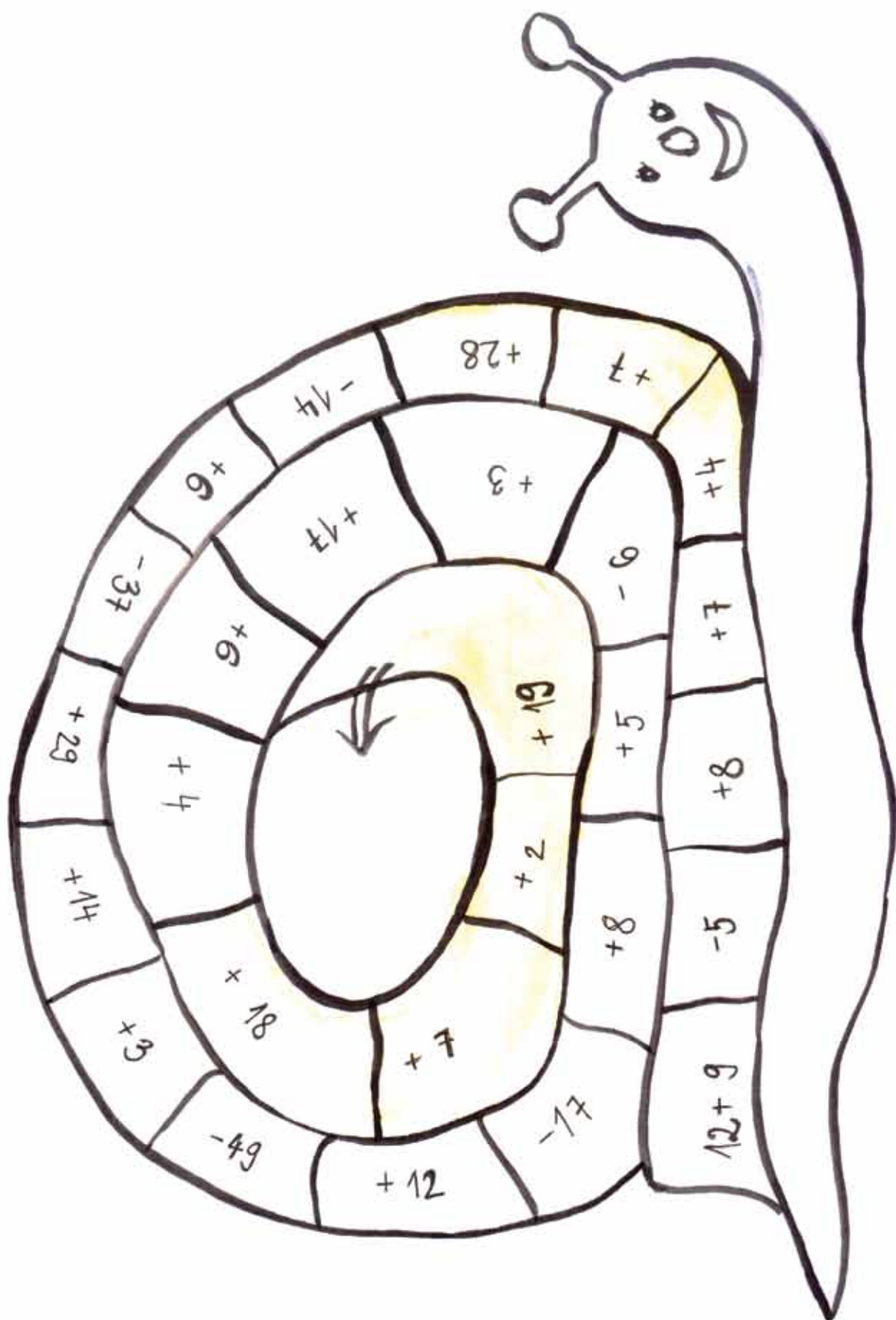

Počítej s pomocí tabulky a připravených vystřižených kostiček.

$2 + 7 = \underline{\quad}$	$17 + 6 = \underline{\quad}$	$30 + 10 = \underline{\quad}$	$39 + 9 = \underline{\quad}$
$5 + 6 = \underline{\quad}$	$19 + 3 = \underline{\quad}$	$30 + 20 = \underline{\quad}$	$40 + 40 = \underline{\quad}$
$9 + 8 = \underline{\quad}$	$20 + 8 = \underline{\quad}$	$30 + 14 = \underline{\quad}$	$46 + 50 = \underline{\quad}$
$10 + 5 = \underline{\quad}$	$21 + 5 = \underline{\quad}$	$32 + 10 = \underline{\quad}$	$57 + 43 = \underline{\quad}$
$12 + 4 = \underline{\quad}$	$27 + 8 = \underline{\quad}$	$32 + 13 = \underline{\quad}$	$69 + 27 = \underline{\quad}$
$15 + 7 = \underline{\quad}$	$28 + 10 = \underline{\quad}$	$35 + 15 = \underline{\quad}$	$84 + 19 = \underline{\quad}$

2.4.1 Násobení a dělení

Novou kapitolou otvíráme téma násobilky. Nepřinášíme zde jiný postup učení než ten, který se nabízí v běžných školních učebnicích, ale jde nám o pochopení jejího principu. V praxi se často setkáváme s dětmi, které umějí jen násobky čísel z paměti. Velké množství dětí však za násobilkou nemá jasnou početní představu, a proto nejsou schopné násobení a dělení prakticky využít. Než přistoupíme k učení násobilky, můžeme začít s příklady $3 + 3$, $3 + 3 + 3$, $3 + 3 + 3 + 3$. Postupným odkrýváním a případným rozkreslováním jednotlivých násobků dítěti ozřejmujeme postup počítání a význam znaménka pro násobeno.

Využití násobilky v běžných situacích nabízí pracovní list 2.4.2. Děti si zde spočítají, kolik peněz potřebují na zakoupení nápoje nebo jak nejrychleji rozpočítat skupinu dětí do dvou družstev. Efektivnost je především v rychlosti počítání. Můžeme si zkusit, jak dlouho a jak složité by bylo počítání těchto příkladů bez násobilky, tedy jen s použitím znaménka plus. Obdobnou názornost využívá i následující list 2.4.3. Na kraji pracovního listu se nacházejí obrázky k vystřížení, které používáme jako pomůcky při počítání. Vkládáme jednotlivé obrázky do tabulky a přitom dodržujeme zadání. Výsledek je pak jasně viditelný.

Slepičky a jejich košíky s vejci ve slovní úloze na listě 2.4.4 jsou další možností pro ověření užitečnosti násobilky. Když se dáme do počítání této úlohy pouze sčítáním, bude nám cesta k výsledku trvat o mnoho déle než při využití násobilky. Dítě při vypracovávání necháme, ať si zvolí kterýkoliv postup, a při ověřování výsledku mu nabídneme druhou variantu. Je důležité zdůraznit výhodu násobilky a dítě navést k identifikování rozdílu v matematických postupech.

Dělení procvičíme pomocí pracovního listu 2.4.5, znovu zde využijeme možnost vystřížení obrázků na kraji pracovních listů, které vkládáme do kruhů nebo domečků. Variant těchto úloh je velké množství, vůbec nemusíme využívat papír a tužku. Na stole si uděláme několik kruhů z provázku a pak do nich rozdělujeme např. pastelky.

Pracovní list 2.4.6 se věnuje dělení se zbytkem. Stále zde platí pravidlo názornosti v učivu. Obrázky v pracovním listě si můžeme při počítání odškrtávat, aby byl zbytek jasně viditelný.

Hry s násobilkou jsou na pracovních listech 2.4.7 a 2.4.8. Počítání příkladů v ulitě šneka je zábavné a dítě tak vypracuje více příkladů, než kdybychom před něj dali pouze list s obyčejnými příklady. Žraločí hra se v naší praxi velmi osvědčila především u starších dětí. Je již poměrně náročná. Tabulku s násobky, která je hracím polem, můžeme využívat i při počítání běžných příkladů.

Souhrnné slovní úlohy najdeme v závěru této kapitoly. List 2.4.9 ověřuje znalost jak probírané násobilky, tak i staršího učiva slovních úloh a počítání vyšších čísel. Při práci s tímto listem si ověříme, zda dítě umí podle zadání aplikovat správný postup a nezaměřuje se jen na aktuálně probírané učivo. Použití obrázků v příkladech i pro starší děti je především pro zpestření úkolů. Pracovní list nevypadá tak stroze a není pouze černobílý. Dítě také automaticky předpokládá, že příklady s obrázky pro malé děti budou jednodušší, a pustí se do jejich počítání s menšími obavami.

MATERIÁLY:

2.4.2 – Pracovní list Co je násobilka?

2.4.3 – Pracovní list Násobíme s tabulkou

2.4.4 – Pracovní list Násobíme se slepicí Žofí

2.4.5 – Pracovní list Učíme se dělit

2.4.6 – Pracovní list Dělíme se zbytkem

2.4.7 – Pracovní list Násobíme se šnekem Bedřichem

2.4.8 – Předloha Žraločí hra

2.4.9 – Pracovní list Veselé slovní úlohy

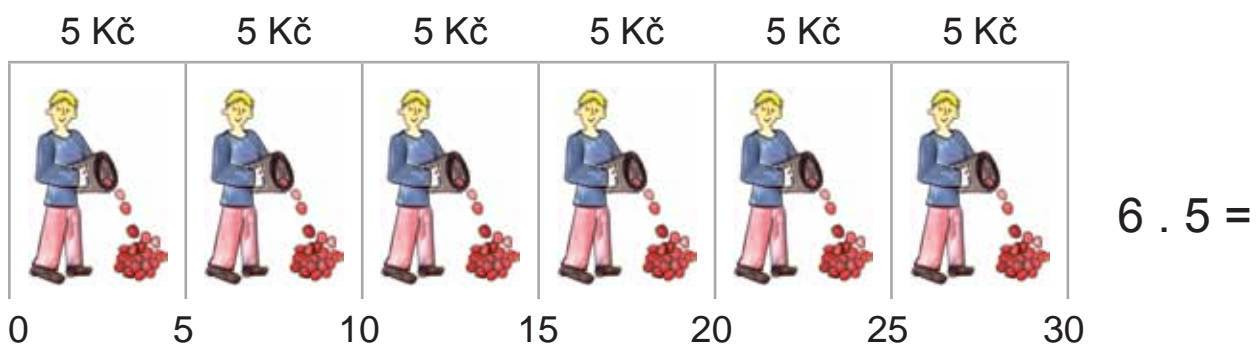

Násobilka nám může hodně pomoci.

Třeba když chceme upéct dva koláče a v receptu jsou suroviny jen na jeden, **VYNÁSOBÍME** recept dvěma. Když dostaneme bonbony a chceme se o ně podělit s bráškou a sestrou, spočítáme je, a protože jsme tři, **VYDĚLÍME** počet bonbonů třemi – tak budeme mít všichni stejně. Násobilku tedy potřebujeme skoro každý den.

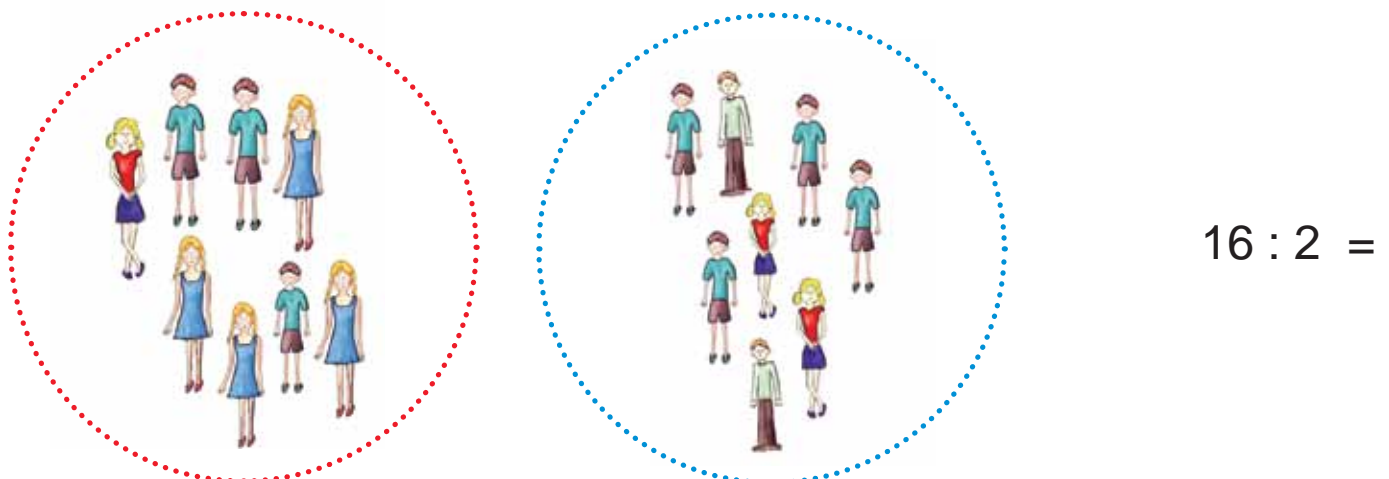
Příklad na násobení:

Za každý vynesení koš dostane Petr 5 Kč. Kokakola stojí 30 Kč. Kolikrát musí Petr vnést koš, aby si mohl koupit kokakolu?

Příklad na dělení:

V naší třídě je 16 dětí. Při tělocviku jsme se měli rozdělit do dvou družstev. Kolik dětí bylo v jednom družstvu?

Zkus i ty počítat pomocí tabulky a vystřižených obrázků.

- 1 Čokoláda stojí 10 Kč.
 Petra si chce koupit 5 čokolád.
 Kolik za ně zaplatí?

0   10   20   30   40   50   60   70   80   90   100

Napiš příklad: _____

Napiš odpověď: _____

- 2 Slon Alfons bydlí v zoo.
 Ke svačině dostává každý den 8 jablek.
 Kolik jablek sní Alfons za týden?

0   8   16   24   32   40   48   56   64   72   80

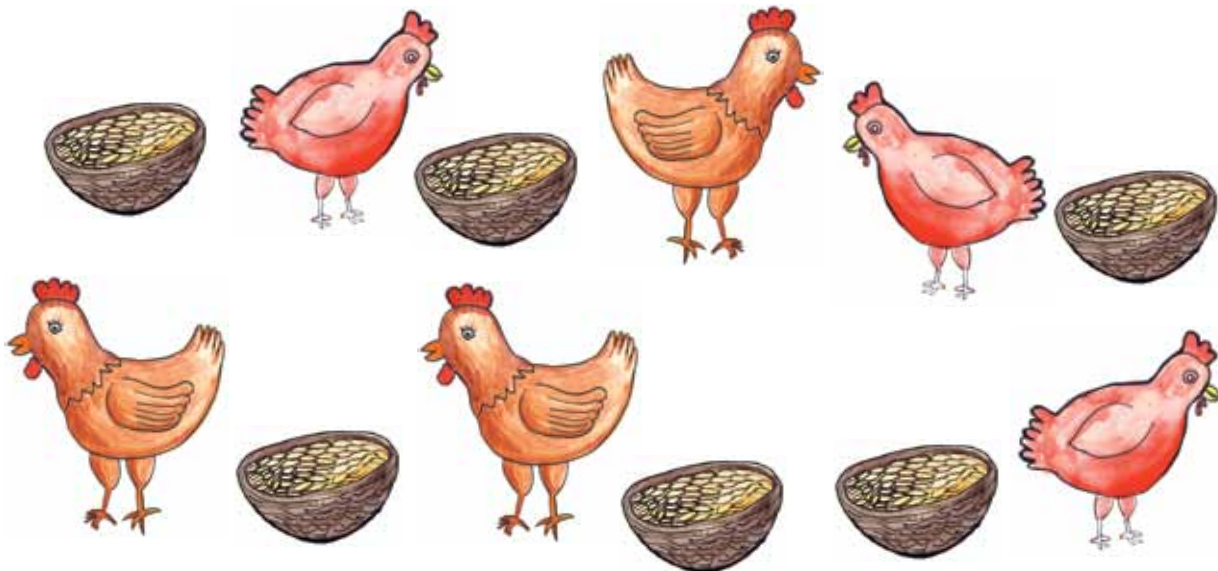
Napiš příklad: _____

Napiš odpověď: _____

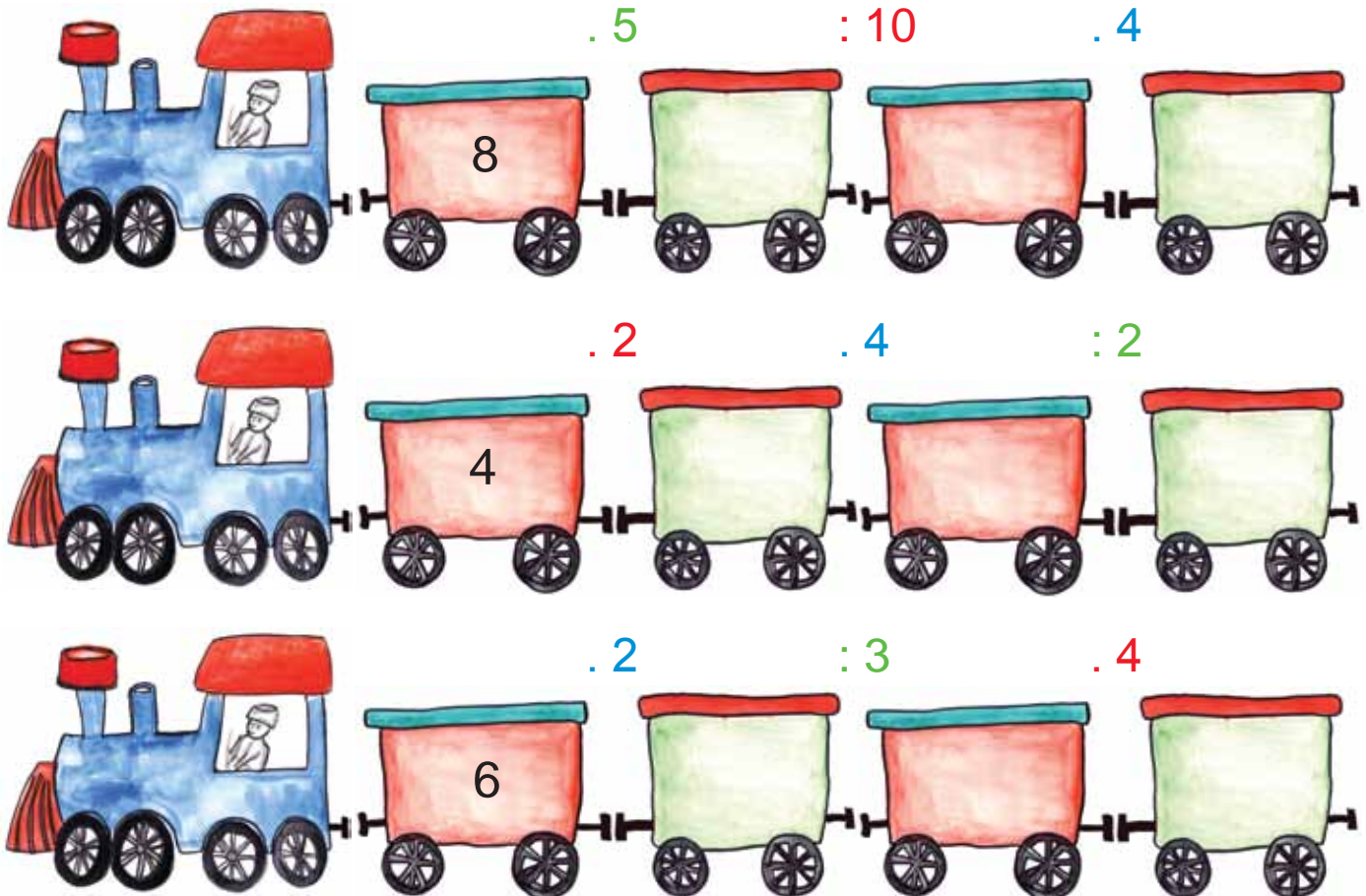

- 1 Na dvorku běhaly slepičky. Každá slepička snesla do svého košíčku tři vajíčka. Namaluj do každého košíčku správný počet vajíček a odpověz na následující otázky:
 Kolik slepiček bylo na dvorku?
 Kolik vajíček slepičky snesly dohromady?

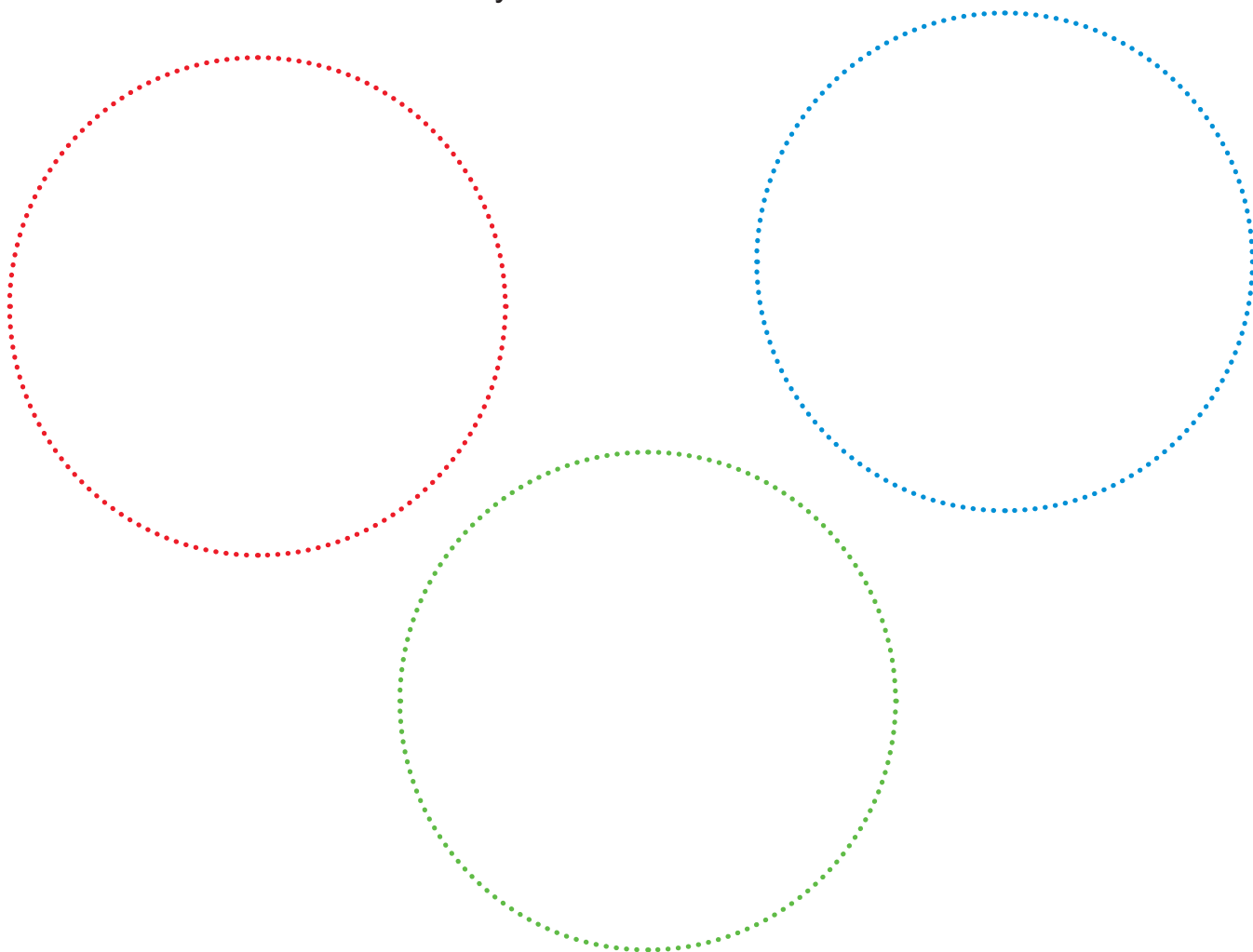

- 2 Počítej. Pokud se ti to povede, ve všech posledních vagónech bude stejné číslo.

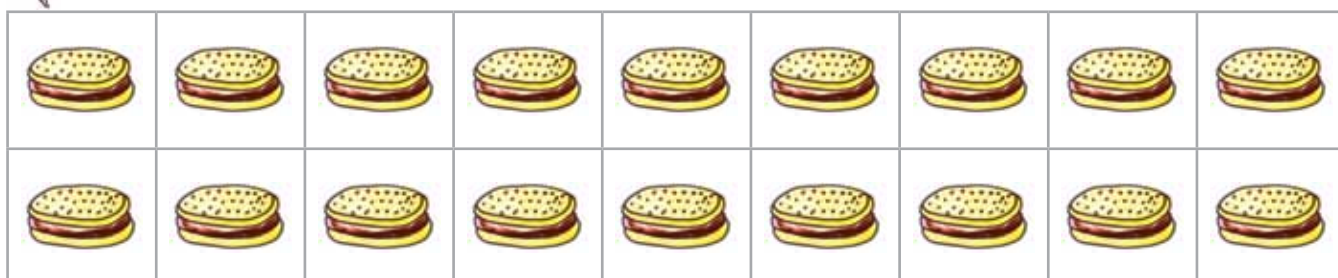
Zkus dělit pomocí nakreslených kruhů a vystřížených obrázků, které do nich budeš postupně lepit.

Babička mi dala 18 sušenek a řekla, že se o ně mám podělit se svými dvěma sourozenci. Sušenky tedy musím spravedlivě rozdělit na 3 hromádky. Kolik sušenek budeme mít každý?

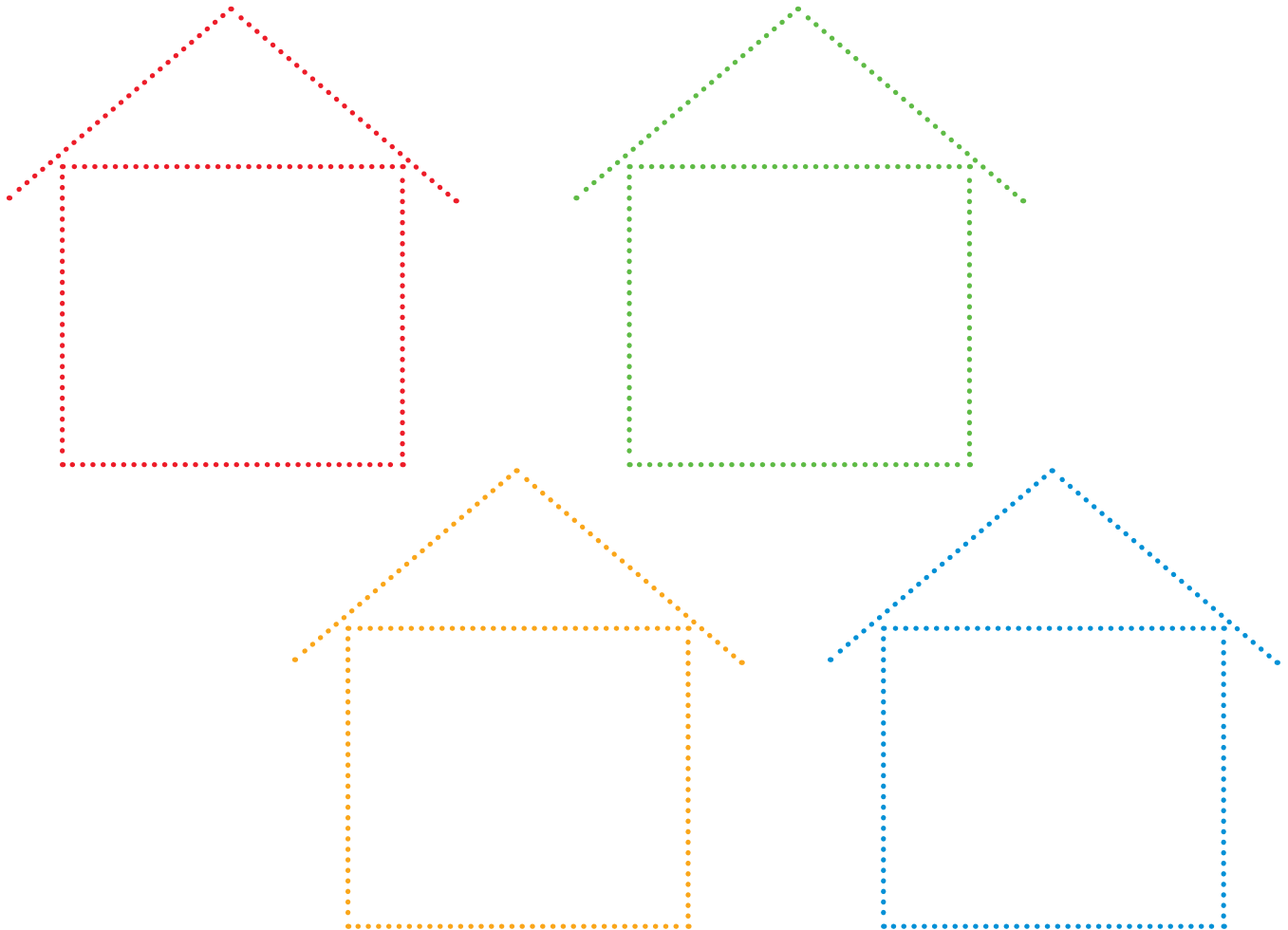
Napiš příklad: _____

Napiš odpověď: _____

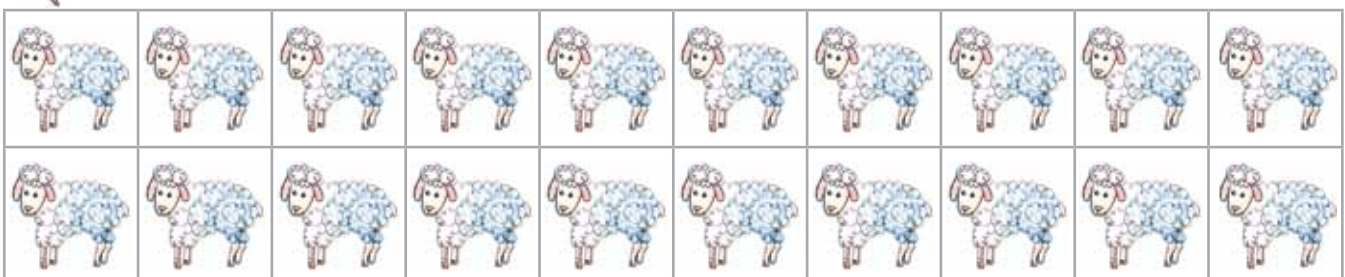
Zkus dělit pomocí nakreslených domečků a vystřižených obrázků, které do nich budeš postupně lepit.

Farmář má 20 ovcí. Má 4 domky, do kterých na noc ovce zahání.
Ve všech domcích je stejný počet ovcí. Kolik ovcí je v jednom domku?

Napiš příklad: _____

Napiš odpověď: _____

- 1 Rozděl jahody mezi čtyři děti.
Kolik dostane každé? Kolik jahod zbyde?

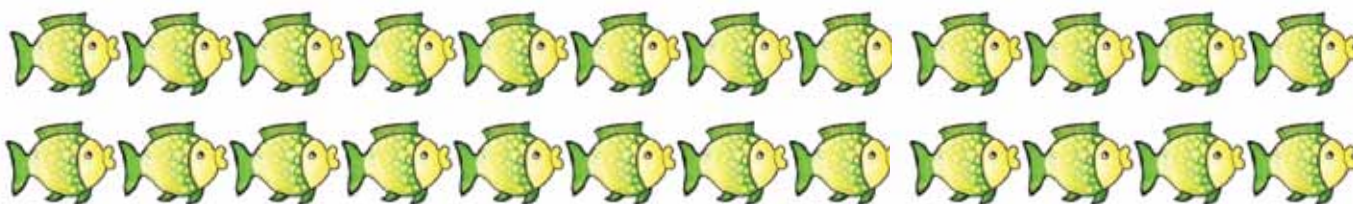

Napiš příklad: _____

Napiš odpověď:

- 2 Pět rybářů ulovilo tyto kapry, které si spravedlivě rozdělili.
Kolik dostal každý? Zbyl nějaký kapr?

Napiš příklad: _____

Napiš odpověď:

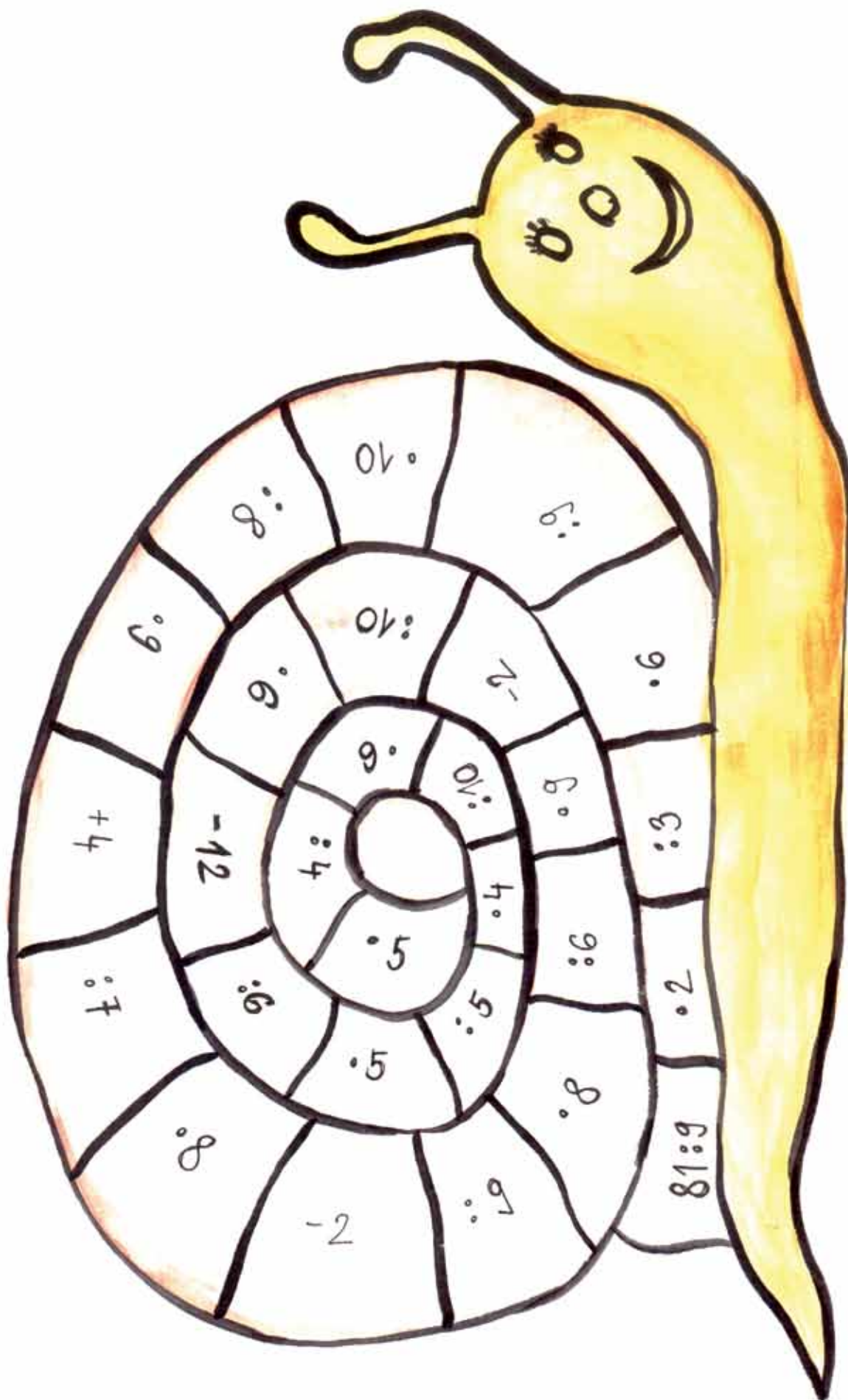
- 3 Paní učitelka rozdělila pastelky mezi devět dětí.
Kolik dostalo každé? Zbyly nějaké pastelky?

Napiš příklad: _____

Napiš odpověď:

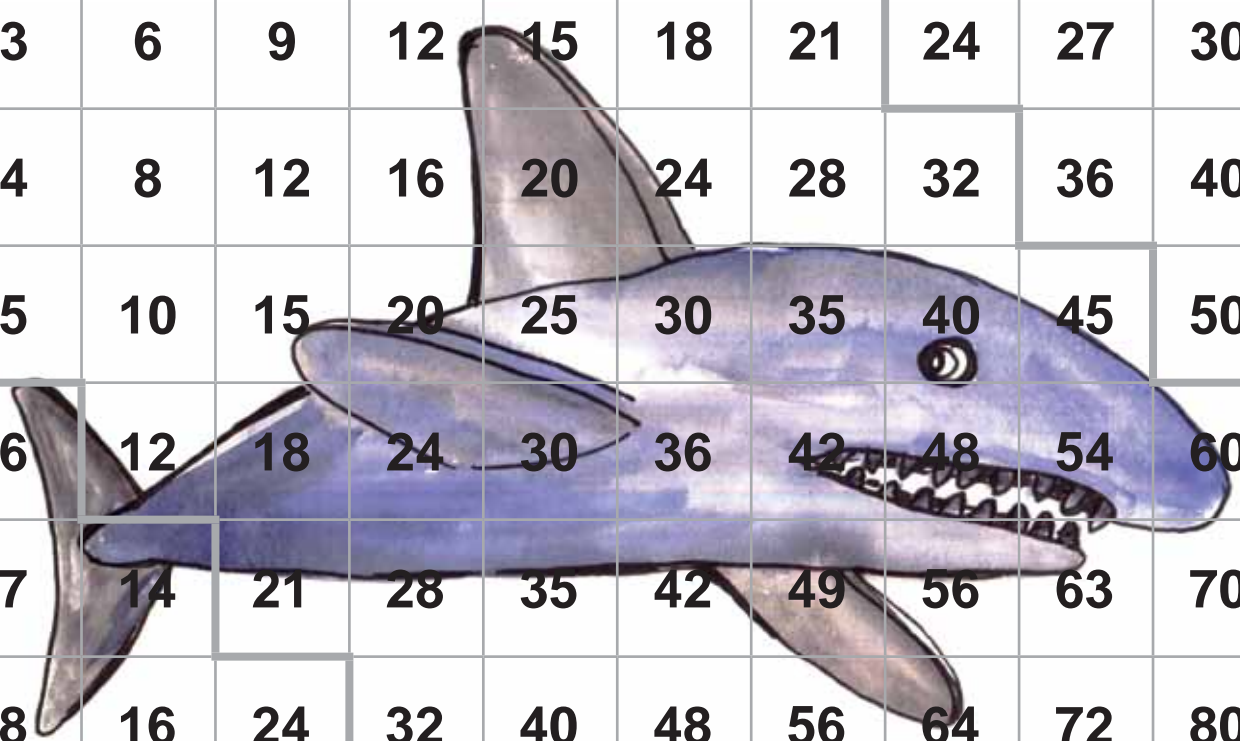

K procvičování násobilky můžeme využít hru Žraloci.

Hráči si připraví hrací pole podle své fantazie. Do všech políček hracího plánu zapíšou čísla. Hrací plán je vlastně tabulka s násobilkou. Oba hráči si rozestaví své figurky (každý 15) do sektorů ohraničených silnou čarou.

Hráči střídavě táhnou figurkami. Pohyb figurek je možný ve svislém a vodorovném směru, ovšem vždy pouze o tolik polí, kolika lze dělit číslo, na kterém figurka stojí, maximálně však o 10 polí. Figurka stojící na čísle 24 může tedy jet o 2, 3, 4, 6, nebo 8 polí, protože těmito čísly je 24 dělitelné. Hráči se vzájemně snaží „sežrat“ soupeři všechny figurky – lze to tehdy, když vlastní figurkou mohou jet právě na místo, kde stojí figurka soupeře.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2	4	6	8	10	12	14	16	18	20
3	6	9	12	15	18	21	24	27	30
4	8	12	16	20	24	28	32	36	40
5	10	15	20	25	30	35	40	45	50
6	12	18	24	30	36	42	48	54	60
7	14	21	28	35	42	49	56	63	70
8	16	24	32	40	48	56	64	72	80
9	18	27	36	45	54	63	72	81	90
10	20	30	40	50	60	70	80	90	100

1 Verunka měla 182 Kč. Koupila si za 25 Kč a za 38 Kč.
Kolik korun jí zbylo?

Odpověď: _____

2 Emil dostal devět .

A) V obchodě měli 8krát víc. Kolik měli v obchodě?

B) Natálka má o 5 méně než Emil. Kolik má Natálka?

Odpověď A: _____

Odpověď B: _____

3 Maminka měla 827 Kč. Za 249 Kč koupila Norce a 288 Kč stál pro Mariku.
Kolik peněz mamince zbylo?

Odpověď: _____

2.5.1 Zlomky

Poslední kapitolou celé příručky jsou zlomky. Příběh o Barunce a jejím medvídkovi, který najdete na pracovních listech 2.5.2, vysvětluje dětem podstatu dělení celku. Dostáváme se ke zcela novému pohledu na čísla. Do této doby jsme vždy číslo brali jako celek. Nyní si musíme představit, že i čísla se dají právě pomocí zlomků rozdělit. Ideální pomůckou pro nás mohou být potraviny, které dělíme na stejně velké části tak, jak je to znázorněno v pracovních listech 2.5.3 a 2.5.4.

Vysvětlování a procvičování zlomků musí být pro dítě co nejnázornější. Když s dítětem znázorňujeme zlomky na potravinách nebo i jen na rozstříhaném papíru, vždy sledujeme poměry velikostí jednotlivých dílů. Děti tak vnímají a porovnávají zlomky pozorováním. Nejedná se tedy zatím o počítání zlomků. Pokud začneme rovnou zlomky počítat, dítě by si mohlo osvojit pouze mechanický postup, ale ne pochopit podstatu.

Přínosem v tomto učivu je propojování zlomků s běžným životem. S dítětem si často povídáme a zlomky můžeme zahrnout i do běžných rozhovorů. Například otázkami: Kolik je vás ve třídě? Jak velkou částí třídy jsi ty, umíš to říct ve zlomku? V malém platě je deset vajec, jak velkou část odebereš, když potřebuješ pět vajec?

MATERIÁLY:

2.5.2 – Pracovní list Co je zlomek?

2.5.3 – Pracovní list Polovina

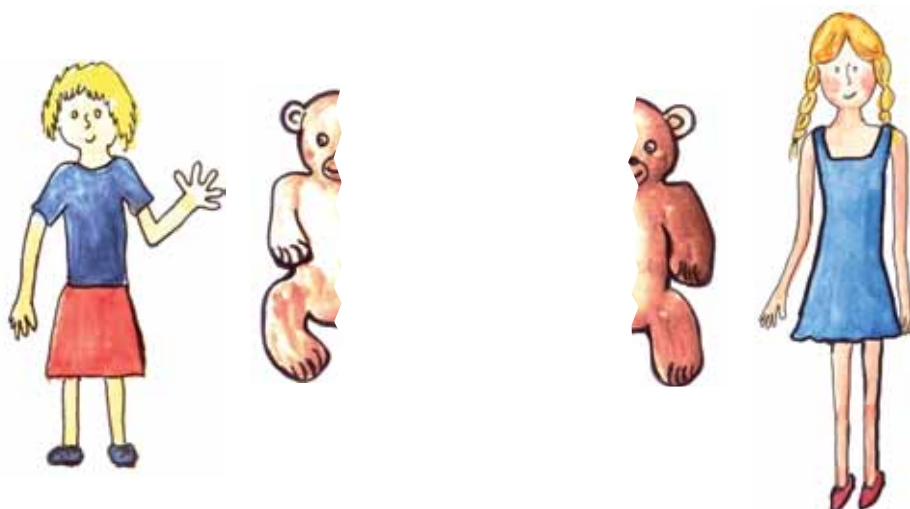
2.5.4 – Pracovní list Čtvrtina

Anička a Barunka jsou sestry. Jednoho dne dostaly od maminky medvídka.

Každá z nich chtěla medvídka jen pro sebe.
Hádaly se a praly se o něj, až medvídka roztrhly...

Medvídka tak roztrhly na **2 části**.
Každá z nich měla **jednu polovinu medvídka**.

Jedna polovina se dá napsat jako $\frac{1}{2}$.

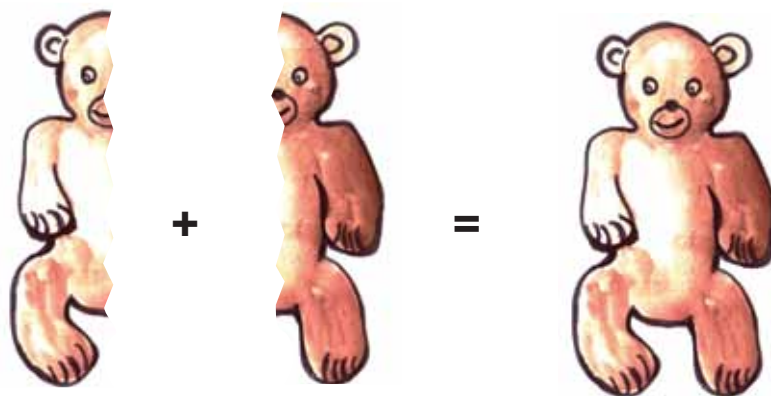
Můžeme si to přestavit takto:

1 jeden medvídek
 $\frac{\quad}{\quad}$ SE ROZTRHL (ROZDĚLIL)
2 na dvě části

Maminka se na holky moc zlobila.
Vzala medvídka, jehlu a nit a medvídka sešila zpátky dohromady...

Ze dvou polovin medvídka tak maminka znovu udělala jednoho medvídka.
To znamená, že když dáme jednu polovinu a jednu polovinu dohromady, získáme jeden celek.

Matematicky bychom to mohli napsat takhle:

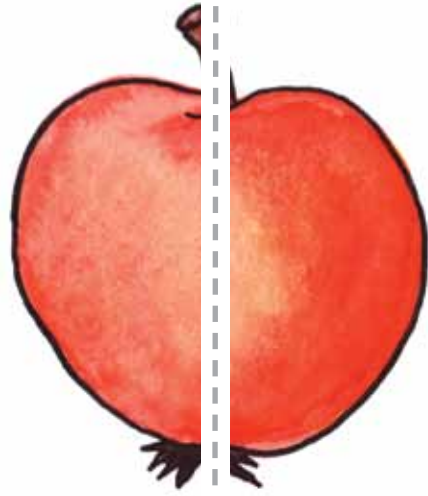
$$\frac{1}{2} + \frac{1}{2} = 1$$

Teď už víme, co se stalo s medvídkem. Najděte si nějaký obrázek, který se vám líbí, a rozstříhněte ho napůl, abyste získali jednu polovinu a jednu polovinu. Pak zkuste obrázek znovu slepit a získat tak zpátky jeden celek. Povedlo se?

1

$\frac{1}{2}$

$\frac{1}{2}$

1

$\frac{1}{2}$

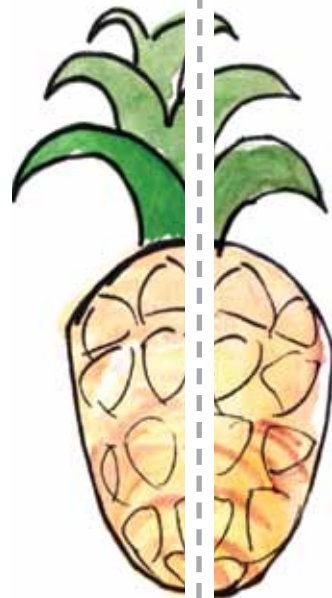

$\frac{1}{2}$

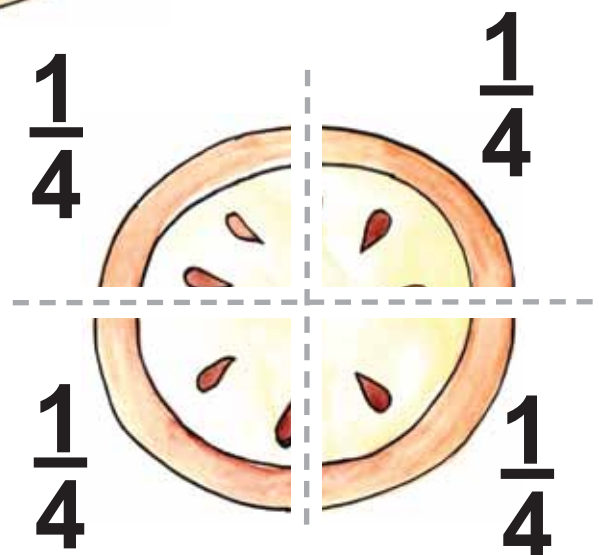
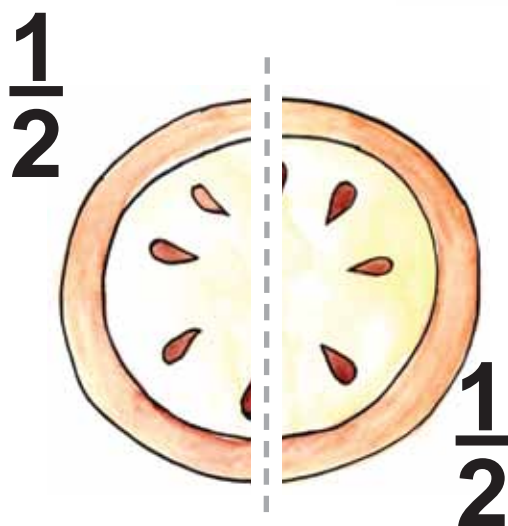
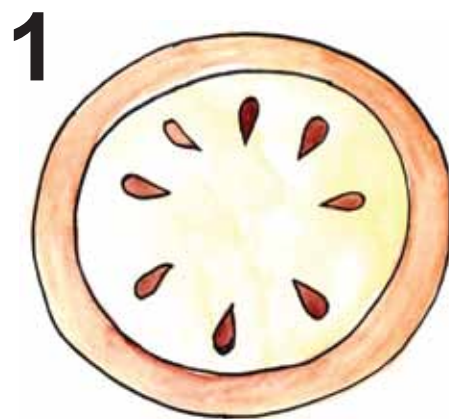
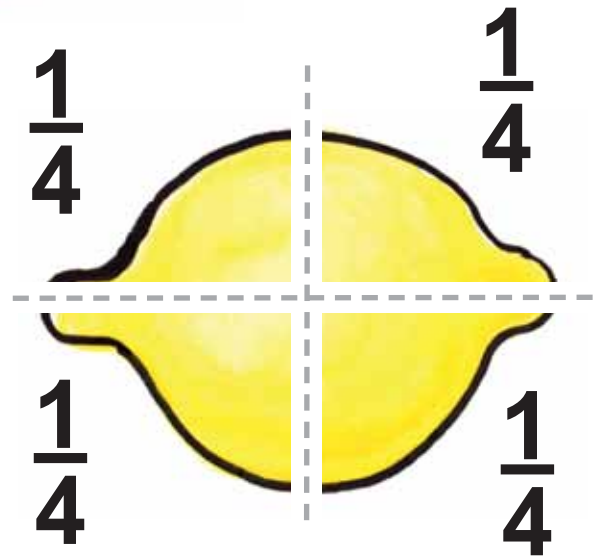
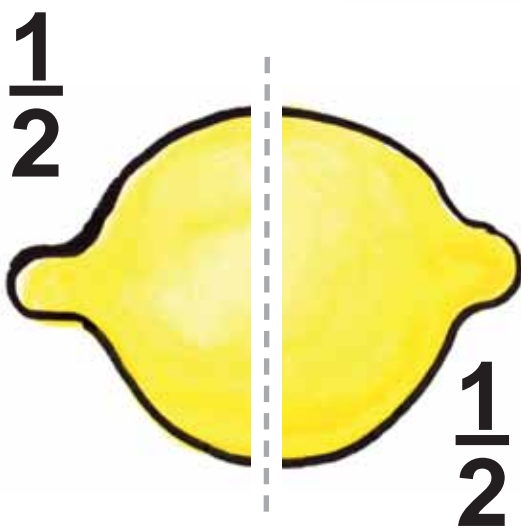
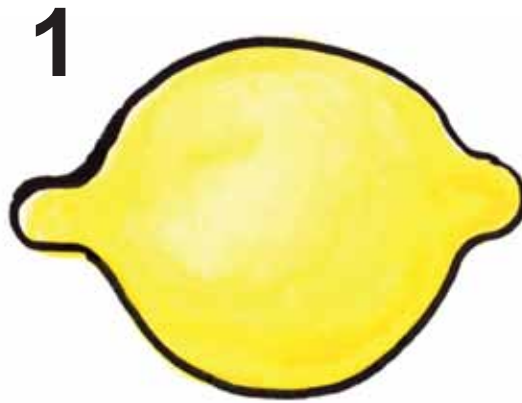
1

$\frac{1}{2}$

$\frac{1}{2}$

Další doporučená literatura:

BEDNÁŘOVÁ, Jiřina. *Sluchové vnímání*. Vyd.1.Brno: Pedagogicko – psychologická poradna, 2008.

BLUMENTRITTOVÁ, Vlasta. *Procvičujeme předpony a předložky*, Vyd.1. Benešov: Blug, 2007. ISBN 978-80-7274-970-6

ČERNÁ, Lenka, TUMPACHOVÁ Lucie. *Specifické poruchy učení: Soubor pracovních listů k nápravě dyslexie, dysortografie a dysgrafie na 1. stupni ZŠ*. Vyd. 1. Praha: Pražská pedagogicko-psychologická poradna, 2007.

KÁBRTOVÁ, Krista. *Maština – škola není nuda*.Vyd.1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009. ISBN 978-80-7357-441-3

LIPNICKÁ, Milena. *Rozvoj grafomotoriky a podpora psaní: preventivní program, který napomáhá předcházet vzniku dysgrafie*. Vyd. 1. Praha: Portál 2007. ISBN 978-80-7367-244-7

MICHALOVÁ, Zdena. *Do školy s Tobiášem: pracovní sešit pro rozvoj početních představ, zrakového vnímání a grafomotoriky*. Vyd.1. Havlíčkův Brod: Tobiáš, 2007. ISBN 978-80-7311-094-9

MICHALOVÁ, Zdena. *Čítanka pro dyslektiky III*. Vyd.1. Havlíčkův Brod: Tobiáš, 1997. ISBN 80-85808-52-8

MICHALOVÁ, Zdena. *Shody a rozdíly: Pracovní listy pro rozvoj zrakového vnímání*. Vyd. 1. Havlíčkův Brod: Tobiáš, 1998. ISBN 80-85808-60-9

NOVÁKOVÁ, Iva. *Zábavný pravopis: Pro školáky od 8 let, luštění s procvičováním párových souhlásek a vyjmenovaných slov*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-534-9

NOVÁKOVÁ, Iva. *Zázračné proměny opičky Pepiny, aneb Jak opice k dobrému vychování přišla*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-262-0008-6

PÁVKOVÁ, Bohdana. *Logopedické pexeso a obrázkové čtení: B – P – N – D – F – V – K – H – CH – Ď – Ť – Ň*. Vyd. 1. Brno: Computer press, 2008. ISBN 978-80-251-2319-5

PÁVKOVÁ, Bohdana. *Logopedické pexeso a obrázkové čtení: C – S – Z – Č – Š – Ž*. Vyd. 1. Brno: Computer press, 2008. ISBN 978-80-251-1993-8

PAVLOVÁ, Jana, PIŠLOVÁ, Simona. *Barevná čeština pro pátáky*. Vyd. 1. Praha: SPN – pedagogické nakladatelství, 1999. ISBN 80- 7235-325-X.

REZKOVÁ, Vlasta, TUMPACHOVÁ, Lucie. *Veselé učení: Hry a náměty pro rodiče a učitele dětí v nižších třídách základní školy*. Vyd. 3. Praha: Pražská pedagogicko – psychologická poradna, 2003.

REZKOVÁ, Vlasta, ZELINKOVÁ Olga. *Koncentrace pozornosti: Soubor pracovních listů pro děti určený k nácviku a zlepšení koncentrace pozornosti*. Vyd. 6. Praha: Pražská pedagogicko – psychologická poradna, 2006.

ŠVANCAROVÁ, Daniela. *Čtení, psaní, malování 2*. Vyd. 1. Praha: DYS – centrum, 2008. ISBN 978-80-7311-108-3

ZELINKOVÁ, Olga. *Cvičení pravo – levé orientace*. Vyd.1. Praha: Dys, 1996. ISBN 80-902065-2-2

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ